

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

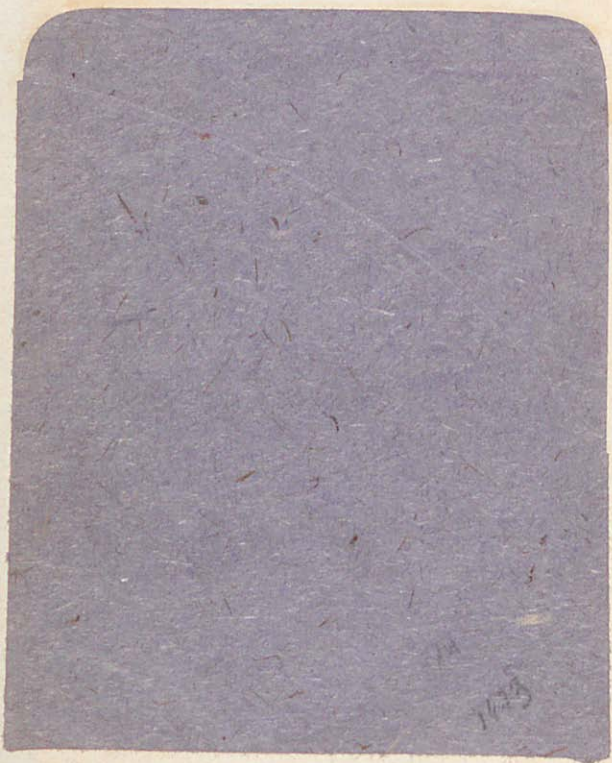
Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

5846

299. |

2-70

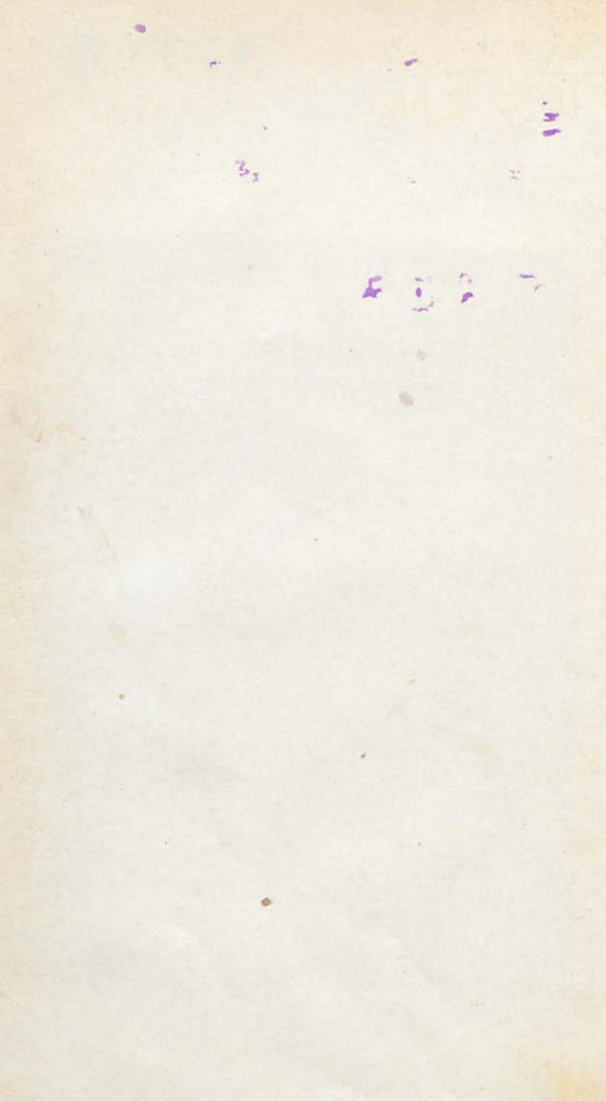
280

03 NOV 2009

1097-2hh 0

w

3

ԱՌՋԵՌՆ

Գ Ի Յ Ա Բ Ա Ն Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Not payable 2005 JUL 27

299.1

Հ-70 սյ

ԱՌՁԵՌՆ

Գ Ի Ց Ա Ր Ա Ն Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Կ Ա Մ

ԱՌԱՍՊԵԼՍԻԱՌՆ ՎԷՊԲ

ՁԴԻՑ ԵՒ ՁԴԻԻՑԱԶԱՆՑ

ՀԱՄԱՌՕՏԵԱԼ

Ի Հ. ԵԴՈՒԱՐԴՍՑ ՎԱՐԴԱՊԵՏԷ

ՀԻՐՄԻԻՋԵԱՆ ՄԻԹԱՐԵԱՆՑ

1005
20559

Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի ՍՈՒՐԲՆ ՂԱԶԱՐ

12 JUN 2013

10215

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Քանզի առասպելք ոչ այլ ինչ են՝ բայց պատմութիւնն հեթանոսական մոլորութեանցն . հըմտութիւնն այնոցիկ ՚ի վերայ այլոց օգտութեանց այնու մանաւանդ կարևոր է հաւատացելոցս , զի յորդորիմք նովաւ գոհանալ զտեառնէ , որ ՚ի խաւարէ անտի ած զմեզ յիւր սքանչելի լոյսն : Զի ՚ի տեսանել անդ եթէ որպէս աղգք՝ որոց հռչակ համբաւոյ իմաստութեանն և գիտութեանց ելից զաիեզերս , հանդերձ ամենայն իմաստութեամբն իւրեանց և գիտութեամբք կային կաշկանդեալք յանտեղի և ՚ի մոլեկան մոլորութիւնսն , ևս քան զևս խելամուտ լինիցիմք մեծութեան շնորհացն Աստուծոյ՝ որ առ մեզ լեալ : Եւ ոչ այսչափ միայն , այլ և զսրբոյ Լուսաւորչին մերոյ՝ յոյր ձեռն ընկալաք զշնորհսն , և զսրբոց զեռնդեանց և զվարդանանցն քաջաց՝ որք արեամբն իւրեանց անկորուստ աւանդեցին մեզ զայն , զնոցա զերախտիսն քաջ ևս սովաւ ՚ի միտ առեալ՝ զարժանինն նոցա մատուցուք շնորհակալութիւն :

Այսու օրինակաւ, որ յեանորդն համարի և
անոտի իսկ 'ի գիտութիւնս, 'ի կարգս կարևոր
հմտութեանց իրաւապէս կալցի զտեղի. և մեք
երկասիրութեամբս այսուիկ ոչ զանպատէհս
ինչ արօրադիր արարեալ դացուք:

ԱՌՁԵՌՆ

ԴԻՑԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԳԼՈՒԽ Ա.

Յաղագս առասպելաց առնասարակ.

Հ. Ձի՞նչ են առասպելք.

Պ. Կեղծիք կամ յօգուածոյ վէպք զգից,
որ և դիցարանութիւն կոչի:

Հ. Ուստի՞ սկիզբն առին առասպելք.

Պ. Յանցից երևելեաց՝ որ անցին յետ
ջրհեղեղին յառաջին դարս, 'ի ցրուել որ-
դոց 'Նոյի յայլ և այլ կողմանս երկրի:
Ձի թէպէտ և պատմութիւնք անցիցս այ-
սոցիկ խառնեալ իցեն բաղմապատիկ ա-
ռասպելեօք և հատուկտիրք և այլակեր-
պեալք, այլ զհետս ճշմարտութեանն բե-
րեն յինքեանս. որպէս նախնի հարք ե-
կեղեցւոյ Որոգինէս, Լակտանտիոս, Ար-
նորիոս և սուրբն Օգոստինոս ցուցին

ընդդէմ դիցապաշտից . զի բազմագոյնք
'ի դից նոցա էին մարդիկ արութեամբ
կամ շարութեամբ ականաւորք լեալ :
Վասն որոյ դեկայիօնեան ջրհեղեղն ոչ
այլ ինչ էր , բայց նոյեանն այլակեր-
պեալ . և սլատերազմն հսկայից իջելոց
յերկնից ոչ այլ ինչ , բայց հետք յան-
դըզնութեան աշտարակաշինողացն . ըստ
սմին օրինակի և այլքն :

Հ . Եւ քանզի առասպելաց և դիցա-
պաշտութեան այդքան կարևոր կցորդու-
թիւն է ընդ միմեանս , ցոյց ինձ ուստի՞
սկիզբն էառ և զարգացումն դիցապաշ-
տութեան .

Պ . Սկզբնապատճառք դիցապաշտու-
թեան եղեն տգիտութիւն , ասականու-
թիւն բնութեան և սնափառութիւն :

Հ . Մեկնեա ինձ որպէս դիցապաշտու-
թիւն սկիզբն էառ 'ի տգիտութենէ .

Պ . Քանզի 'ի մոռանալ մարդկան զԱս-
տուած արարիչ իւրեանց , դարձուցին
զպաշտօն նորա յարարածս՝ յարեգակն ,
'ի լուսին , յաստեղս , և 'ի նմանիս իւ-
րեանց 'ի մարդիկ . որպէս իմաստունն ասէ .
« Զի ընդունայն էին ամենայն մարդիկ
» բնութեամբ՝ յորս էր աստուածանգիտու-
» թիւն , և յերևելի բարութեանցն ոչ կա-
» ռացին գիտել զայն որ էրն , այլ կամ
» զհօր կամ զհողմ կամ զլուսաւորս
» երկնաւորս աստուածս համարեցան » :
Եւ որպէս ոմն յարդի իմաստնոց ասէ .

« Այնպէս մոռացան մարդիկ զաստուած
» ստեղծիչ իւրեանց, զի կամեցան ստեղ-
» ծանել աստուածս իւրեանց » :

Հ. Եւ ապականութիւն բարուց ո՞րպէս
սլատճառք եղև կռապաշտութեան .

Պ. Ոչ կարելով ապականելոցն բարուք
համարձակ զախտս իւրեանց սլաշտել,
հնարեցան օրինակաւ զիցն բարեքել
զախտսն . նմին իրի եթէ 'ի մեծուհեաց ոք
յանօրէն երկունս ըմբռնէր, առ 'ի ծած-
կելոյ զամօթն՝ տարփաւոր իւր զոք 'ի
զիցն հռչակէր : Այնպէս Գանայէ սլատ-
ճառեցաւ հրապուրեալ 'ի Գիտսէ, և այս-
պէս Գիտս մծղնեայ, Արէս շնացող, Հեր-
մէս գող, և այլք 'ի զից այլոց անօրէնու-
թեանց ծանուցան գործունեայք :

Հ. Եւ ո՞րպէս սնամառութիւն սլատ-
ճառ եղև զիցապաշտութեան .

Պ. Զի որ երևելի ոք էր արութեամբք
կամ բարերար ազգի մարդկան, կամ ա-
րուեստից ինչ գտակ, 'ի կարգս զիցն դա-
սէր . որպէս Ասկղեպիտս վասն ճարտար
բժշկութեանն որդի Ապողոնի համարե-
ցաւ . և քաջք 'ի սլատերազմողաց որդիք
Արիսի համարէին . և այսպէս տակաւ
զիցն և զիւցազանց յաճախէր բազմու-
թիւն :

Հ. Ո՞ւր սկիզբն կալաւ կռապաշտու-
թիւն .

Պ. Յեզիպտոս և 'ի Փիւնիկէ, ուր
որդիք Քամայ Մեստրեմ և Քանան տի-

րեալ, կոչեցին զաշխարհսն յանուն իւրեանց: Եւ յայտ է 'ի սուրբ գրոց, զի յԵգիպտոս յաճախէին մոգք և իղճք և երազահանք՝ պաշտօնեայք կռապաշտութեան. և Մովսիսի իսկ զխտրութիւնսն և զօրէնս բազմապատիկս ոչ առ այլ ինչ երևի սահմանեալ Հրէից, բայց առ 'ի զգուշացուցանելոյ զնոսա 'ի սնտաի պաշտամանց եգիպտացւոցն:

Հ. Ապա զիմարդ համարի Նինոս սկիզբն կռապաշտութեան.

Պ. Նինոս զաստուածական պաշտօնն որ վաղ ուրեմն և յառաջ քան զնա ընծայէր զօրութեանց երկնից և անասնոց, ևտ ընծայել զայն և մարդոյ, աստուածացուցանելով զհայր իւր զԲէլ, կանգնեալ նմա մեհեան յամի արարչութեան 1945:

Հ. Եւ որպէս տարածեցաւ կռապաշտութիւն ընդ աշխարհ.

Պ. Յեգիպտոսէ և 'ի Փիւնիկեայ անց յարևելս սերեալ յորդիս Սեմայ, և ապա յարևմուտս յորդիս Յաբեթի. Ելլազա, ուր գաղթականք փիւնիկեցիք ածին զայն, պայծառացոյց զայն և մատոյց հռոմայեցւոց. իսկ սորա կանգնեցին զամենադիցն մեհեան, և ժողովեցին անդր զամենայն ազգաց և զաշխարհաց զղիս, և անտի պաշտօն նոցա ընդ հռոմէական իշխանութեանն եհաս մինչև 'ի ծագս երկրի: Եւ այնչափ յաճախեցին առ նոսա դիր, մինչև

Վարրոնի մեծի՝ հեթանոսաց աստուածաբանին՝ հասուցանել զթիւ նոցա մինչև ցերեքհազար: Քանզի ամենայն կողմանց աշխարհի և ամենայն այլ և այլ կրից մարդկան և պիտոյից կենացս զիս խնամակալս կանգնեցին. մինչև Յորնազի տալ հեծել Ատլասայ ընդ բեռամբ երկնից, վասն բնակելոց անդ ամբոխի զիցն:

Հ. Եւ ո՞ յայսքան բազմութենէ զից համարէր հզօրագոյն առ հեթանոսս.

Պ. Բախտն՝ վիհագոյն զից ամենեցուն, զոր համարէին տնօրէն ամենայնի ըստ անհրաժեշտ իմն հարկի. և Ղիօսի իսկ հարկ էր տեղի տալ հրամանաց նորա: Եւ կոչէին զնա ճակատագիր, և էր նորա սահմանեալ պաշտօն, և նկարէր ՚ի ձեռին նորա սափօր՝ բերելով զբախտս երկրածնաց, և մատեան գարձեալ ՚ի ձեռին նորա, յորում էին գրեալ հանդերձեալքն: Բայց զբօշեալ ոչ ուրեք երբէք կանգնեցաւ նմա:

Հ. Եւ զինչ շահ յառասպելացդ հմտութենէ.

Պ. Մեծամեծք և բազմապատիկ: Նախ զի սոքօք ՚ի միտ առնումք յո՞ր խաւար անկեալ գնէին ողգք, և յորպիսի անդունդս մոլորութեան աստուածանգիտութեամբն գահավիժեալք: Երկրորդ՝ զի առանց այսր հմտութեան անհնար է իմանալ զբանս նախնի մատենագրաց յունաց և հռոմայեաց: Երրորդ՝ զի և ոչ զհանճարեղ

դիւտաս նախնի անդրիագործացն և նկար-
չաց մարթ է 'ի միտ առնուլ առ 'ի յօ-
գուտ, առանց այսր հմտութեան: Եւ չոր-
րորդ՝ զի ճշմարտութիւնք կարևորք 'ի նո-
սա ծածկեալ կան: Որպէս Տանտաղեայ
և Հարպեայց իրքն զչարութիւն ազահու-
թեան յայտ առնեն. Նարկիսեայն զյիմար
սնափառութիւն անձնասիրացն. անգեղն
որ զլեարդ Պրոմեթեայ կեղեքէր, զտագ-
նապ խղճի մտաց անօրինացն. Մեդու-
սայն, որոյ տեսիլ և եթ վիմատառէր զա-
մենայն, զկիրս ակաթից՝ որ անզգայ զախ-
տաւորն առնեն: Այն զի և բազմագոյնք
յառասպելացս, որպէս յառաջագոյն ա-
սացսք, ոչ միայն օրինակաւ բերեն յին-
քեանս զճշմարտութիւն, այլ և աւանդու-
թիւնք կարևոր անցից 'ի նոսա ծածկեալ
կան. որպէս Փետոնի իրքն՝ ոչ միայն զյո-
ռութիւն փառամոլութեան ցուցանեն, այլ
և զԱրիսայ փառամոլութիւնն և զպա-
տուհաս նորա. և իրք Նիսոսի զՍամիտ-
նի, ևն:

Հ. Իմաստնոցն հեթանոսաց զինչ կար-
ծիք էին զգիցն.

Պ. Բազմագոյնք 'ի նոցանէ եղջերուա-
քաղս իմն համարէին զգիս, և սնտաի
զպաշտամունս նոցա: Սոկրատ վասն հա-
մարձակ զգիսն արհամարհելոյ 'ի մահ
մատնեցաւ. Արկերոն յայանի իսկ ծաղր
առնէ զնորօք, և որ յաղաղս բնութեան
ղիցն զիրք նորա վասն այնորիկ իսկ դա-

տապարտեցան . Ղուկիանոս և Սենեկա
ծիծաղին դաստուածովքն . իսկ Պղատոն
զմիոյն Ստուծոյ ճառս այնպիսի մեծավա-
յելուչս յօրինէ , զի ոմանք 'ի սրբոց հարց
համարին 'ի Մովսիսի գրոցն առեալ նո-
րա գրանսն . և Ապլլիմաքոս և Յորնազ
և այլք արհամարհեն զգրահեղեղ պաշ-
տամունսն : Այլ սոքա այսպիսիք կացին
և մնացին 'ի սուտ կրօնսն , կէսք առ 'ի զիւ-
րութիւն ապականեալ բնութեանն , և կէսք
առ ահի կորուսանելոյ զկեանսն :

Հ . Չինչ դասակարգութիւն էր 'ի զիսն
հեթանոսաց .

Պ . Քառեակ դասակարգութիւնս հա-
մարէին հեթանոսք 'ի զիսն . այս ինքն են
նախ զիք վեհից ազգաց՝ որ առ ամենայն
ազինս պաշտէին , որպէս Գիոս , Հերայ ,
Պիսիզոն , Պղուտոն , և այլք : Երկրորդ՝
զիք սակաւաւոր ազգաց՝ որոց ոչ էր յեր-
կինս բնակութիւն նոցա , այլ համարէին
երկրաբնակ զիք . որպէս Պան , Պոմոնա ,
Փլորա , և այլն : Երրորդ՝ կիսաստուածք ,
որք յումեքէ 'ի զիցն անմահից և 'ի կնոջէ
մահկանացուէ , կամ 'ի հօրէ մահկանա-
ցուէ և 'ի մօրէ աստուածուհւոյ համա-
րէին ծնեալ . որպէս Հերակղէսն և Ասկղե-
պիոս և Աաստովր և Պողիտեկիս , և այլն :
Ընդ սոսա էին 'ի համարի և զիւցազունքն
երկրածին անուանեալ զիք , որք արու-
թեամբքն իւրեանց և վաստակօք 'ի կարգս
զիցն անմահից դասէին : Իսկ շորրորդ

կարգ զից էին առաքինութիւնք, որպէս
հաւատարմութիւն, միաբանութիւն, աղ-
քատութիւն, ևն:

Առաջինքն, այսինքն են զիք վեհագոյնք
էին քսան. յերկոտասանիցն 'ի նոցանէ
գումարէր զերագոյն կաճառ զիցն, որոյ
կաճառորդք էին Գիոս, Հերա, Պիսիդոն,
Դեմետրէ, Հերմէս, Աթենաս, Եստա, Ա-
պոզոն, Արտեմիս, Արէս, Ասադիկ և Ե-
փեստոս. և կոչէին սոքա զիք համաձայնք:
Իսկ այլքն ութեքին կոչէին տարաձայն
զիք, այսինքն ևն Առոնոս, Դև, Արեգակն,
Գժոխք, Գիոնիս, Ադոնիս, Երկիր և Լու-
սին. որոց ոչ էր մտա 'ի կաճառ անդր:

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳ.

Զ Վ Ե Հ Ի Յ Ա Ս Տ Ո Ի Ա Ծ Ո Յ Ն

ԳԼՈՒԽ Բ.

Կռուսու, Տիտան, Յանու, Կիւրեղէ, Եստա,
Դեմետրի.

Հ. Ո՞ր էր Կռոսնոս.

Պ. Կռոսնոս ըստ Յունաց, Սատուր-
նոս ըստ լատինացւոց, և ըստ Պարսից
Ջրուան, էր որդի Ուրանոսի և Եստայ
այսինքն է երկնի և երկրի, երիցագու-
նից ժամանակաւ քան զամենայն դիւս. և
Թարգմանի Ժամանակ: Սա զանդրան-
կութիւն եղբօրն իւրոյ Տիտանայ ըստ ըղ-
ձից մօրն կալաւ յանձն առեալ չապրե-
ցուցանել յորդւոց իւրոց զաւակ արու-
վասն որոյ ընդ ծնանել նոցա կլանէր զնո-
սա: Բայց Կիւրեղէ կին նորա 'ի ծնանելն
զՂիոս և զՀերա, վէմ առաջի առն իւրոյ
ևդ և փոխանակ մանկանցն ծնելոց՝ 'ի կլա-
նել, և կեցոյց զնոսա:

Հ. Որպիսի ինչ առասպելք յօղին
զԿռոսնայ.

Պ. Տիտանայ տեսանելով զորդիս իւր

անժառանգեալ 'ի թագաւորութենէ, եւ սրատերազմ ընդ եղբօրն, և արգել փակեաց զնա ընդ Աիւրեղեայ 'ի բանա, մինչև Ռիոսի յարբունս հասեալ աղատեաց զնոսա 'ի բանտէն: Բայց երկուցեալ զի մի գուցէ զեղծիցի հայր իւր աղատութեամբն, և ընկենուցու զինքն յաթոռոյ, հալածեաց զնա յերկնից, և նա ամրացեալ 'ի Լատիոն, անդ թագաւորեաց: Եւ ժամանակ թագաւորութեան նորա անդ կոչի Ոսկեղինիկ դար, քանզի մարդիկ ժամանակին կէին յանմեղութեան, և երկիր առանց մշակութեան բերէր զամենայն պիտոյս կենաց մարդկան: Իսկ դարք որ զհետ այնորիկ յաջորդեցին՝ կոչին արծաթի և սղնձի և երկաթի, միշտ 'ի վատթարս նկրտելով մարդկան:

Հ. Ո՞ 'ի Լատիոն յառաջ քան զԱռոնոս թագաւորէր.

Պ. Յանոս, որ և հիւրընկալեացն ըզԱռոնոս: Եւ սա ետ նմա փոխարէն գերաշխարհիկ իմաստութիւն գիտել զհանգերձեալս և անմուռաց 'ի մտի ունել զանցեալս: Վասն որոյ երկղիմի նկարագրի Յանոս, և գաւազան 'ի միում ձեռին, զի խնամակալ է ճանապարհաց, և բանալի 'ի միւսում, զի նա հնարեցաւ ըզդրունս: Նումա Պոմպիլիոս կառոյց նմա մեհեան սղնձի, որոյ դրունք 'ի ժամանակս սրատերազմի բաց կային, և 'ի խաղաղութեան փակ: Յանուն Յանոսի կոչեցաւ.

առաջին ամիս տարւոյ Յանուար կամ
Յունուար՝ իբր գունն սպիտոյ . և ՚ի
հենի նորա երկոտասան բազինք հին, ըստ
երկոտասան ամիս տարւոյն

Հ. Ո՞րպէս նկարագրի կիւրմիտ

Պ. Կիւրմիտ կամ Ռէտիկն Կռոնոսի,
և մայր բազմագունից ՚ի դիցն, վասն որոյ
և ամենամայր անուանեալ, նկարագրի
բազմեալ ՚ի կառս լծեալս յառիւծուց, և
պսակ աչտանակածև ՚ի գլուխ նորա:

Հ. Եւ ո՞րպէս նկարագրի Եստա.

Պ. Եստա մայր Կռոնոսի, անուանեալն
Պրիսկա այսինքն երէց՝ առ ՚ի դանազանե-
լոյ ՚ի կրտսերոյն որ էր գուտար Կռոնո-
սի, նկարագրի սկուանդ կամ թմբուկ ՚ի
ձեռին:

Հ. Ո՞րք իցեն Եստայ կուսանքն, և յում-
մէ՞ ունիցին զկոչումն.

Պ. Եստայի Պոմպիլեայ բազին կան-
գնեալ գստերն Կռոնոսի Եստայ, պաշ-
տօնեայս բազնից կացոյց եօթն կուսանս
պահել անշէջ զհուրն՝ որ ՚ի բազնին վառէր
հանապազ, և համարէր յարեգակնէ լու-
ցեալ: Թշուառութեան մեծի համարէր
գութկան շիջումն հրոյն այնորիկ, և դա-
դարէին ՚ի շիջանել հրոյն ամենայն հրա-
պարակահան գործք՝ մինչև քաւէին յան-
ցանքն: Որ ոք ՚ի կուսանաց անտի գրծէր
ուխտի կուսութեանն, կենդանւոյն թա-
ղէր: Զամս տասն վարժէին նորա ՚ի գոր-
ծըս պաշտամանն, և նոյնչափ ամս կային

ի պաշտամանն , և այլ ևս ամս տասն վարժապետք նորընծայելոցն կացեալ , ապա ազատք լինէին ՚ի քրմութենէն :

Ճ . Որպիսի ինչ արուեստս ուսոյց Գեմետրէ մարդկան .

Պ . Գեմետրէ դուստր Առնոսի և Կիւբեղեայ ուսոյց մարդկան զերկրագործութիւն , նախ առաջին վարժապետելով յԵլեւսիս . վասն որոյ տօնք նորա անտի սկիզբըն կալեալ ելեւսինեանք կոչին : Կոչին և օրինաբերք , զի նա զմարդիկ յօրէնս և ՚ի քաղաքականութիւն՝ ՚ի վայրենութենէ էաճ և զցորեան ընդ վայրի կազնոյ ես նոցա ՚ի կերակուր :

Զ . Ո՞րպէս նկարագրի Գեմետրէ .

Պ . Մանգաղ ՚ի միում ձեռին , և հասկը ցորենոյ ՚ի միւսում , և պտակ դարձեալ ՚ի հասկաց ՚ի գլուխ նորա : Դարձեալ և յարձանս ուրեք նկարագրի նա բազմեալ ՚ի կառս լծեալ յօճից , բերելով ջահս ՚ի ձեռին :

ԳԼՈՒԽ Գ .

Դիոս, Ամաղրեա, Տիտաւեանք, Պրամերեոս,
Հերա, Յով և Արգոս, Իրիս .

Հ . Ո՞ էր Դիոս .

Պ . Դիոս որ և Չևս ըստ հելլենացւոց ,
Արամաղդ ըստ մեզ , Նեբրովթ ըստ քու-
չացւոց , Բեւ ըստ բաբելացւոց , Բահայ
ըստ փղշտացւոց , Որմիղդ ըստ Պարսկաց ,
և Յովիս ըստ լատինացւոց , համարէր
վեհ քան զամենայն դիս և հայր անմահից
և մահկանացուաց : Էր նա որդի Կու-
նոսի և Կիւբեղեայ . և հալածեալ յեր-
կնից զհայր իւր , տիրեաց ընդ տիեզերս
ամենայն , բաժանեալ զայն ընդ երկուս
եղբարս իւր , Պիսիդոնի տալով զծով , և
Պղուտոնի զսանդարամետս , և զերկինս
կալեալ ՚ի բնակութիւն իւր :

Հ . Բաժանումն տիեզերաց ընդ երե-
սին որդիս Կունոսի յինչ ունի ակնար-
կութիւն .

Պ . Ի բաժանումն երկրի ընդ երեսին
որդիս Նոյի : Քանզի Քամ կալաւ զԱ-
փրիկէ . և ահա էր յեզիպտոս Դիոսու-
պոլիս քաղաք նուիրեալ Դիոսի , և գերա-
հըռչակեալն յԱփրիկէ Ամմոնեանն Դիոս
զանունն իսկ բերէ զՔամայ , զոր այլք

յազգաց հնչեն Համ: Յարեթ կալաւ զկրղ-
ղիս և զծովեղերեայս և զԱրշիպեղազոս.
և զինչ աւելի քան զայս նմանութիւն
ընդ ծովակալին Պիտիդեայ: Իսկ Սեմայ
անկաւ բաժին Սսիա, ուր քաղաքք բա-
զումք այրեցան՝ զբժոխոց բերելով զօրի-
նակ զբաժնին Պղուտոնի:

Հ. Ո՞րպէս նկարագրի Գիոս.

Պ. Բազմեալ 'ի գահոյս՝ գաւաղան ար-
քունի 'ի միում ձեռին, և շանթք 'ի միւ-
սումն, և առ ոտիւք նորա արծուի թեւա-
տարած:

Հ. Ձինչ են ամաղթեղջերն առասպելք.

Պ. Կիւբեղեայ գաղա 'ի Կռոնոսէ տա-
լով սնուցանել 'ի Կրետէ զԳիոս ստնտուու-
թեամբ Ամաղթեայ այծուն, կացոյց ապա
Գիոս զայծն զայն յերկինս, և զմի յեղ-
ջերաց նորա պարգևեաց յաւերժհար-
սանց խնամակալաց մանկութեան իւրոյ,
և ետ նոցա զօրութիւն յառաջ ամելոյ յեղ-
ջերէ անտի զամենայն որ ինչ ցանկալի էր
նոցա. վասն որոյ նշանակ առատութեան
նկարի ամաղթեղջիւրն: Եւ մորթով այ-
ծուն պատեաց զվահան իւր, զոր ապա
պարգևեաց զայն Աթենասայ, որ և կո-
չէրն Եզիս՝ այսինքն է այծենապատ: Ի
վահան անդր ագուցաւ ապա օձապատ
կառափն Մեդուսայ սպանելոյ 'ի Պեր-
սէոսէ, որով ահաւորազոյն լեալ՝ զտե-
սոզս վիմատառէր:

Հ. Ձինչ է Տիտանանց սպաներազմն.

Պ. Տիտանայ յուսահատեալ 'ի տիրել որդւոց Կռոնոսի ընդ տիեզերս, յարոյց ընդդէմ Գիոսի զՀսկայս 'ի պատերազմ: Սոքա լերինս 'ի վերայ լերանց ամբարտակեալ, փորձեցան վերելակել յերկինս. այլ ամբահարեալ զնոսա Գիոսի տապալեաց յանդունդս:

Հ. Ո՞ էր Պրոմեթէոս.

Պ. Մի 'ի Տիտանանց, որ անդրիս մարդկան ստեղծ. և գողացեալ հուր յերկնից՝ կենդանացոյց նովաւ զանդրիան: Ընդ որ ցասուցեալ Գիոսի, ետ կապել զնա Հեփեստեայ 'ի Կովկաս լերին, ուր կեղեքէր անգղ զլեարդ նորա և ճարակէր. և լերգոյն հանապազօր աճելով, մշտնջենաւոր կրէր նա զտանջանսն: Իմաստք առասպելիս են, զի Պրոմեթէոս իմաստուն էր, և զանասնարարոյս և զյոյժ անբղգամս 'ի մարդկութիւն և 'ի գիտութիւն փոխակերպէր:

Հ. Ո՞ էր Լիկայոն.

Պ. Արքայ արկադացւոց անողորմ և մարդախոշոչ, որ զամենայն անցաւորս ընդ երկիր իւր՝ տայր սպանանել: Առ սմա ազաւ Գիոս, և թագաւորն յանգէտս լեալ՝ կամեցաւ փորձել զամենագիտութիւն նորա, և եզ առաջի նորա խորտիկ 'ի մարմնոյ հիւրոցն սպանելոց: Բայց Գիոս եհար մաշեաց զտուն նորա շանթիւք, և զնա փոխեաց 'ի գայլ. վասն որոյ կոչի նա Լիկայոն 'ի յունական բառէս լիգոս, այս ինքն է գայլ:

Հ. Ո՞ր էր Հերա .

Պ. Հերա կամ ըստ լատինացւոց Յունոն, էր դուստր Առնոսի, քոյր Բիոսի և մի 'ի կանանց նորա, որ ծնաւ նմա զԵրէ ինամակալ մանկուոյ և մատուակ Բիոսի նախ քան զԱնիմեդէս, և ծնաւ դարձեալ զԱրէս, և զՀեփեստոս՝ զոր ընկէց Բիոս յերկնից 'ի ստոր վասն տգեղութեանն :

Հ. Որպիսի՞ ոք էր Հերա ըստ առասպելաց .

Պ. Նախանձոտ և հպարտ յոյժ, կործանմանն Տրովադայ պատճառք ծանօթ իսկ են, այս ինքն է նախանձ Հերայ վասն նախամեծար առնելոյ հովուին Պարիսի զգեղ Աստղիանն քան զնորայն : Նոյն և դամենայն տարիաձուսն Բիոսի և զորդիս նոցա հալածեաց :

Հ. Չինչ են Յովայ և Արգոսի առասպելքն .

Պ. Բիոսի զՅով դուստր Ինաքայ և իամենեայ այլակերպեալ էր յարջառ, առ 'ի ծածկելոյ 'ի Հերայ զսէր իւր ընդ նմա : Բայց Հերա կացոյց նմա 'ի զգուշութիւն զԱրգոս հարիւրաչեայ ամենադէտ, որոյ կէսք յաչացն հսկէին 'ի փակել կիսոցն 'ի քուն : Իսկ Բիոսի հրաման տուեալ Հերմեայ 'ի ձայն սրնգի նիրհեցուցանել զԱրգոս և սպանանել զնա, դարձեալ Հերա 'ի ձեռն գողեխոյ, հալածեաց զՅով յԵգիպտոս, մինչև դարձոյց զնա Բիոս յա-

առջին կերպարանն: Սա է իսիս պաշտե-
ցեալ յեզիպատացոց: Եւ է ճշմարտու-
թիւն առասպելացս այս: Յով կամ իսիս
փոխեալ յարջառ՝ երկիրս է, և աչք Ար-
զեայ ամենագիտի աստեղք, Հերա՝ օդք,
և Հերմէս արեգակն՝ որ ծածկէ զաստեղս:
Անցանելով սորա ՚ի կերպարանս արջա-
ռոյ ընդ կիրճն Բիւզանդիոնի՝ կոչեցաւ
տեղին այն Առափորոս, այսինքն է անցք
Արջառոյ.

Հ. Զինչ ևն սիրամարգքն լծեալք ՚ի
կառս Գիոսի:

Պ. Սիրամարգ սիրելի էր յոյժ Գիայ,
և ՚ի սպանանել Հերմեայ զԱրզոս՝ կա-
մեցաւ Գիոս փոխել զնա ՚ի սիրամարգ, և
տպաւորեաց զաչս նորա ՚ի ծայրս փետրոց
սիրամարգին, որպէս կեղծեն առասպելք:

Հ. Ո՞ էր հրեշտակ Հերա.

Պ. Իրիս դուստր Թաւմասայ և Ելեկ-
տրայ, զոր և փոխարէն արբանեկու-
թեանն կացոյց Հերա յերկինս և կոչե-
ցաւ ծիածան:

ԳԼՈՒԽ Գ

Ապոդոն, Գապիևի, Յակիևրոս, Ինև մուշապր,
Լիևոս, Կիպարիս.

Հ. Ո՞ էր Ապոդոն.

Պ. Ապոդոն, ըստ լատինացւոց Փերոս, ըստ եգիպտացւոց Ոսիրիս, ըստ ամմոնացւոց Մողոք, ըստ մովաբացւոց Բելփեդոմբ, և ըստ Պարսկաց Միհր, էր որդի Գիոսի ծնեալ 'ի Լատոնայ: Վասն որոյ Հերայ ռիացեալ ընդ Լատոնայ, յարոյց զվիշապն Պիւթոն ընդդէմ նորա, և չեթող նմա այլ ապաստան՝ բաց 'ի Գեղեայ կղզւոյ ուր ծնաւ Ապոդոն, և կղզին այն ստէպ ջրասոյղ լինէր, բայց Պիսիդոն անսուղանելի զնա այնուհետև արար:

Հ. Զինչ առասպելք զնմանէ պատմին.

Պ. Զի հալածեաց զնա Գիոս յերկնից վասն սպանանելոյ նորա զԱլիկղոսայս դարբնողս շանթից իւրոց, և անկաւ նա 'ի Թեսաղիա, և եղև հովիւ խաշանցն Աղմետայ արքայի, վասն որոյ խնամակալ հովուաց համարի: Եւ 'ի վախճել Գապիևեայ դստեր զեւոյն Պենէոսի յերեսաց նորա՝ փոխեաց զնա 'ի սարգենի:

վասն որոյ ծառն այն համարի նախա-
կան նմա, և պատկ ՚ի սարդենոյ սահ-
մանեաց նա քաջաց քերթողաց: Նոյնպէս
և զպատանեակն Յակինթոս, զսպանեալն
՚ի Չեփիւսէ առ նախանձու՝ փոխեաց Ս-
պողոն ՚ի համանուն նորա ՚ի ծաղիկն յա-
կինթ: Վասն որոյ հալածեալ յազգակա-
նաց Յակինթոսի անկաւ ՚ի Տրովադա, և
եղև անդ որմաղիր, օգնել Լաւոմեգոնի ՚ի
շինուած պարսպաց քաղաքին: Ապա վերըս-
տին դարձեալ ՚ի շնորհս Բիոսի, ընկալաւ
՚ի նմանէ զհօգ ծագելոյ լոյս յաշխարհ:
Հռչակաւոր էր նա ընդ բազում հողմանս
երկրի պատգամատեղեօք, և համարի նա
քաջ աղեղնաւոր և սուիչ բանաստեղծու-
թեան և երածշտութեան, և պարիսպք
Մեգարայ գաստակերտք նորա հնչէին
ներդաշնակք՝ վասն կախելոյ նորա անդ
սաէս զքնար իւր:

Հ. Ո՛րպէս նկարագրի Սպողոն.

Պ. Մերթ աղեղն և նեաք, մերթ քը-
նար ՚ի ձեռին, և պսակեալ սարդենեաւ:
Այլ որպէս արեգակն՝ նկարագրի բազ-
մեալ ՚ի կառս, զիմելով յՈւփիլիանոս՝ ուր
առասպելն գնալ նմա հանապազօր ընդ
երեկս առ Թեախս դուսար Ներէոսի. և
թէ՛ ժամք զօրհանապաղ ընդ առաւօտն
լծիցեն ՚ի կառս նորա զերիվարսն զՊիրով
ղէով զՆտով և զՓղեգոն: Քաջածանօթ է
և սանապատիկերն Սպողոնի պղնձի հսկայա-
ձև ՚ի մուտս նաւահանգստին Հոողոսի

կանգնեալ, հարիւր սանաչափ 'ի բարձրութիւն. ընդ որով նաւք հողմուռոյց արագատուք ընդ մէջ բարձիցն երթեկէին. և 'ի կործանել նորա յերկրաշարժէ՝ ուղարկննհարիւր բարձին զաւերակս նորա:

Հ. Ձինչ առասպելք զարշալուսոյ պատմին.

Պ. Ձի էր նա դուստր արեգական և երկրի, վասն որոյ և կանխայարոյց քան զնա. որ և զօր ամենայն բանոյ զգրուես երկնից, և աւետէ ընդ առաւօտս զգալուստ հօրիւրոյ: Եւ նկարի նա քրքմահանդերձ վարդամասն, ջահ 'ի ձեռին, բաղմեալ յուկեղէն կառս: Յամիշտակեալ նորա զՏիթոն որդի Լաւոմեդոնի՝ անմահացոյց զնա. այլ ոչ կարաց սլահել զնա 'ի ծերութենէ, և կերպարանափոխ արար զնա 'ի ճպուռն: Ի սոցանէ ծնաւ Մեմնոն, որ եկն յօգնութիւն Պրիամու 'ի տրովական պատերազմին. և 'ի սպանանել նորա յԱքիլեայ, աղաչանօք մօր նորա ծնան 'ի խարուկէ նորա թռչունքն Մեմնոնեանք: Ազիպտացիք կանգնեցին Մեմնոնի անդրի, ուստի 'ի ծագել անդր ճառագայթից արեգական՝ հնչէին նուագք:

Հ. Եւ զինչ զՓայետոնէ պատմին իբք.

Պ. Փայետոն որդի գոլով արեգական, խնդրեաց 'ի հօրէ իւրմէ վարել միանգամ ևեթ զօրակշիռ կառսն՝ 'ի ցոյց որդիութեանն: Եւ ոչ կարաց հայրն ժխտել 'ի սպառ զթախանձանս որդւոյն: Բայց ձիոցն

դգացեալ զի ձեռն անհմուտ վարէր զնոսա, խոտորեցան յընդմիջաշաւղէն և բոցակիղեցին զերկինս և զերկիր: Եւ Արամազդ պատուհասեաց զյանդգնութիւն նորա, և ընկէց զնա յԱրիդանոս գետ:

Հ. Տուր ինձ տեղեկութիւն զինունց Մուսայիցն.

Պ. Սոքա քորք իննեքին կուսանք՝ էին դստերք Արամազդայ ծնեալք ՚ի Մնեմոսինեայ գիցն յիշողութեան, աշակերտ Ալոզոնի ՚ի Պարնաս լերին: Կոչին Պիերեանք, զի ընդ ինն դստերս Պիւրոսի արքային մակեդոնացւոց պայքարեալ յերգս յաղթեցին. սրք փոխանակ փառամոլ յանդրգնութեան իւրեանց, փոխեցան ՚ի կաշաղակս:

Հ. Զինչ են ինունց Մուսայիցն անուանք, և զինչ գործ իւրաքանչիւր.

Պ. Կալլիսպէ գշխոյ զիւցազներգութեան.

Կղիով գշխոյ վիպասանութեան.

Թալիա գշխոյ կատակերգութեան.

Երատով գշխոյ նուագաց սիրոյ.

Մելպոմենէ գշխոյ ողբերգութեան.

Տերփսիքոր գշխոյ պարերգութեան.

Եւտերպէ գշխոյ նուագարանաց.

Պողիմնիա գշխոյ տաղերգութեան.

Ուրանիա գշխոյ աստղաբաշխութեան:

Հ. Ո՞ էր Լինոս.

Պ. Որդի Ալոզոնի ծնեալ ՚ի Կալլիսպայ կամ ՚ի Տերփսիքորայ, զտիչ քնարական

տաղից : Եւսերի ասէ զնա լեալ որդի
Գիոնիսի, եղբայր Ամիլիոնի և Զեթեայ :
Նա ուսոյց Արիէսսի և Թամիրայ և Հե-
րակղեայ հարկանել քնար : Բայց Հերակ-
ղէս գժգմնեալ ընդ նմա վասն խտտագոյնս
ի նմանէ կշտամբելոյ, հար զգլուխ նորա
և խորտակեաց քնարան :

Հ. Ո՛ւր էր պատգամատեղի Ապողո-
նի .

Պ. Ի բազում տեղիս, այլ առաւել ՚ի
Գեղպիս քաղաք, ուր էր նորա մեհեան
մեծակառոյց : Քրմուհին կամ հարցուին,
յոր ազդէր նա զպատգամս իւր, բաղմէր
ի փոքրիկ եռոտանուջ՝ որ էր պատեալ
մաշկաւ Պիւթոնի վիշապին :

Հ. Որպիսի ինչ էին պատգամքս այսո-
քիկ զից .

Պ. Առաւելագոյն մասամբ խարէու-
թիւնք քրմաց . բայց ոչ է մարթ ծխտել՝
զի էր ՚ի նոսա երբեմն և զիւաց գործակ-
ցութիւն, որպէս հաստատեն սուրբ հարք
և ոչ սակաւք ՚ի քաջաց աստուածաբանից :
Զի ոչ էր հնար խարէութեան ընդ այս-
չափ դարս պատրել զազգս ողջոյն ՚ի հա-
ւատս զժպհի պատգամաց կաշառօք ՚ի
նշաւակել զխարէութիւնսն, եթէ արգարե
չէր ՚ի նոսա զիւաց գործակցութիւն : Եւ
դարձեալ ոչ է մարթ կարծել՝ թէ մար-
դիկ ախորժեցին տեսանել զհաւասար իւ-
րեանց, և մանաւանդ զողորմելի մանկունս
և օրիորդս զենեալ զօրհանսպաղ ՚ի բա-

գինս՝ ըստ հրամանի պատգամաց, եթէ ոչ
'ի դիւաց թելագրէին պատգամքն:

Հ. Զինչ զԿիպարեայ պատմեն առաս-
պելք.

Պ. Կիպարիս պատանեակ, սիրելի Ապո-
ղոնի, տածէր զեղն մի կամ զեղջերու. և
վրիպակաւ սպանեալ զնա, այնպէս զղջա-
ցաւ ընդ այն՝ մինչև գնալ նմա զիւրովին:
Իսկ Ապողոնի տրտմեալ ընդ մահ նորա,
փոխեաց զնա 'ի ծառն Կիպարիս որ և նոճ,
սահմանեալ զայն նշանակ սգոյ և մա-
հուան. որոյ և տեսիլն իսկ նսեմ և ան-
սաղարթ ազգէ զսուգ:

Հ. Ո՞ր 'ի թռչնոց նուիրական էր Ապո-
ղոնի.

Պ. Ագռաւն. քանզի Ապողոն խնամող
էր հմայից, և բազում այն էր՝ զի 'ի
թռիչս և 'ի կռիչս ագռաւուց զննէին հը-
մայք. Փետուրս սպիտակս ասին առաս-
պելք լեալ ագռաւու 'ի սկզբանէ. բայց
Ապողոնի զայրացեալ ընդ նա վասն ճա-
խողակի իրիք յայտնութեան, արար զնա
տխրերանգ և սևափետուր:

Հ. Ո՞ր էր Ոսիրիս.

Պ. Դիւցազն անուանի, որոյ շրջեալ
ընդ արևելս և ընդ արևմուտս՝ հաստա-
տեաց 'ի բազում տեղիս քաղաքական օ-
րէնս, և արուեստս ազգիազգիս և զեր-
կրագործութիւն, մանաւանդ յԵգիպտոս:
Վասն որոյ ընդ վնհագոյն զիս յԵգիպ-
տացւոյ դասի, փոխանակ Ապողոնի պաշ-

տեցեալ 'ի նոցանէ, և համարեալ որդի
Գիտսի՝ ծնեալ 'ի Նիօբեայ գտաերէ Փո-
րոնեայ արքային Արզիացոց, եղբայր և
այր Իսիսի, և նոյն ընդ Ալիս և ընդ Սե-
րապիս:

ԳԼՈՒԽ Ե.

Արտեմիս և Դիոնիս, Սիդեոս, Սպանդարա-
ւետական տօեր.

Հ. Ո՞ էր Արտեմիս.

Պ. Արտեմիս ըստ Յունաց, Տիանա
ըստ Լատինաց, և ըստ Հայումն Անահիտ,
համարէր տիկին երկնից. և ըստ այսմ էր
Լուսին, և կոչէր Փեբէ իրր քոյր Փերո-
սի կամ արեգական: Համարէր և տիկին
երկրի և ըստ այսմ կոչէր և Գիկտինէ
յանուն միոյ 'ի յաւերժհարսանց՝ որ սի-
րելի էր յոյժ նմա, և որ համարի գտիչ
վարմից: Համարէր դարձեալ և տիկին
գժոխոց, և ըստ այսմ կոչէր Պերսեփոնէ
կամ Եկատէ: Վասն որոյ Ովրատիոս կոչէ
զնա աստուածուհի եռադիմի:

Հ. Ո՞րպէս նկարագրի Արտեմիս.

Պ. Կօշիկք յոտս, աղեղն 'ի յուս իւր և
կապարճք, և կէս լուսին 'ի ճակատուն,
մերթ ևս բաղմեալ 'ի կառս լծեալս յե-
զանց: Եւ պատճառք աղեղնաւորութեան,

զի սթափէր նա յորս 'ի վերայ երկրի ընդ վաթսուն դասերս Ալկիանու յաւերժահարսունս, և ընդ այլ քսանհասին կուսանս՝ որք արբանեկէին նմա բերելով զգործիս որսոցն:

Հ. Ձինչ զմեհենիցն նորա սլատմին, որ յԵփեսոս և որ 'ի տաւրոսեանն Քերսան:

Պ. Մեհեանն որ յԵփեսոս ընդ եօթանհասին հրաշակերտս 'ի համարի էր. Քաւսիփոն ճարտարապետեաց զայն, և յերկերիւր ամս կատարեցաւ շինուածն, Սսիոյ առ հասարակ զծախան հայթայթեալ: Երկայնութիւն նորա էր 425 ոտնաչափ, և լայնութիւն 220, և սիւնք 'ի նմա հրաշալիք 127, բարձունք վաթսուն ոտնաչափ 'ի հարիւր քսանեւեօթն թագաւորաց կանգնեալ. և երեսուն և վեց յայնցանէ բարձր քանդակաւ գեղայօրէն զարդարեալք: Ձհրաշակերտս զայս մեհեան հրձիգ արար Երոստրատ եփեսացի, անմահ կամեցեալ թողուլ յիշատակ՝ զոր քաջութեամբ կամ հանճարով ոչ կարէր: Իսկ որ 'ի տաւրոսեանն Քերսոն էր մեհեանն, այս ինքն 'ի Խրիմ, մատուցանէին անդ 'ի զոհ ուղևորք նաւարեկեալք զծովեղերբքն: Բազում մեհեանք էին Արտեմեայ և 'ի Հայս, և ականաւոր 'ի նոսա յԷկեղեաց գաւառ՝ ուր սուրբ Լուսաւորիչն մեր զչարչարանան կրեաց, ոչ յանձն առեալ սաշտօն մատուցանել զիցուհւոյն՝ զոր Տրդատ «Փառք

և կեցուցիչ ազգիս մերոյ» անուանէր :
Եւ կոչի սա Ռսկիամայր և Ռսկիածին 'ի
զիրս մեր, զի մերձ 'ի մեհեան անդր էին
սսկեհանք, և զի ըստ Պլինեայ՝ առաջին
սպատկեր սսկեձոյլ, Սնահտայ կանգնե-
ցաւ, և նոյն այն երևի լեալ սպատկերն՝ որ
յԵրէզ յԵկեղեաց գաւառի, զոր փշրեաց
Տրդատ և նուիրեաց եկեղեցւոյ :

Հ. Չինչ զկուսութենէ Սրտեմեայ ա-
ռասպելք սպատմին .

Պ. Թէպէտ և Սրտեմիա և Սպողոն
անդստին 'ի Լատոնայ երկուորեակք ծնան,
բայց Սրտեմիա ծնեալ նախ՝ եղև մանկա-
բարձ մօրն 'ի ծնանել նորա զեզբայրն : Եւ
'ի տեսանել զերկունան մայրենի, խըն-
դրեաց յՍրամազդայ զչնորհս կուսու-
թեան, և վերակացու լինել երկանց, առ
'ի տեսանել հանապազ 'ի քանի աղետից
զերծաւ կուսութեամբն :

Հ. Ո՞ էր Դիոնիս :

Պ. Դիոնիս ըստ Յուեայ, Բարոս ըստ
Լատինայ, և ըստ Հայունս Սպանդարա-
մետ, էր որգի Սրամազդայ, ծնեալ 'ի Սե-
մելեայ դստերէ Կազմոսի : Եւ ընդ ծնա-
նելն՝ ածեալ 'ի Հերմեայ 'ի Մերոս լիառն
մերձ 'ի Նիսա, յանձնեցաւ յաւերժահար-
սանց ոմանց առ 'ի սնունդ, զորս ապա
Դիոնիսոս 'ի գարգանալն խրում՝ փոխեաց
յաստեղս, և կոչեցան Բոյլք : Եւ յանուա-
նէ տեղւոյն կոչեցաւ ինքն Դիոնիսոս,
այսինքն աստուած Նիսական . իսկ յանուա-

նէ լերինն, որ 'ի յոյն բարբառ նշանակէ ազգր կամ երանք, սկիզբն երևի լեալ առասպելին՝ թէ 'ի բոցակիզել մօրն յերեսաց ճառագայթիցն Արամազդայ, մինչչև 'ի լոյս եկեալ մանկանն, հօրն զնա մայրաբար յերանս իւր իցէ ծածկեալ մինչև 'ի ժամանակ ծննդեանն, և ապա 'ի լոյս ածեալ. վասն որոյ և Նրկմայր աստուածն կոչի:

Հ. Ո՞ էր Սիղենոս:

Պ. Սիղենոս ծերունի էր դաստիարակ Գիօնիսեայ, և յամենայն ասպատակութիւնս նորա չոգաւ ընդ նմա հեծեալ յէջ. և 'ի դառնալն իւրում՝ բնակեցաւ յԱրկադիա, ուր արբենոյր զօրհանապաղ: Նգլա յաւերժաբան և Քրոմիս և Մնասիզոս Սատիրայք կամ նոխաղոտունք, գաին զնա յաւուր միում՝ յարբեցութեան յայրի ուրեք, և կապեցին զձեռս նորա ծաղկամբք, և Նգլա ներկեաց զդէմս նորասեաւ թթովք, որպէս և նկարագրի իսկ:

Հ. Եւ որպէս նկարագրի Գիօնիսոս.

Պ. Պատանեակ առոյգ կարմրագեղ և զուարթ 'ի նշանակ գինւոյ. 'ի ձեռին նորա նիզակ կարճաբուն պատեալ ուռովք և բաղեղամբ. բաղմեալ 'ի կառս լծեալս 'ի վագերց կամ 'ի յովազաց, 'ի նշանակ մոլեգնութեան՝ զոր ազդէ գինի: Մատուցանէին նմա 'ի զօհ անծեղս 'ի նշանակ շաղակրատանաց գիներբուաց, և նոխազս զապականիչս ուռոց այգեաց:

Ջ. Ո՞րպէս կատարէին սպանդարամե-
տական տօնք.

Պ. Ի լրումն երից ամաց, քրմուհիք
Սպանդարամետին՝ որ աստուածապա-
րարկքն կոչէին, զգեցեալ զվագրենի, հեր-
արձակք, և ջահ 'ի միում ձեռին և 'ի միւ-
սումն նիզակ կարճաբուն սաղարթապատ,
ընթանային ընդ լերինս՝ կարգալոյժ մեծա-
ձայն զաստուածն իւրեանց: Եւ բազմա-
գոչ աղաղակաւ և նշաւակութեամբք կա-
տարէին տօնքն: Զդստերս Մենիայ Թերա-
ցիս, որք 'ի գործ արուեստին իւրեանց
սլատաղեալ 'ի հենուլ գորգս՝ անարգեցին
զաստուածն, և ոչ գնացին 'ի տօնս նորա,
սլատուհասեաց Գիոնիսոս փոխեալ զնոսա
'ի բու. և զվաստակս նոցա 'ի բազեզն:

Հ. Պատմեալ ինձ զհանգամանս ասպա-
տակութեանցն Գիոնիսեայ.

Պ. Գիոնիսեայ զօրաժողով արարեալ
զարս և զկանայս բազումս, զիմեաց 'ի
Հնդիկս: Զօրք նորա թմբուկս փոխանակ
վահանաց, և փոխանակ զինուց նիզակս
կարճաբունս բազեզնապատս կրէին. և
յերեսաց բազմամբոխ բանակին զարհու-
րեալ, ընկալան զնա ամենայն ուրեք որ-
պէս զաստուած. զի ոչ առ 'ի տալ օրէնս
ազգաց նուաճելոց զնայր 'ի վերայ նոցա,
այլ առ ուսուցանելոյ զկարեոր պէտս կե-
նաց, և մանաւանդ զմշակութիւն այգեաց:
Բայց Հնդիկս իմա ոչ զամենայն աշխարհն
մինչև ցՎանդէս, այլ միայն որ անդր քան

զՄիջերկրականն տարածանի ծով՝ զԱրկա-
դիա և զԱսորիս: Եւ 'ի դառնալն իւրում
'ի պատերազմէ, ած կնութեան զԱրիադնէ
դուստր Մինովայ զարձակեալն 'ի Թեսսալ,
և պարգևեաց նմա պսակ ոսկի աղանա-
կապ զմի 'ի հրաշակերտից գործածոց Հե-
փեստեայ, որ յիտ մահուան դշխոյին ընդ
համաստեղս գասեցաւ:

Հ. Յո՞ առաւելապէս ունին ակնարկու-
թիւն առասպելքն Գիտնիսեայ.

Պ. Գիտնիսեայ երկմայր յորջորջումն,
առաջնորդել նորա բազմամբոխ բանակի
արանց և կանանց, և զօրացն 'ի ճայն
Թմրկի գարհուրեցուցանել զԹշնամիս, ըս-
պանանել նորա մերձ 'ի Նիսա լեառն, այս
ամենայն 'ի Մովսէս ունին զակնարկու-
թիւնն, և գարձեալ զի եղջերք երկու 'ի
գլուխ նորա նկարին որպէս Մովսիսի, և
հանգոյն նմին սրանչելիս մեծամեծս ասի
արարեալ նորա 'ի Տիտանանց պատերազ-
մին կարճարուն նիղակուն:

ԳԼՈՒԽ Զ .

Հերմես, Ստադիկ, Այրեհիս, Լեկապեանս սար,
Երոս .

Հ . Ո՞ էր Հերմէս .

Պ . Հերմէս ըստ Յունաց , և ըստ Լատինացւոց Մերկուրիոս , էր որդի Արամիազդայ և յաւերժհարսին Մայայ , բազմափաստակ քան զամենայն դիս յՈղիմպոս : Որպէս պատգամաւոր և թարգման գից հասանէր ամենայն ուրեք . նմին իրի և թեք 'ի գլուխ նորա և յոտս նկարին :

Հ . Առ ի՞նչ էր քարոզակն 'ի ձեռին նորա .

Պ . Առ 'ի ցուցանել զաջաղութիւն նորա 'ի պատգամաւորութիւն և 'ի հաստատել զխաղաղութիւն . քանզի գաւազանն այն պատեալ 'ի կրկնակ օձից՝ էր նշանակ խաղաղութեան . զի 'ի պատերազմել երբեմն օձից երկուց ընդ միմեանս՝ բաժանեաց զնոսա , և արար խաղաղութիւն . նմին իրի և հրեշտակք խաղաղութեան կրեն 'ի ձեռին զքարոզակ : Գարձեալ և շղթայ օսկի 'ի ցոյց ճարտարխօսութեան կախէր 'ի բերանոց նորա : Նշանակէր և ևս գաւազանն այն զիչխանութիւն Հերմեսոյ ամելոյ 'ի զժոխս զհոգիս մեռելոց . քանզի

կարծէին հեթանոսք՝ թէ չէր մարթ մեռա-
նել նոցա, եթէ ոչ Հերմէս բեկանէր գա-
ւազանաւն զկապ կցորդութեան հոգւոց
նոցա ընդ մարմնոց :

Անգրիք նորա կանգնէին 'ի կիցս ճա-
նապարհաց ուղեցոյցք անցաւորաց . և
յուլովք յանդրեաց նորա էին խարխախ
քառակուսի, զզլուխ և եթ նորին կրելով :
էր զի և 'ի վերայ անդրեաց այլոց զից
դնէին Հռոմայեցիք զզլուխ նորա . զերկուս
'ի մի կցորդելով զիս . որով Հերմաթեճնաս
կոչէր կցորդեալն ընդ Աթենասայ, Հերմե-
րակղէս՝ կցորդեալն ընդ Հերակղեայ, այ-
լովքն հանդերձ :

Հ. Էին արդեօք և այլ Հերմէսք .

Պ. Այո ամենեին . ոմն աստուած բժըշ-
կութեան, այլ ոմն վաճառականութեան, և
այլն . այլ ապա ամենեցուն փառք ժողո-
վեցան 'ի նմին : Երևելագոյն 'ի նոցանէ էր
Եռամեծն անուանեալ արքայ Եգիպտացւոց,
որ սուղ ինչ յետոյ քան զՄովսէս եկաց :
Եւ ներհուն յերկրաշափական մակացու-
թիւնս, ուսոյց Եգիպտացւոց լարաբաժին
առնել զանգաստանս իւրաքանչիւր՝ որոց
բառնային ստէպ սահմանք յողովմանէ Նե-
ղոսի : Նա եղև գտակ դպրութեան և մե-
հենական մատենիցն առ Եգիպտացիս :

Իսկ Հերմէսն Յունաց եկաց հռչակաւոր
'ի Տիտանեանս . զի էր նա խորամանկ և
հնարագէտ, և շողաւ բազում անգամ յԵ-
գիպտոս՝ ուսանել անդ զմոզութիւն, յոր և

քաջ գտաւ . վասն որոյ և համարէր գլուխ հաւահամայից և թարգման Տիտանանց՝ որք հարցանէին զնա հանապազ . ուստի և քերթողք թարգման դից կոչեցին զնա : Սաինքն համարի գտիչ քնարի և երաժշտութեան , վաճառականութեան , բժշկութեան , գօտէմարտութեան , մոզութեան , և այլոց արուեստից բազմաց :

Հ . Ձինչ մատուցանէին Հերմեայ նըւէրս հեթանոսք .

Պ . Չլեզուս զոհիցն այրէին 'ի բազին նորա , դաւանելով զնա աստուած ճարտարխօսութեան : Նմա յանձն առնէին զդրունս տանց , և զպատկեր նորա դնէին զգրամբք առ 'ի զարդ , և առ 'ի գողոց պահպանութիւն :

Հ . Ո՞ էր Ափրոդիս .

Պ . Ափրոդիս ըստ Յունաց , Վենուս ըստ Լատինացոց , և ըստ Հայումն Սատղիկ , էր որդի Արամազդայ և Գիտնեայ , կամ ըստ այլոց ծնեալ 'ի փրփրատեսակ ալեաց ծովու : Եւ ածեալ 'ի Ախարոս 'ի Լեփիրեայ , յանձնեցաւ Ժամուց սնուցանել զնա : Նկարագրի նա բազմեալ փոխանակ կառաց 'ի Խեցի ծովային լծեալ 'ի կարապից կամ յաղաւնեաց , և ընդ մէջ նորա կամար գօտի՝ զոր յոյժ գեղեցիկ նկարագրէ Հոմերոս , և յորում համարէին լինել ամենայն սղորիչ զօրութիւնք և հրապոյրք : Մեհեանն՝ որ 'ի Աթենքա՝ համարէր հնագոյն քան զամենայն մեհեանս նորա ,

որ էին 'ի Յունաստան. վասն որոյ կար-
ծեցաւ նա ծնեալ 'ի ծովէ մերձ 'ի կղզի
անդր :

Հ. Ո՞ւր առաւել յաճախեալ էր Աստղը-
կանն պաշտօն .

Պ. ՅԱմաթովս , յիդալիոն , 'ի Կիթե-
րա , 'ի Պափոս և 'ի Կիպրոս , յորս յաճա-
խագոյն գործէին նշաւակութիւնք 'ի պաշ-
տօն զիցուհւոյն : Եւ էին նուիրականք
նմա մրտենի , զի ընդ հովանեաւ մրտե-
նեաց թագեաւ նա երբեմն յերեսաց Պայից-
վարդ՝ զի յառաջագոյն սպիտակ էր , և
ապա ներկաւ բոսորագոյն յարենէ Ադո-
նի՝ որ 'ի փշոց նորա վիրաւորեցաւ . և
ազաւնի՝ զի Երոս 'ի մրցելն ընդ Աստղը-
կան 'ի ծաղկաքաղ , Պերիստերիա յաւեր-
ժահարսն եհաս զօրաւիզն զիցուհւոյն ,
և Երոս փոխեաց զնա յաղաւնի : Վասն ո-
րոյ տօն Վարդավառին , յորում և թռոյցք
աղաւնեաց , որ 'ի սկզբանէ կատարէրն 'ի
Հայս առ 'ի յիշատակ ելանելոյ Նոյի 'ի
տապանէն , ապա 'ի ժամանակս հեթանո-
սութեան երևի փոխեալ 'ի պաշտօն Աստղը-
կան . զոր ապա Լուսաւորիչն մեր փոխեաց
'ի տօն Այլակերպութեանն Քրիստոսի :

Հ. Պատմեա ինձ զԲերենիկեայ վարսիցն
առասպելս .

Պ. Սովորութիւն էր կանանց նուիրել
Աստղկան զգիտակս իւրեանց . և գշտոյն
Բերենիկէ առ 'ի յաջողութիւն առն իւրոյ
'ի պատերազմին ընդդէմ Սելեկեայ , մա-

տոյց զգիտակ իւր արգազիր նուէր 'ի մե-
հեան զիցուհւոյն . այլ 'ի վաղիւ անդր
չգտաւ զիտակն 'ի մեհենի անդ , և համարե-
ցաւ յատեղս 'ի դիցուհւոյն փոխադրեալ ,
որ և ցարդ իսկ մի 'ի համաստեղութեանցն
կրէ զանուն նորա :

Հ . Ո՞ր էին որդիք Աստղկան .

Պ . Գլխաւորք 'ի նոցանէ Երոս կամ
Կուպիդոն , Պրիապոս , Հիմէն , Ենէաս ,
Խարիթայք երեքին Ենորհք՝ այսինքն է
Աղլայիս , Թալիս և Եւփրոսինէ , որ նկա-
րին միշտ ձեռն 'ի ձեռն տուեալ : Բայց
կրկին են Երոսք , մին որդի Ռւբանիայ
Մուսայի համեցա , և միւսն Հեփեստեայ
որդի՝ ծնեալ յԱստղկանէ , ազգիչ անհա-
մեստ սիրոյ :

Հ . Ո՞ր էր Ադոնիս .

Պ . Ադոնիս՝ որ և Թամուզ՝ էր որդի
Կինիրայ արքային Կիպրացւոց և Միւուայ ,
զոր առփանօք սիրէր Աստղիկ : Նախան-
ձեալ Արիսի ընդ այն , յարոյց 'ի վերայ
Ադոնի վարազ վիթխարի , որ յօշատեայ
զնա : Տարածամ ազդ եղև Աստղկան . և
զգիտակն սիրեցելոյն փոխեաց յանիմոն
ծաղիկ . և եզ դաշն ընդ Պերսեփոնեայ՝
ունել զնա զամիսս վեց 'ի դժոխս , և
զվեց ամիս թողուլ նմա կալ 'ի վերայ եր-
կրի : Այս ամենայն առասպելք ակնարկեն
'ի վէպս Ադոնի արքային Փիւնիկեցւոց .
վասն որոյ և պաշտօն Ադոնի դիցն սկիզբն
կալաւ 'ի Փիւնիկէ , և անախ տարածեցաւ

Մեղիպտոս և 'ի Հրէաստան, որպէս կըշտամբին ստէպ մարգարէք զՀրեայս վասն սնտոի սաշտամանն: Սնտի էանց 'ի Յունաստան, ուր տօնք նորա կատարէին ութ օր, ամենեցուն առ հասարակ զգեցեալ հանդերձ տխրութեան, և ողբս առեալ. և կանայք կատարողք պաշտամանն՝ գերծեալ զլխով, բախելով զկուրծս ընթանային ընդ քաղաքն:

Հ. Զինչ են վագրն ընդ Լեկադ.

Պ. Էր 'ի Լեկադիա մերձ 'ի Նիկոպօլիս սար մի բարձր յոյժ, ուստի սովոր էին տարփաւորք ընկենուլ զանձինս 'ի ծով առ 'ի բժշկութիւն տարփանացն, և ոչ ինչ հասանէր նոցա չար: Փոկաս յառաջ քան զամենեսին վազեաց 'ի սարէ անտի, ըստ Պլուտարքեայ. դարձեալ և Սափփով քերթողուհի վազեաց ընդ այն: Էր և Սիղեմնոս գետ մերձ 'ի Պատարա, յոր մկրտեալքն մոռանային զսէր:

Հ. Ո՞ էր Փսիքի.

Պ. Էր նա աստուած գրգանաց, և նկարէր 'ի կերպարանս թիթեան՝ որ շուրջ գայր զիւրե: Եւ այնքան նախանձեալ Աստղկան ընդ գեղեցկութիւն նորա, և ընդ տարփանս՝ որով որդի իւր Կուպիգոն սիրէրն զնա, զի հալածեաց զնա մինչև 'ի մահ. բայց Գիոսի վերակենցաղեալ զնա, անմահացոյց:

Հ. Ո՞ էր Կուպիգոն.

Պ. Կուպիգոնք, կամ ըստ Յունաց

Երոսք, բազումք եղին . այլ ամենեցուն նոցա առասպելք ընծայեցան ապա միումն , որ էր որդի Արիսի , ծնեալ յԱստղկանէ : Ընդ ծնանել նորա գիտացեալ Արամազդայ որ ինչ աղմուկք մեծամեծք 'ի պատճառս նորա յառնելոց էին , ստիպեաց ըզմայր նորա 'ի սպանանել զնա . այլ մայրին թագոյց զնա յանտառս , ուր զազանք վայրենիք գիեցոցին զնա : Ընդ լինել մանկանն կարող յաղեղնաւորութիւն՝ արար իւր աղեղն 'ի հացւոյ , և նետս 'ի նոճւոյ , և նախ յերէ վայրի , յետոյ և 'ի մարգիկ սկսաւ նետաձգել : Եւ ապա արար իւր աղեղն և կապարճս ոսկիս , և տուան նմա թեք կապուտակք և ծիրանիք և ոսկեգոյնք :

ԳԼՈՒԽ Է .

Ասկղեպիսս , Պիսիդոն , Ամփիարիտէ , Տրիտոնք , Սիրենայք , Պրոտեոս , Գղաւկոս , Ինոս , Սկիլլա , Քարիբդիս , Աղկիոնք .

Հ . Ո՞ էր Ասկղեպիսս .

Պ . Էր որդի Ապոզոնի և Կորանեայ , զոր սնոյց Քիրոն յուչկապարիկ : Եկաց նա զամենայն կեանս իւր 'ի օրատէզս , և ուտաւ զամենայն զօրութիւնս բուսոց , և արար բժշկութիւնս մեծամեծս , որպէս

Իսպառնիտեայ որդւոյ Թեոֆանի՝ որով յարուցիչ նորա կոչեցաւ : Եւ այնչափ զարգացոյց զարուեստ բժշկութեան , մինչև Պղոտտոնի զայրացեալ՝ բողոք կալաւ զնմանէ առ Արամազդ , և սա ամպահարեաց զնա : Եւ իբրև ողբայր Ապողոն զորդին իւր սիրելի , Արամազդ առ ՚ի սփոփել զնա՝ դասեաց զԱսկղեպիոս յաստեղատունս , և է օձակալ համաստեղութիւնն : Քանզի նշանակ իսկ է նորին օձ , և նկարագրի նա ունելով ցուպ օձապատ ՚ի ձեռին : Գարձեալ և աքաղաղ նշանակ է նորին վասն տքնութեան . վասն որոյ և Սոկրատ ՚ի մեռանելն իւրում՝ պատուիրեաց մատուցանել նմա զայն ՚ի զոհ :

Հ . Ո՛րք եղեն որդիք Ասկղեպեայ .

Պ . Ամենայն բժիշկք երևելիք որք ՚ի վաղ ժամանակս կոցին , համարեցան որդիք Ասկղեպեայ . այլ որդիք նորա բրժիշկք հոչակաւորք եղեն Մաքաւոն և Պոդալիր , որք ընդ բանակին Յունաց չոքան ի Տրովադա :

Հ . Ո՛ւր առաւելապէս պաշտէր Ասկղեպիոս .

Պ . ՅԵպիդարոս քաղաք ՚ի Պեղոպոնես , ուր էր նորա մեհեան մեծակառոյց : Հրեշտակք ՚ի Հռոմայեցոց երթեալ ՚ի Գեղփիս առ Ապողոն աղերսաւորք վասն սրածութեան արտին դադարելոյ ՚ի Հռոմ , ընկալան պատգամ յԱպողոնէ՝ զիմել յԵպիդարոս առ Ասկղեպիոս : Եւ եկեալ

անդր աղաչէին զբնակիչս քաղաքին՝ թողուլ նոցա տանել զպատկեր սատուածոյն 'ի Հռոմ՝ առ 'ի դադարումն ախտին: Մինչդեռ աւագանին երկպառակեալ կայր 'ի խորհրդեան, 'ի զիշերին յայնմիկ Ասկղեպիոս ցուպ օձապատ 'ի ձեռին՝ երևեալ զլիսաւորի պատգամաւորացն, խոստացաւ 'ի վաղիւ անդր 'ի կերպարանս օձի գնալ ընդ նոսա 'ի Հռոմ. զոր և արար իսկ: Եւ ծերակոյտն Հռոմայ և Եստեայ կուսանքն եկին ընդ առաջ նորա բազում հանգիսիւ յեզր Տիրերի. և Ասկղեպեայ հաճեցեալ ընդ կողեակ մի 'ի մէջ գետոյն, անդ կամեցաւ իւր մեհեան, և առեալ անդրէն զկերպարանս իւր, դադարեցոյց զախտն:

Հ. Ո՞վ էր Պիսիդոն.

Պ. Պիսիդոն, կամ ըստ Լատինացւոց՝ Ենպտոն, էր որդի Կռոնոսի և Ոպեայ, եղբայր Արամազդայ, և 'ի բաժանել տիեզերաց, անկաւ նմա բաժին ծովակալութիւն: Քաւազան նորա էր եռաժանի, կառք նորա խեցի՝ լծեալ յորթուց ծովայնոց, կամ 'ի ձիոց՝ որոց յետոյք էին կերպարանք ձկան, և արբանեակք նորա մարդաձկունք կամ Տրիտոնք՝ որք զհետ գնային նմա զփողս հնչեցուցանելով:

Հ. Ո՞ր էր Ամփիտրիտէ.

Պ. Էր նա կին Պիսիդոնի. յորդորեալ 'ի ձեռն միոյ 'ի գլինաց 'ի հարսանիսն. վասն որոյ Պիսիդոն ընդ համաստեղս ըզգլիինն զայն դասեցոյց: Ովկիան որդի

Պիտիգոնի ծնեալ յԱմփիտորիտեայ՝ Համարէր հայր գետոց, և ամ իւր կնութեան զԹեախա, յորմէ ծնան նմա Ներէոս և Դորիս. որոց ամուսնացեալ ընդ միմեանս ծնան զՅաւերթհարսանց պար: Ահսք 'ի սոցանէ անտառաց և դաշտաց էին տեսուչք, և կոչէին Դրիադք և Համադրիադք, այլք աղբերաց և գետոց էին պահապանք. և կոչէին Նայատք. իսկ որք 'ի լերինս բնակէին, կոչէին Որէադք. և կէսք դարձեալ իշխէին ընդ ծով, և սորա յանուն հօր իւրեանց կոչէին Ներեայք: Երևելագոյն 'ի Ներեայս գտաւ Թեախա, որ և 'ի սէր իւր ձգեաց զԱրամադդ: Բայց Արամադդայ գիտելով զհրամանս ճակատագրին՝ զի ծնանելոց էր 'ի նմանէ որդի մի հզօրագոյն քան զհայրն, ետ դնա Պեղէոսի կնութեան, յորմէ ծնաւ Աբիլէս: Վասն որոյ ոչ է պարտ այլ ընդ այլոյ առնուլ զյետինս զայս Թեախա ընդ առաջնունս:

Հ. Ո՞ք էին Տրիտոնք կամ մարդաձկունք.

Պ. Առաջինն 'ի նոցանէ, յորմէ այլք կալան զանուանակոչութիւնն, էր որդի Պիտիգեայ ծնեալ յԱմփիտորիտեայ կամ 'ի Աեզենեայ: Մինչև ցմէջս կերպարանք մարդոյ էին նմա, և 'ի միջոյ 'ի խօնարհ տուտ կրկնակ որպէս զգլխոյ. և էր նա փող Պիտիգոնի, որ և 'ի հնչել նորա 'ի պատերազմին գից ընդդէմ Տրտանանց՝ սորա 'ի փախուտ դարձան: Եւ էին Տրիտոնք պաշտպանք նաւորդաց:

Հ. Ո՞ր էին Սիրենայք .

Պ . Սիրենայք , որ 'ի մերս բարբառ
Համբարուք կոչին , էին օրիորդք բնա-
կեալք 'ի ժայռս մերձ 'ի Սիկիլիա , որոց
ձգեալ անդր 'ի հրապոյրս քաղցրութեան
երգոցն զանցաւորս՝ կորուսանէին զնոսա :
Գլխաւորազոյնք 'ի սոցանէ էին Լէոկո-
սիա , Լիւսիա , և Պարթենոպէ՛ յորոյ ա-
նուն կոչէր քաղաքն Նէապօլիս , և Փա-
ղարիս 'ի շինելն զայն վերստին՝ փոխեաց
զանուն նորա 'ի Նէապօլիս , այսինքն է
Նոր քաղաք : Սիրենայք էին զստերք Ա-
քելոլայ գետոյ և Կալլիոպայ յաւերժ-
հարսին . սորա ևս 'ի միջոյ և 'ի խոնարհ
նկարագրէին որպէս զՏրիտոնս տանա-
ւորք : Էին նոցա և թեք 'ի սկզբանէ . այլ
'ի զրգուելոյ Հերայ պայքարեալ նոցա ընդ
ինն Մուսայս վասն քաղցրութեան երգոց՝
յաղթեցան , և 'ի հատանել Մուսայիցն
զթևս նոցա՝ ընկեցին զանձինս 'ի ծով :

Հ. Ո՞ էր Պրոտէսս .

Պ . Որդի Պիսիգոնի կամ Ովկիանու
ծնեալ 'ի Թեաեայ հովիւ նախրաց , հօրն
փոկոց կամ որթուց ծովայնոց : Գուշակ
էր նա ապառնեաց , այլ շտայր երբէք
ստոյգ պատգամ՝ եթէ ոչ կապեալ և բռնի .
և դժուարին խկ էր ունել զնա , քանզի
այլակերպեալ 'ի կենդանիս կամ 'ի տա-
րերս անյայտ լինէր . վասն որոյ կոչէր
Վերտումնոս , այսինքն այլայլափոխ :

Հ. Ո՞ էր Գլաուկոս .

Պ. Չկնորս ունի, որոյ զփորձ առեալ զօրութեան բանջարոյ իրիք, զի որ ուաէին զայն ձկունք՝ առնուին զօրութիւն մեծ և զերժանէին ՚ի ձեռաց նորա, եկեր և ինքն, և ընկեցեալ զինքն ՚ի ծով՝ համարեցաւ ընդ աստուածս ծովու: Չնա Ղիտնիսոս պատուհասեալ վասն յափշտակելոյ նորա զԱրիագնէ, կապեաց ուսովք որթենեօք:

Հ. Չինչ են առասպելքն ինովայ և Մելիկերասայ.

Պ. Յորժամ Ասամաս արքայ թերացոց արձակեալ զկին իւր Նեփեղէ, հարսնացոյց իւր զինով, Փրիքսոս և Ալէ ծընեալք ՚ի Նեփեղեայ երկուցեալ ՚ի մտեղնութենէ մօրուին, հեծան ՚ի խոյ ոսկիգիտակ և փախեան. այսինքն է բարձեալ զմեծութիւնս ՚ի տանէ, և ելեալք ՚ի նաւ՝ որոյ նշանակ խոյ էր: Իսկ այլք ասեն՝ թէ դաշեակն, որ ապրեցոյցն զնա, խոյ կոչէր: Այլ յանցանելն ընդ ծով՝ անկաւ անդր Ալէ, յորմէ կոչեցաւ ծովն այն Ալէսպոնտոս. իսկ Փրիքսոս հասեալ ողջամբ ՚ի Կողբիս նուիրեաց անդ Արամաղղայ զխոյն, որ ապա ընդ կենդանակերպս դասեցաւ: Բայց Հերա առ ՚ի պատուհասել զինով՝ զբզուեաց զԱսամաս ՚ի սպանութիւն նորին: Ինովայ զգացեալ զմիտս առնն, փախեաւ հանդերձ որդւովն իւրով Մելիկերասեալ, և ընկէց զինքն ՚ի ծով. և Պիտիգոնի զթացեալ ՚ի նա, դասեցոյց

զնա ընդ զիս ծովայինս, Լեկոզոյէ անուանեալ զմայրն, և Պաղեմոն զօրդին՝ շոր Լաաինք կոչեցին Պորտումնոս, և նկարագրէին զնա բանալի ՚ի ձևոին որպէս սրահապան նաւահանգստից:

Հ. Ո՞ էր Սկիլլա.

Պ. Որդի Փորկոսի, որ էր մի ՚ի զից ծովայնոց, և Եկատեայ: Պիաիզոնի սիրելով զնա, Սմիթիտրիտէս առ նախանձուն թունաւորեաց զաղբիւրն՝ յոր լուանայր նա, և անտի մոլեգնեալ Սկիլլայ՝ փոխեցաւ ՚ի նհանգ ծովային կամ ՚ի ժայռ յորձանուտ: Հոմերոս ասէ ունել նմա կօթն գլուխս, և յիւրաքանչիւրսն երիս շարս ատամանց, և զի կլանէր նա զնաւս ողջոյն, և զգօււով նորա էին շունք՝ որ կլանէին զմարդիկ:

Հ. Ո՞ էր Նիսոս.

Պ. Արքայ Մեգարացւոց յԱքայիա, որոյ ՚ի գագաթան էին հերք ծիրանեզոյն՝ զորս սրահէր զգուշութեամբ որպէս սրբազան իմն. քանդի պատգամ լեալ էր նմա գոլ աննկուն մինչև սրահէին ՚ի նմա հերքն: Այլ ՚ի պաշարել Մինովայ արքային Արետացւոց զՄեգարա, Սկիւզէ գուսար Նիսոսի առ ՚ի հաճոյ լինել Մինովայ և հարսնանալ նմին՝ հնարիւք եհատ զհերսն ՚ի գլխոյ հօր իւրոյ, և մատնեցաւ քաղաքն ՚ի ձեռս թշնամեաց: Բայց Մինովայ գարչեցեալ ՚ի նենգաւորէն ելիք զնա. և փոխեցաւ նա ՚ի լորամարդի, և Նիսոս ՚ի

լաղէ՛ հալածելով անդադար զգուստըն :
ի Սամփսոնի իրան ակնարկեն տուս-
պելքս :

Հ . Ո՞ էր Քարիբդիա .

Պ . Կին անողորմ՝ որ աւազակէր զու-
ղեւորս . նա և զՀերակլէայ նախիրան գո-
ղացեալ , պատուհասեցաւ , փոխեալ ՚ի
նհանգ ծովային : Կամ մանաւանդ ՚ի ժայռն
յորձանուտ , որ այժմ կոչի Գալիփօր հան-
դէպ Սկիլլայ :

Հ . Զինչ են Աղկիոնք .

Պ . Թռչունք ծովայինք՝ որ դնեն զբոյնս
իւրեանց ՚ի մէջ ալեաց ՚ի ձմերայնի , և
մինչև ՚ի ծնանել ճագուցն հանդարտի
ծով զաւուրս չորեքտասան՝ սկսեալ ՚ի քը-
սան և չորս օրէ գեկտեմբերի : Աղկիոնէ
էր կին Կէիքսի արքային Տրաքինիոյ . և
տեսեալ յանուրջս զնաւարեկել առն իւրոյ՝
որ երթեալն էր ՚ի Գեղիիս , զիմեաց ընդ
արչալոյսն ՚ի ծովեզր անդր , և տեսեալ ՚ի
մկանունս ծովու զգիակն ՚ի հեռուստ ,
մինչ կամէր գնալ ընդ ալիս և գիրկս
արկանել նմա , գթացեալ ՚ի նա զից՝ փո-
խեցին զնա և զայր նորա ՚ի Թռչունս
Աղկիոնս :

ԳԼՈՒԽ Ը .

Պրուշտուն, Պրուշտու, Պերսեպոնե, Եւմենեայր,
Ստիւքս գետ, Քարուն, Կերքեր, Գժոխք հե-
րանուաց և Եդիւսեան դաշուն .

Հ . Ո՞ էր Պղուտոն .

Պ . Ի բաժանել իշխանութեան տիեզե-
րաց ընդ Գիտս , ընդ Պիտիզոն և ընդ
Պղուտոն , սմա տարտարոսն կամ սանգա-
րամետք անկան բաժին . վասն որոյ կոչի
ևս Սյիդէս ըստ Յունաց , և Արկոս ըստ
Լատինացւոց , որ Թարգմանի դժոխք : Եւ
մականուանէր նա Ագեղայոս , այսինքն է
անձադր կամ անձպիտ , քանզի հեռի է
ձադր ՚ի դժոխոց : Եւ նկարէին զնա այր
խոժոռաղէմ՝ բազմեալ ՚ի կառս լծեալ ՚ի
չորից սեաւ երիվարաց , ունելալ ՚ի ձեռին
երեքժանի և փականս . և ճարակ ձիոց
նորա՝ դիակունք մարդկան : Ոչ կանգնէին
նմա մեհեան կամ բազին ուրոյն , և զոհ
նմա ցուլս սեաւս մատուցանէին . և զա-
մենայն արկածս և զգոյժս նմա համարէին :

Հ . Ո՞ էր Պղուտոս .

Պ . Համարեալ աստուած մեծութեանց ,
զոր Լատինք կոչէին Գիս . և էր նա որդի
Դեմետրեայ և Յասոնի , և նկարէր կոյր .
քանզի ասէին Գիոսի զնա կուրացուցեալ :

Ընդ դիս սանդարամետականս դասի սա,
քանդի մեծութիւնք 'ի խորոց երկրի ելու-
ղանին:

Հ. Չինչ են առասպելք Պերսեփո-
նեայ.

Պ. Պղուտոն մերժեալ յամենայն աս-
տուածուհեաց վասն խոժուաղէմ տգեղու-
թեանն, բողոք կալաւ առ Գիոս եղբայր
իւր, և մտաբերեաց յափշտակել զՊերսե-
փոնէ՝ մինչ հաւաքէր նա ծաղիկս 'ի վե-
րայ միոյ 'ի լերանցն Սիկիլիոյ: Մի 'ի Յա-
ւերժհարսանց խստիւ զնա 'ի յափշտակելն
կշտամբեալ, փոխեցաւ յաղբիւր, և հա-
րեալ Պղուտոնի երեքժանեաւն եբաց զեր-
կիր, և դարձաւ 'ի սանդարամետս:

Հ. Ո՞րք էին արբանեակք Պղուտոնի.

Պ. Գատաւորք երեք՝ Մինովս, Էսկոս և
Հռադամանտոս. և դարձեալ Եւմենեայք
կամ Կատաղիքն անուանեալ. վերակա-
ցուք սլատոց երեք, Տիսիփոն, մեգերա
և Ալեքսով: Նկարագրէին 'ի ձեռս սոցա
ջահ վառեալ, և օձս փոխանակ վարսից
հիւսեալ ընդ իրեարս:

Էին նորա արբանեակք և Պարկայք երե-
քին քորք, դստերք Երեբոսի և Գիչերոյ,
վերակացուք օրհասի, որք մանէին զբախ-
տըս մարդկան. կրասերագոյնն 'ի նոցա-
նէ Կղոտով ունէր զաղէկատն, Լաբեսիս
դիչն, և Ստրոպէ մահառիթ մկրատիւն
հատանէր զթել կենաց մարդկան: Սռա-
ջինն խնամակալ է ծննդեան մարդկան,

երկրորդն ընթացից կենաց նոցա, իսկ երրորդն մահուան: Քերթողք համարին հիւսել նոցա զկեանս քաջագանց նարօտ մետաքսեայ ոսկեթել խառնեալ ընդ ասր սպիտակ, իսկ զկեանս թշուառս 'ի սեաւ ասուէ:

Հ. Քանի՛ ինչ և որպիսի՞ գետս առասպելին 'ի դժոխս:

Պ. Առաջին զԱխերօն, որ վասն մատուցանելոյ ջուր յարքունի Տիտանանց՝ ընկրկեցաւ 'ի դժոխս: Երկրորդ զԱտիւքս, յոր սովոր էին զիք երգնուլ, և որ երգմնազանց որ 'ի նոցանէ գտանէր, զրկէր յաստուածըմսկելոյ զամս հարիւր: Եւ երրորդ զԱոկիտոն՝ որոյ ջուրք էին արտասուք: Էր անդ և Փղեգեթոն գետ, որոյ ալիք բոցեղէնք էին. և Աթէ, որ մտացումն անէր անցելոյ իրաց, վասն որոյ 'ի փոփոխել հոգւոց յայլ մարմինս՝ յետ ընդունելոյ զհատուցումն առաջին կենաց իւրեանց 'ի դժոխս կամ յԱղիւսեան դաշտս՝ ըմպէին 'ի գետոյ անտի առ 'ի մտանալ 'ի սպառ զսուաջնոյ կենացն իրս:

Հ. Ո՞ էր Քարօն.

Պ. Նաւաւար դժոխոց, որ նաւակաւ յայնկոյս 'ի դժոխս զհոգիս մեռելոց կրէր. և նկարագրի նա ծերունի:

Հ. Զինչ էր Աերբերոս.

Պ. Շուն եռագլխի պահապան արքունեացն Պղուտոնի, որ չթողոյր ումեք ելանել անտի: Հերակղէս արկ զնա 'ի շղթայս,

Որփէսս նիրհեցոյց զնա քնարաւն, և Սիրիլլայն առաջնորդ Ենէասայ թմրեցոյց զնա փոխնդով:

Հ. Ո՛րք են ահանաւորք 'ի դատապարտելոց ըստ առասպելեաց.

Պ. Տիտանեանք ստորանկեալք 'ի դրժոխս, և ընկճեալք ընդ Ետնեաւ հրաբուղխ լերամբ՝ որ համարի մի 'ի բերանոց դժոխոց: Սիսիփոս՝ որ աւազակէրն զԵլլադա, և դատապարտեցաւ 'ի հանել ըղժայռ մեծ 'ի ծագ լերին՝ ուստի անդրէն զլորեալ վայրաբերէր: Սաղմոնէոս արքայ Եղիսացւոց, որ ժպրհեցաւ հաւասարել Դիոսի՝ արձակելով որոտընդոստ շանթիս, և ընդ կամուրջ բարձրաբերձ պղնձի կառարչաւ գնալով՝ շուրջ պատեալ 'ի ջահից. զոր Դիոսի ամբահարեալ ընկէց 'ի խորս Տարտարոսին: Փղեգիս՝ որ հրճիգ արար զմեհեան Սպողոնի, և զգլխով նորա ժայռ մեծ 'ի կախ կայ յարհաւիրս մշտընջենաւորս: Տիտիոս՝ զորոյ անգեղք կրճեն հանապաղ զլեարդն, և նոյն անդրէն գոյանայ առ 'ի ճարակ նոցին, փոխանակ խնդրելոյ նորա ապականել զՂատոնա: Խսիոն փոխանակ տափանացն ընդ Հերա՝ կապեցաւ յանիւ մշտաշարժ: Տանտաղոս՝ որ լլիի հանապաղ 'ի սովոյ և 'ի ծարաւոյ, թէպէտ և ցըրթունան ընկղմեալ 'ի ջուր, և մերձ 'ի ծառ պտղալից. քանզի սորա հրաւիրեալ զգիս 'ի կոչունս, առ 'ի փարձելոյ զնոսա՝ ընդ այլ խորախիս եգ ա-

ուաջի նօցա զմարմին որդւոյ իւրոյ Պեղոսայ խորովեալ, և ՚ի սպառուել Գեմետրեայ զմի կողմն քամակին յանգետս, զզացեալ Դիոսի զխարէութիւնն՝ դատապարտեաց զՏանտաղոս ՚ի տանջանսն, և զՊեղոսս կենդանացոյց՝ հաստեալ նմա քամակ փղոսկրեայ, որ եղև նշանակ Պեղոսկանց:

Հ. Ո՛յք են Դանայեանք.

Պ. Դանայոս և Եգիպտոս որդիք էին Բեւայ: Բէլ Եպրափոսի, և Եպրափոս Դիոսի և Յովայ: Եգիպտոս տիրեաց աշխարհին՝ որ զանուն նորա ցարգ կրէ, և վարեաց ՚ի բաց զեղբայր իւր: Իսկ Դանայոս կալաւ զթագաւորութիւն Սթենեղեաց արքային Սրգիացւոց, և ծնաւ դստերս յիսուն յայլ և այլ կանանց, և Եգիպտոս ուստերս նոյնչափ: Եւ ամուսնացեալ դստերաց նորա ընդ ուստերս սորին, պատուիրանաւ հօրն իւրեանց սպանին իւրաքանչիւր զայր, քանզի գոյր պատգամ՝ զի Դանայոս ՚ի միօջէ ՚ի փեսայիցն իւրոց հանգերձեալ էր մեռանել: Միայն Իպերմներս մի ՚ի դստերացն ապրեցոյց զայր իւր զՂինկէոս՝ որ փախեաւ ՚ի Ղիրկէ մերձ յԱրգոս, և ինքն ՚ի Լարիսսա: Եւ ապա Ղինկէոս ել ՚ի վերայ Դանայոսի ՚ի պատերազմ, և սպանեալ զնա՝ կալաւ զթագաւորութիւն նորա՝ և Դանայեանք դատապարտեցան ՚ի զից արկանել անգագար ջուր ՚ի կարաս ծակ, և մի զերծանել ՚ի պատուհասէն՝ մինչև լցցեն զայն ջրով:

Հ. Աւստի՞ առին պատճառս առասպելը հեթանոսական դժոխոցն .

Պ. Պատմէ Դիողոր զի մերձ 'ի Մեմփիս էր լիճ մի կոչեցեալ Ախերուսիոն, և յայն կոյս նորին գերեզմանք : Եզրպտացոց զմուսեալ զղիակունս մեռելոց ածէին յեղր գետոյն, և դատաւորք քննէին զկեանս նոցա, և ըստ բարեաց կամ ըստ չարաց գործոց նոցա՝ հրաման տային ածել նաւակաւ զղիակունսն 'ի Թաղումն, և կամ անթաղ ընկենուլ զնոսա 'ի ժահր : Եւ էին յայն կոյս գետոյն ծառաստանք զըւարճալիք, և մեհեան Եկատեայ հովանաւոր, և լիճ՝ Կոկիտոն և Լեթէ : Յայտցանէ Որփէոս առեալ յօրինեաց զառասպելսն, յուղեւորելն իւրում յԵզրպտոս :

Հ. Ո՛ր համարէին նախնիք զԵզրպտեան դաշտս .

Պ. Յերանելեաց կղզիսն, որ արդ կոչին Քանարեան կղզիք . քանզի անդ համարէին զծագ աշխարհի, և առ նմին զհանգիստ արեգական յայիսն Ովկիանու : Եւ անդ առասպելէին մշտնջենաւոր ունել հոգւոց բնակութիւն պարաուութեամբ ամենայն բարեաց :

ԳԼՈՒԽ Թ.

Արեւ, Արիսպագոս, Արեւաս, Արաքեւ, Հե-
փեատոս, Կիկղոպայր, և Երիքրեոս.

Հ. Ո՞ էր Արէս.

Պ. Արէս ըստ Յունաց, և Մարս ըստ
Լատինացւոց, էր որդի Արամազդայ ծը-
նեալ 'ի Հերայ. և համարէր նա աստուած
պատերազմի, վասն որոյ և նիզակ 'ի ձե-
ռին նկարագրի միշտ, և կոչի դարձեալ 'ի
Լատինացւոց Կուիրեան, զի Կուիրիս կամ
Քուրիս նշանակէ առ նոսա նիզակ. վասն
որոյ և Հռոմուլոս կոչեցաւ Կուիրեան, զի
յԱրիսէ համարէր սերեալ: Քուրմք նորա
էին պահապանք երկոտասան վահանացն,
յորոց մին համարէր երկնընկէց:

Հ. Չինչ էր Արիսպագոսն.

Պ. Ատեան Աթենացւոց, ուր ատենա-
խօսաց պարտ էր առանց ինչ սեթևեթեալ
ձեոց ճարտարախօսել, զի մի գուցէ 'ի
պատրանս արուեստին ըմբռնեալ, վրիպակ
ինչ վճիռ տացին դատաւորք. նմին իրի և
'ի մթան գումարէին՝ առ 'ի չտեսանելոյ
զգէմն ճարտարախօսին: Արգ. ատեանս
այս կոչեցաւ Արիսպագոս յանուանէ Ա-
րիսի, զի նախ քան զամենեսին առաջի եր-
կոտասան զից դատեալ եղև անգ Արէս,

և անսպարտ գտաւ : Վասն որոյ և երկոտա-
սան ատենակաչք էին Արիսպագին :

Հ . Մի՞ ոք էր Արէս , թէ այլևայլք .

Պ . Ըստ գաւառաց իւրաքանչիւր էին
Արէսք այլևայլ , ամենեցուն զիշխանա իւ-
րեանց քաջամարտիկս յանուն Արիսի կո-
չելով , զորոց արութիւնս առ հասարակ
միումն ընծայեցին Յոյնք : Մի յիշխանաց
անտի և գլխաւորագոյն էր Բէլ , համա-
րեալ ճարտարապետ զինուց և ռազմ՝ կար-
գելոյ :

Հ . Ո՞ր էր Աթենաս .

Պ . Էր աստուածուհի զիտութեանց
պատերազմի , վասն որոյ և նկարագրի
սաղաւարտ 'ի գլուխ , և 'ի վերայ նորա
բու , նիզակ 'ի միում ձեռին , և 'ի միւսում
ասպարն Եգիս այծենապատ՝ սարգևեալ
նմա յԱրամազդայ , յորում էր քանդա-
կեալ գլուխ Գորգովնայ օձապատ ահար-
կու : Կոչի աստուածուհիս այս 'ի Լատինա-
ցւոց Մինէրուա որպէս աստուած զիտու-
թեանց , և համարի ծնեալ յուղղոյ Արամազ-
դայ . իսկ որպէս աստուած պատերազմի՝
կոչի Պալլաս : Էր սորա պատկեր փայ-
տակերտ հռչակաւոր , Պալլագիոն կոչե-
ցեալ , նիզակ յաջում ձեռին , և 'ի ձախումն
իլ և աղեկատ . և դարանեալ 'ի նմա գոր-
ծարանք՝ որովք շարժէին անգամք նորա :
Համարէր պատկերս այս երկնընկեցիկ ,
Դիոսի արկանելով զայն մերձ 'ի խորան
Իզոսի 'ի կառուցանել նորա զԻզիոն , և

նորա հարցեալ զգիտ և պատգամ ընկալեալ շինել մեհեան Աթենասայ 'ի դղեկին, և անդ զետեղել զպատկերն, և պահել զայն զգուշութեամբ, զի ցորչափ պատկերն այն կայր, անառիկ սահմանեալ էր լինել քաղաքին տրովացւոց, Վասն որոյ Յոյնք 'ի դիմելն 'ի վերայ քաղաքին՝ հնարեցան նախ զողանալ զպատկերն զայն, բայց Գարգանոսի նախահոգ զգուշութեամբ զյարենման պատկերին արարեալ էր, և զայն բարձին Յոյնք. իսկ զբնիկն զայն ած Ենէաս ընդ իւր 'ի Հռովմ:

Հ. Զիտորդ Աթենացւոց քաղաքն կոչեցաւ յանուն Աթենասայ.

Պ. Աթենաս և Պիսիգոն վիճէին ընդ միմեանս, կամելով երկաքանչիւր յիւր անուն կոչել զքաղաքն: Երկոտասան զիք վեհագոյնք դատաւոր բազմեալ ետուն վճիռ, զի որ յերկոցունց 'ի նոցանէ պիտանեգոյն ինչ հանցէ յերկրէ՝ 'ի նորին անուն կոչեսցի քաղաքն: Պիսիգոն եհան ձի, և Աթենաս ձիթենի, և սորա յաղթող եղեալ, եւ զանուն իւր դաստակերափն կեկրոպայ:

Հ. Ո՞ էր Արաքնէ.

Պ. Դուստր իգմոնի լիւդացւոյ, օրիորդ ճարտար 'ի գործել գորգս նկարէնս հանգոյն Աթենասայ. ընդ որ նախանձեալ աստուածուհւոյն, եղծ զգործած նորա, և կկոցաւն ծակոտեաց զգէմս նորա: Եւ 'ի մտաբերել Արաքնեայ 'ի խեղդ անձին առ

յուսաՀատութեան, կերպարանաւորս ա-
րար զնա 'ի սարգ :

Հ. Ո՞ր էր Հեփեստոս .

Պ. Որդի Արամազդայ ծնեալ 'ի Հերայ,
զոր Ատաինք Վուլկանոս անուանեն : Հա-
մարէր նա ստեղծիչ հրոյ և տեսուչ դար-
բնաց, որ և գործակցութեամբ Աիկղոսայց
դարբնէր շանթս Գիոսի և զէնս զից ընդ-
դէմ հսկայից Տիտանանց . որպէս և զէնք
Արիւնայ և Ենէասայ և այլոց գիւցա-
զանց 'ի նմանէ համարին դարբնեալ : Յայտ-
նապէս առատակիւ այս ակնարկէ 'ի Թորէլ
ճարտարասկտ դարբին սղնծոյ և երկա-
թոյ ըստ գրոց . որ և ըստ անուանն ոչ
յոյժ տարածայնի 'ի Վուլկանեայ, զի զԹո-
րէլ կոչեն Ատաինք Թուրակային :

Հ. Ո՞րպէս նկարագրի Հեփեստոս .

Պ. Գարբին կազ յոտից՝ դործելով շան-
թիս, և առ նմա արծուին Արամազդայ :
Եւ պատճառք կաղութեանն, զի 'ի ցաս-
նուլ Արամազդայ ընդ Հերայ վասն յարու-
ցանելոյ նորա տարապարտ մրրիկ, և 'ի
կախել զնա ընդ օդս երկոքումբ ծանրա-
բեան սալիւք, Հեփեստեայ յօգնութիւն
հասեալ մօրն՝ պատուհասեցաւ յԱրամազ-
դայ, և ստորանկեալ 'ի Ամնոս կղզի, կա-
զացաւ յանկմանէն :

Հ. Ո՞րք էին Աիկղոսայք .

Պ. Աիկղոսայք էին նախնի բնակիչք
Սիկիլիոյ առ Ետնա լերամբ, որ համարէին
զմի և եթ ունել ակն մեծաբոլոր 'ի ճա-

կատու , որպէս անուն իսկ նոցա Արի-
զոփս ստուգաբանի յունարէն Բոլորակն .
դի վահանակք էին դիմաց նոցա , ծակ 'ի
միջի ունելով : Եւ քանզի սոքա ճարտարք
համբաւին լեալ 'ի դարբնութեան , համա-
րին արբանեակք Հեփեստեայ 'ի դարբնել
զչանթս Արամազդայ , և լեառն Եանէ
համարի դարբնոց նոցա , որպէս թէ 'ի
բովուց նոցա զհուրն ժայթքիցէ , և յու-
նագղսրդ բաղխմանէ սալիցն թնդիւնքն
լսիցին : Զսոսա զամենեսին սպան Ապո-
ղոն , վասն դարբնելոյ նոցա շանթս Արա-
մազդայ առ 'ի սպանանել զԱսկղեպիոս :

Հ . Ո՞ էր Երիբէթէոս կամ Երիբթոնիոս .

Պ . Որդի Հեփեստեայ՝ համարեալ ան-
մայր . զոր Աթենաս ընդ ծնանելն փակեալ
'ի կողովի՝ ետ 'ի պահ երեցունց դստերաց
Աեկրոպայ , պատուիրեալ մի երբէք բա-
նալ զայն : Ազլաւրա մի 'ի նոցանէ չկարա-
ցեալ ժոյժ ունել , երաց զայն . և գտին 'ի
նմա մանուկ՝ 'ի ծնգաց և 'ի վայր օձաձև :
Պատճառք առասպելիս են , զի Երիբթո-
նիոս արքայ Աթենացոց թիւր և տղեղ
ունելով բարձս՝ հնարեցաւ զկառս քառա-
ձիս , որ չև ևս էր յԵլլադա . վասն որոյ և
յետ մահուն համարի փոխեալ յերկինս ,
և ընդ համաստեղս դասեալ :

ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԱՐԳ.

Յ Ա Ղ Ա Գ Ս Ե Ր Կ Ր Ա Բ Ն Ա Կ Դ Ի Ի Յ

Գ Լ Ո Ւ Խ Ժ .

Պան, փառն, Մատիրայք, Պալեա, Պունեա,
Փոյրա, Թերափք, Դեք, Տերսիկոս,
Պրիապոս, Յաւերժհարստեք, Մոմոս, Ե-
ռոյոս, Հարպիայք.

Հ. Ո՞ էր Պան.

Պ. Վեհագոյն 'ի դիա վայրի, աստուած
գեղջէից, և գտիչ հովուական սրնգի: Կեր-
պարան նորա 'ի միջոյ և 'ի վեր մարդա-
կերպ մօրուանի. այլ եղջերք կրկին 'ի գլուխ
նորա որպէս զայծու՝ հանգոյն իմն և ոտք
այծենի 'ի միջոյ և 'ի խոնարհ: Եզիպտա-
ցիք յանուն նորա պաշտէին զտիեզերս առ
հասարակ, յոր ակնարկէ և կոչումն ա-
նուանն Պան՝ որ 'ի յոյն բարբառ նշանակէ
Սմենայն:

Հ. Ուստի՞ պատճառս կալաւ ասել եր-
կիւղ պանական.

Պ. Յորժամ վրէն զօրավար գաղղիա-

ցւոյ գնայր աստատակել զՂեզվիս, աչ
անակնկալ սրատեաց զնոսա յաղաղակէ կս-
չելոյ Յունաց յօգնութիւն զՊան. և աս-
տի սովորութիւն եղև կոչելոյ սլանական
զարհաւիրս յանկարծականս : Իսկ այլք
համարին փոխաբերաբար առեալ զկոչումն
զայն, քանզի համարին Պան բնակել յան-
տառս, և անտառք առ դոյղն ինչ կասկած
երկիւղի ազգեն զարհաւիրս :

Հ. Ո՞ք էր Փաւոնն .

Պ. Որդի Պիկոսի արքային Լատինաց,
որ եմոյժ յիտալիա զսլաշտօն գիցն Հելլե-
նաց, վասն որոյ կոչի երբեմն հայր աս-
տուածոց, և շիտթի ընդ Կռանոսի : Սա
զարգացոյց յոյժ զմշակութիւն, վասն որոյ
և յետ մահուն դասեցաւ ընդ զիս դաշ-
տականս, և նկարագրի շուրջ սլատեալ ՚ի
Սատիրայից յանտառային զից :

Հ. Ո՞ք էին Փաւոնայք .

Պ. Դիք շինականք բնակեալք յանտառս
և ՚ի դաշտս, սերեալք ՚ի Փաւոնէ որդւոյ
Պիկոսի : Սորա ևս համարին եղջերաւորք
և նոխազօտունք հանգոյն Սատիրայից :

Հ. Ո՞ք էին Սատիրայք կամ Պայք նա-
խազօտունք .

Պ. Դիք շինականք մարգագէժք եղջե-
րաւորք, ՚ի միջոյ և ՚ի վայր այժակերալք :
Ծերագոյնք ՚ի նոցանէ կոչէին Սիդնայք,
որպէս Սիդենոս գաստիարակ Գիոնիսեայ,
որոյ յաւանակն ընդ համաստեղս կարգե-
ցաւ վասն նպաստ ՚ի կոխ լինելոյ զիցն

ընդդէմ հսկայից, և Վիտնիսեայ յասպա-
տակելն 'ի Հնդիկս:

Հ. Ո՞ էր Պալէա:

Պ. Աստուածուհի հովուաց սրաշտեցեալ
առ Հռոմայեցիս. և կատարէր տօն նորա
ամի ամի 'ի սկիզբն ամսեանն մայիսի, 'ի
տարեդարձ շինուածոյ քաղաքին Հռո-
մայ, դշեղջս յարդից բորբոքելով հովուաց,
և վազս դնովաւ ասնելով. որպէս և ա-
նուն իսկ աստուածուհւոյն նշանակէ 'ի լա-
տին բարբառ Յարդ:

Հ. Ո՞ էր Պոմոնա.

Պ. Աստուածուհի սրարտիզաց, կին
Վերտումնոսի, առեալ դանուանակոչու-
թիւնն 'ի լատին բառէս բումուս այսինքն
խնձոր կամ պտուղ. և նկարագրի բազ-
մեալ 'ի վերայ ստղալից կողովոյ, ունե-
լով ոստս ստղալիցս 'ի ձեռին:

Հ. Ո՞ էր Փլորա.

Պ. Աստուածուհի ծաղկանց, առեալ
դյորջորջումն 'ի լատին բառէս ֆլուս՝ այս
ինքն է Ծաղիկ. այլ ըստ Յունաց կոչէր
'Քլորիս՝ այսինն է Վալարի. և նկարագրէր
կին ծաղկապսակ, ունելով անօթ ծաղկա-
լից 'ի ձեռին:

Հ. Չինչ էին Թերափք.

Պ. Աստուածք խնամակալք Թագաւո-
րութեանց, քաղաքաց, ճանապարհաց,
տանց և իւրաքանչիւր մարդկան: Իբր ոչ
եթէ այլք էին սորա յառաջնոց դիցն, այլ
ընտրեալք յայնցանէ ըստ հաճոյս 'ի խնա-

մակալութիւն՝ կոչէին թերափք, և դիօ-
շեալք նոցա մանունք պահէին ՚ի ներքնա-
յին վայրս տանց, և վառէին նոցա ճրա-
գունք, և զոչէին ընտանի կենդանեակք:

Հ. Ձի՞նչ կարծիք էին հեթանոսաց զդի-
ւաց.

Պ. Իւրաքանչիւր ումեք երկուս դևս
կարծէին ունել, զմին բարի, և զմիւսն
չար, ՚ի ծննդենէ մինչև ցմահ աւրնթե-
րակիցս նմին: Դևն բարի հնարէր նմա
առնել բարիս, իսկ չարն չարիս. որպէս
զի իւրաքանչիւր ուրուք բախտ սահմա-
նէր յազթութեամբ միոյ ՚ի նոցանէ ՚ի վե-
րայ միւսոյն: Սորա ՚ի կերպարանս տղայոյ
նկարագրէին, ունելով ՚ի միում ձեռին
ըմպանակ, և ՚ի միւսումն զեղջիւր առա-
տութեան: Համարէին և վայրաց իւրա-
քանչիւր ունել դևս, և երևել նոցա ՚ի կեր-
պարանս օձի. դարձեալ և աղգաց իւրա-
քանչիւր և ժողովրդոց համարէին խնա-
մակալ և թշնամի դևս: Որ այս ամենայն
ակնարկեն ՚ի ճշմարիտ վարդապետութիւն
սուրբ եկեղեցւոյ յաղագս պահապան հրեշ-
տակաց, և դիւաց չարաց՝ որ փորձեն
զմարդիկ:

Հ. Ո՞ր էր Տերմինոս.

Պ. Աստուած սահմանաց, որպէս և ա-
նուն իսկ նորին նշանակէ ՚ի լատին բարբառ
Սահման կամ Եզր: Վասն որոյ ՚ի բաժինս
արատրէից կանգնէին անդրիք նորա կո-
թող ՚ի քարէ կամ կոճղ ծառոյ կամ իրան

անձեռն և անտան 'ի նշանակ անփութիս
հաստատութեան: Եւ որ յանդգնէինն եր-
բէք փոխել զնոսա, մատնէին Աատաղեաց
դժոխոց, և օրէն էր սպանանել զնոսա:

Հ. Ո՞ էր Պրիապոս.

Պ. Համարեալ պահապան սրարտիզաց
լամիսակեցի նշաւակագոյն 'ի դիս հեթա-
նոսաց. որպէս Բելլիեգովր յարեւելս: Զէշ
միայն յանասնոց օրէն էր մատուցանել
նմա 'ի զօհ. դի 'ի վիճել նորա երբեմն ընդ
իչոյ և յաղթել նմա, յարձակեցաւ 'ի վե-
րայ նորա էչն, և սպան զնա: Նկարագրէր
որպէս զՏերմինոս իրան անտան և անբա-
ղուկ, և 'ի գլուխ նորա ականջք և եղ-
ջիւրք որպէս զայծու, և պսակ յուռոց
կամ 'ի դափնոյ: Եւ կանգնէին 'ի սար-
տէզս անգրիք նորա 'ի պահապանութիւն և
'ի զարդ:

Հ. Զի՞նչ էին Նիմփայք կամ Յաւերժ-
հարսունք.

Պ. Դատերք Ուլկիանու և Թեաեայ աս-
տուածուհիք գաշտաց անտառաց և աղբե-
րաց. սորա համարէին օրիորդք նորա հար-
սունք երկարակեացք՝ այլ ոչ անմահք. և
բաղմութիւն յոյժ սոցա համարէր ամենայն
ուրիք գոլ ընդ տիեզերս, մանաւանդ 'ի
պարտէզս և յանտառս հովանաւորս: Առ-
չէին յաւերժահարսունք և Հոգիք մեռե-
լոց: Քանզի նախ զառասպելս եղիսեան
դաշտացն և տարտարոսին՝ համարէին
հոգիք մեռելոց 'ի զուարճալի վայրս գեղե-

րել. նմին իրի և անգ յաճախագոյն մա-
տուցանէին զոհք: Եւ անունն իսկ նոցա
յունական Նիւֆի, նոյն է ընդ բառիս
Նեֆեշ՝ որ երբայեցերէն նշանակէ Հոգի:
Հ. Ո՞ էր Մումու.

Պ. Որդի քնոյ և գիշերոյ ըստ առաս-
պելաց, և իշխանութիւն էր նորա քննել
զգործս զից և մարդկան, և յանդիմանել
զնոսա. վասն որոյ համարի աստուած
խեղկատակութեան և նկարագրի միաձե-
ռանի, և ցուպ ՚ի ձեռին նշուակիչ ախ-
տից մարդկան: Ընտրեցաւ նա դատաւոր
ձեռակերտացն Պիսիդոնի, Հեփեստեայ և
Աթենասայ, և ոչ զմիոյ ՚ի նոցանէ արարած
եգիտ անստգտանելի. սագտեալ զՊիսի-
դոն՝ թէ ընդէր զցլու զեղջիւրսն ոչ առա-
ջի աչացն զետեղեայ, զՀեփեստոս՝ թէ
ընդէր ոչ պատուհան ինչ առ սրտիւ մար-
դոյ ներգործեաց երևելի առնել զգաղտ-
նիս նորա, և զԱթենաս՝ եթէ ընդէր ոչ
տեղի ՚ի տեղւոջէ փոփոխելի կառոյց իւր
տուն, որպէս զի ընդ չար դրացւոյ հարկ
լինէր նմա բնակել:

Հ. Ո՞ էր Եւոզոս.

Պ. Որդի Արամազդայ վերահացու հող-
մոց, և իշխէր Եւոզեան կղզիս ՚ի հիւսի-
սակողմն Սիկիլիոյ. ուր էին դարբնոցք
Հեփեստեայ: Անդ նա զհողմն արգելեալ
պահէր յահագին ուրիք բարանձաւի, և
արձակէր զնոսա յորժամ կամէր՝ շնչել
՚ի վերայ երկրի: Գէտ եղև նմա երբեմն

մոռանալ զգուռն քարանձաւին 'ի բայ, և
հողմոցն 'ի դուրս յարձակեալ յարուցին
մրրիկ ահեղ 'ի ծովու, մինչև յուժգին ա-
լիկոծութենէն անջատել Սիկիլիայ յիտա-
լիոյ :

Հ. Այբ էին արբանեակք Եւոզոսի.

Պ. Հողմք. և մանաւանդ գլխաւորք 'ի
նոցանէ Նոտոս՝ որ է հարաւ, Բորէաս՝ որ
է հիսիսի, Եւրոս՝ որ է արևելեան, և
Չեփիւռ՝ որ է արևմտեան : Սորա ևս ընդ
աստուածս համարէին, որպէս և Իմաս-
տունն յիշատակէ զնոսա ընդ դիս հեթա-
նոսաց. և նախ քան զնաւարկել ընդ ծով՝
զոհս մատուցանէին սոցա ուղևորք, որ-
պէս և Վիրգիլիոս զԵնէասայ ասէ՝ թէ
զոչխար սպիտակ եղեն աջողակ Չեփիւ-
ռից :

Հ. Ձինչ զՉեփիւռոսէ վիպեն առաս-
պելք.

Պ. Ձի պնդէր նա զհետ Քլորայ զիցուհ-
ւոյ ծաղկանց և բուրաստանաց. և զի ե-
հաս զյետ նորա, քանզի թեթևընթաց քան
զնա էր : Եւ նկարագրի Չեփիւռ պատանի
առոյգ ծաղկապսակ, և թևք թիթռան 'ի
թիկունս նորա :

Հ. Եւ զինչ զԲորէասայ վիպեն առաս-
պելք.

Պ. Ձի ծնաւ նա յՈրիթիայ զստերէն Ե-
րիթթոնեայ արքային Աթենացոց երկուս
որդիս թևաւորս զԱայայիս և զՉեթէս,
որք ընդ արդոնաւորդս նաւեցին, և զՓի-

նէոս արքայ 'ի Հարպեայց ազատեցին, և
տպանան 'ի Հերակղեայ: Բայց ճշմարտու-
թեամբ Բորէաս էր արքայ Թրակացւոց, և
վասն զի Որիթիա 'ի Հողմոց բռնութենէ
անկաւ 'ի ծով և հեղձաւ, անտի պատ-
ճառս առին սոսապելքն:

Հ. Ձինչ էին Հարպիայք.

Պ. Քորք երեքին ճիւղք յափշտակողք,
որք և Ստիմփաղեան հաւքն կոչէին. դէմք
նոցա որպէս օրիորդի, կերպարան անգեղ,
և մագիլք 'ի ձեռս նոցա, և յափշտա-
կէին որ ինչ միանգամ դէպ լինէր նոցա,
կամ կեղէքէին մագլօքն: Սրամագղ առ 'ի
պատուհասել սովալլուկ զՓինէոս արքայ
Թրակիոյ վասն յանգգնութեանն՝ յայտնե-
լոյ մարդկան զգաղտնիս դից, առաքեաց 'ի
վերայ նորա զՀարպիայս՝ յափշտակել որ
ինչ առաջի գնէր նմա կերակուր:

ԵՐՐՈՐԴ ԿԱՐԳ

ՅԱՂԱԳՍ ԿԻՍՍՍՏՈՒԱԾՈՅ ԿԱՄ

ԴԻԻՅԱԶԱՆՅ

ԳԼՈՒԽ ԺԱ.

Պերսեոս, Մեդուսա, Անդրուկե, Պեգասոս,
Քիւմերա, Հերակղես, Քիրոն, Կակոս, Ան-
տեոս, Թզոչկք, Ատլաս, Ոմփադէ.

Հ. Ո՞ էր Պերսէոս.

Պ. Որդի Արամազդայ ծնեալ 'ի Դա-
նայեայ կնոջէ Մնդրոմեղեայ, առ որ մը-
տեալ էր Արամազդ 'ի կերպարան անձրեոյ
ոսկւոյ: Եւ քանզի խոհական էր Պերսէոս
և արի, համարեցան քերթողք Աթենասայ
տուեալ նմա զվահան իւր. որով յաղ-
թեաց նա Մեդուսայ և բնակչաց Ատլասայ
լերին, և զՄնդրոմեղէ աղատեաց 'ի ծո-
վային նհանդէ և 'ի հալածանաց Փինէոսի.
և 'ի դառնալն իւրում սպան նա յանգէտս
զհաւ իւր զԱկրիսիոս: Եւ տրտմեալ ընդ
աղետայի արկածսն, մեկնեցաւ յԱրգոսէ
և կայր 'ի Տիրինթոս. և 'ի սահմանս նորա

չինեաց զՄիկէնս, ուր զաւակ նորա թա-
գաւորեաց զամս իբր հարիւր. սիրէր նա
զբանասէրս, և կառոյց նոցա վարժարան:
Եւ համարեցան զնա քերթողք ընդ համ-
աստեղս գասեալ, որպէս զմի ՚ի վեհագու-
նից զիւցազանց:

Հ. Ո՞ էր Մեղուսա, և ո՞յք Գորգով-
նայք.

Պ. Գորգովնայք կոչէին երեքին քորք՝
Մեղուսա, Ստենով և Եւրիաղէ, զստերք
Փորկոսի. որոց աին և ատամն և եղջիւր
հասարակաց էին, կարգաւ ՚ի կիր ամնլով
նոցա զայնոսիկ ՚ի միմեանց: Յասուցեալ
Աթենասոյ երբեմն ընդ Մեղուսա ՚ի սլատ-
ճառս Պիտիզոնի, փոխեաց զվարսս նորա
յօժս: Արդ ընդդէմ երեցունց այսոցիկ
քերց ևլ Պերսէոս ՚ի հանդէս քաջութեան
իւրոյ, և նախ զակն նոցա և զատամն ե-
րարձ, և ապա ամրացեալ այժենապատ
վահանաւն Աթենասոյ՝ զլխատեաց զՄե-
ղուսա: Վասն որոյ ՚ի վահանի անդ քան-
դակեցաւ զլուխ Մեղուսայ օձախոսի, որ
զտեսողս վիմատառէր:

Հ. Ո՞ էր Անգրոմեղէ.

Պ. Գուսար Աեփէոսի արքային Եթով-
պացւոց, որ գեղեցիկ քան զՀերա զանձն
հպարտացեալ կարծէր. և Պոսիգոն առ
վրէժ քինու արձակեաց ՚ի սահմանս Աե-
փէոսի ճիւղալ ահարկու, որ աւերէր զեր-
կիրն: Եւ հարցեալ զգիս, ընկալան պատ-
գամ՝ կապել ՚ի ժայսի ուրեք զԱնգրոմե-

դէ 'ի ճարակ նհանգի իրիք ծովայնոյ :
Բայց Պերսեայ զէպ լեալ անցանել ընդ
այն Պեգասեան , խզեաց զչղթայս Ան-
դրոմեդեայ , և կառափալն Մեդուսայ վի-
մատառեալ զմասն ինչ նհանգին՝ եհար
սուսերաւն զմիւս մասն , և հարսնացոյց
իւր զԱնդրոմեդէ :

Հ . Զինչ զՊեգասեայ վիպեն առաս-
պելք .

Պ . Ի հատանել Պերսեայ զգլուխ Մե-
դուսայ , 'ի ճապաղեաց արեանն յերկիր՝
ծնաւ Պեգասոս ձի օղապար թեաւոր , և
թռեաւ 'ի լեառն Եդիկոն . և 'ի գափր հա-
տանելն բղխեցոյց անդ զԻպպոկրենեան
աղբիւրն . Աթենաս նուաճեաց զձին զայն ,
և ետ Պելլերոփոնի 'ի պարզե՝ պատերազ-
մել նովաւ ընդզէմ՝ Քիմերայ , որ աւերէրն
զԼիկիա : Որ ապա երիվարն այն հանդերձ
հեծելովն ընդ համաստեղս դասեցան :
Եւսերի 'ի Պաղեւատեայ ասէ՝ թէ նաւ էր
Պեգասոսն այն :

Հ . Զինչ զՔիմերայ վիպեն առաս-
պելք .

Պ . Քիմերա խառնագազան իմն էր , Եդ-
ջերուաքաղ 'ի մերս անուանեալ բարբառ :
Գլուխ նորա առիւծու , իրան այծու , ձեռ
վիշապի , որ և հուր 'ի բերանոյ շնչէր :
Եւ քանզի 'ի Լիկիա էր լեառն հրաբուղի՝
որջ առիւծուց և այծուց և վիշապաց , և
Պելլերոփոն զերծոյց զերկիրն յաւերանաց
նոցա , աստի պատճառս առին առասպելք

Քիմերայ, և նուաճելոյ Պելլերոսիոնի
զնա :

Հ. Ո՞ էր Հերակղէս .

Պ. Բազումք եղեն Հերակղէսք քաջա-
մարտիկք . որպէս և մերս Վահանգն վասն
մեծամեծ քաջութեանցն կոչի Հերակղէս .
բայց քերթողք զամենեցուն նոցա զքա-
ջութիւնս միումնս և եթ հաշակաւորին քան
զամենեսեան տան , որ համարէր որդի
Արամաղղայ՝ ծնեալ յԱղկմենայ կնոջէ
Սմիխարիոնի արքային թեքացւոց : Կոչի
նա և Աղկիզաս յանուանէ հաւուն իւրոյ
Աղկէոսի , կամ վասն քաջութեանն , զի
Աղկիզէս ՚ի յոյն բարբառ նշանակէ Հուժ-
կու : Հերա թէպէտ և հակառակ էր Հե-
րակղեայ անդստին ՚ի յղութենէ նորա ,
բայց զիջեալ յաղաչանս Պալլասայ՝ գիւ-
ցոյց իսկ զնա ՚ի ծնանելն . և ՚ի կաթնա-
ծուծն լինել Հերակղեայ՝ զեղեալ կաթինն
ընդ երկինս , փոխեցաւ ՚ի բազմութիւն
աստեղացն որ կոչի ծիր կաթին : Այլ առ-
մեզ կոչի սա Յարգգող կամ Յարգգողի
հետք . քանզի ՚ի խիստ ձմերան գողացեալ
ասեն Վահագնի զյարգ Բարչամայ Աս-
րեստանեայց , և զճանապարհայն մղեղք
՚ի նմանէ անկեալ՝ և յաստեղս փոխեալ
իցեն : Եւ դաստիարակեցաւ Հերակղէս ՚ի
Քիրոնէ մարդաձիոյ :

Հ. Ո՞ էր Քիրոն .

Պ. Որդի Կռոնոսի և Փիլլիրայ յա-
ւերժհարսին դստեր Ովկիանու , ծնեալ ՚ի

նոցանէ որպէս հրէշ իմն մարդ ձիտխաան :
Բայց մանկանն յարբուես հասեալ գտաւ
հանձարեղ յոյժ, և նա համարի լեալ ու-
սուցիչ օրինաց դատաստանի և երգման և
զոհից և պաշտամանց զից : Էր նա հմուտ
ի գուշակութիւն ապառնեաց և յաստե-
ղագիտութիւն, զոր և Հերակղեայ ուսոյց
գաստիարակ կացեալ նմին, որպէս և Ասկ-
ղեպեայ զբժշկութիւն, և Սքիլլեայ և Կաս-
տորի և Պողիտեկեայ այլ գիտութիւնս . և
ընդ Յասոմնի նաւարկեաց՝ գոլով Ար-
գոնաւորդացն բժիշկ : Բայց կամեւով նորա
երբեմն ձգել զնեաւ Հերակղեայ մխեալս
յարիւն Լերնեան վիշապին, անկու մի ՚ի
նոցանէ ՚ի վերայ օտինն, և ցաւեցուցա-
նէր զնա այնպէս դառնակակիժ՝ մինչև
պաղատել նմա առ դիս բառնալ ՚ի նմանէ
զանմահութիւն, և տալ նմա մահ : Որ և
լսելի լեալ Գիտսի, փոխեցաւ յաստեղա-
տունս, և է կենդանակերպն Աղեղնա-
ւոր :

Հ. Ո՞ էր Ամիխարիոն .

Պ. Իշխան թերայեցի, որդի Աղկէո-
սի. սորա կին եղև Աղկմենէ մայր եր-
կուորեակ եզրարց՝ Հերակղեայ և Իփիկ-
ղեայ, որոց մայր յայտնի էր՝ այլ հայր
նոցա անյայտ վասն խառն անկողնոյ մօր
իւրեանց . բայց առասպելք համարեցան
հայր Հերակղեայ զԳիտս, և Իփիկղեայ
զԱմիխարիոն : Ի զիմել Հերակղեայ ՚ի
Լերնեան լիճն՝ ուր բունեալն էր Հիզրայն

կամ բազմագլխի վիշապն, իբրև անկա-
րանայր գլխատել զնա, քանզի ընդ միոյ
միոյ 'ի գլխոցն հատելոց՝ եօթն այլ գլուխք
բուսանէին, Յուրա որդի Խփիկղեայ ա-
ռեալ ջահ մեծ՝ խարէր զտեղի հատելոց
գլխոցն, և այնպէս հնար եղև սատակել
զվիշապն:

Հ. Զի՛նչ և քանի՞ են գլխաւոր նահա-
տակութիւնք Հերակղեայ.

Պ. Երկուտասան, և են այսոքիկ.

Ա. Խեղդել նորա զառիւծն ամենի 'ի
Նեմեան անտառին, զորոյ զմորթն տանէր
զանձամբ:

Բ. Սպանանել նորա 'ի հուր և 'ի սուր
զվիշապն եօթնագլխի շարաթոյն բունեալ
'ի Լերնեան լճին:

Գ. Կենդանոյն ըմբռնել նորա զկինձն
վայրենի՝ որջացեալ յԵրիմանթոս լերին,
որ ապականէրն շուրջանակի զԱրկադիա:

Դ. Հասանել նորա զհետ Մենաղեան
պղնձոտն և ոսկիեղջիւր եղին, որ նուի-
րականն էր Արտեմեայ, զամ մի հալա-
ծեալ զնա, և ապա յեզր Լագոնայ գետոյ
կալեալ զնա և ստանձնեալ բերել 'ի Մի-
կենս:

Ե. Բնաջինջ առնել նորա զՀարպիայս՝
որ 'ի վերայ Սախմիաղ լճին ճախր առեալ,
և բազմութեամբն իւրեանց ստուերացու-
ցանէին զարեգակն:

Զ. Ունել նորա զցուն կատաղի բու-
ցաշունչ, զոր Պիսիդոնի առ վրէժ քինու

ի սահմանս թագաւորութեան Մինովայ արձակեալ էր, վասն գրծելոյ նորա ուխտին և չմատուցանելոյ ՚ի զո՛հ աստուածոյն զզուարակն խոստացեալ:

Է. Սպանանել նորա զԲուսիրիս բռնակալ և զխալտացոց, որ զեկս անցաւորս զո՛հէր զից իւրոց. և զՂիոմեզէս արքայ թրակացոց, որ զերիվարս իւր մարդկեղէն մարմնով կերակրէր:

Ը. Նուաճել նորա զՍմաղոնս, և զգըշխոյն նոցա զԻպպողիտա տալ թեսեայ աջակցին իւրում կնութեան:

Թ. Գարձուցանել նորա զընթացս Աւիեայ գետոյ՝ առ ՚ի մաքրել զասպաստանս Ազիայ արքային արգիացոց, զոր ապասպան վասն չտալոյ նորա զխոստացեալ վարձան:

Ժ. Յաղթել նորա Գերիոնի հսկայի բռնաւորին Սպանիոյ՝ որում մարմինս երիւրնձայեն առասպելք:

ԺԱ. Բառնալ նորա խնձորս յերեկորնական սարաիզաց, ուր վիշապ ահարկու գոյր պահապան:

ԺԲ. Կապել նորա շղթայիւք զԿերբերոս, և աղատել յարգելանաց դժոխոց զթեսէոս:

Հ. Չինչ են Հերակղեայ արձանքն.

Պ. Հերակղեայ վաստակաբեկ ՚ի նահատակութեանցն հասեալ ՚ի կիրճն Կալպեայ, որ արդ կոչի ճիպիլթէրրա, անջրբալետեաց զկիցս երկուց լիրանց առ ՚ի կցորդութիւն

Ովկիական ծովուն ընդ Միջերկրականին, և անդ սիւնս երկուս կանգնեաց 'ի նշան յաղթութեանց իւրոց, և որպէս ծայր սահմանաց աշխարհակալութեան:

Հ. Ո՞ էր կահոս.

Պ. Որդի Հեփեստեայ եռագլխի, յերիցն ևս հոր ժայթքելով: Սա առ Տիրերիս զետով աւազակէր, և գողացեալ զարջառս երկուս զՀերակղեայ, ած զնոսս յայր իւր՝ յետս ընդգէմ՝ ձգելով 'ի քարչ զագեաց նոցա, որպէս զի մի՝ 'ի հետոցն մատնեսցի: Այլ 'ի բառաչելոյ նոցա զգացեալ Հերակղեայ զնենզն, և հաս յայր անդր, և լախտիւն հարեալ սատակեաց զկահոս:

Հ. Ո՞ էր Անտէոս.

Պ. Արքայ ամբիկեցոց հսկայ վիթխարի, որդի կարծեցեալ Պոսիդոնի ծնեալ յերկրէ, որում աւատակելք ընծայեն վաթսուն և չորս կանգուն բարձրութիւն: Սա դարանեալ 'ի Ղիրիս, մենամարտէր ընդ անցաւորս, և խողխողէր զնոսս. և ուխտ եղեալ էր կառուցանել մեհեան հօր իւրում Պոսիդոնի 'ի գանկից մարդկան: Ընդ սմա մենամարտեալ Հերակղէս, բազում անգամ զգեանեաց զնա, այլ 'ի դուր. քանզի մայր նորս երկիր զօրացուցանէր զնա անգրէն 'ի զգեանելն: Զոր զգացեալ Հերակղեայ՝ ամբարձ զնա յօգս, և 'ի վերայ բազկաց իւրոց սպան զնա:

Հ. Ո՞ք էին թզուկք.

Պ . Ազգ տուապելեալ 'ի Թրակիա երկ-
տունաչափք հասակաւ . որ եռամեայք
ճնանէին որդիս , և ութամեայք ալեորէին .
և հանապաղ պատերազմ էր նոցա ընդ
կանկունս , որ յաճախ յամիշտակէին զնոսա :
Մինչ Հերակղէս խոնջ յարշաւանաց հանդ-
չէր 'ի քուն յաւաղուտս Ալբիոյ , բաղ-
մութիւն յոյժ թղկաց 'ի վրէժ քինու մա-
հուանն Անտէոսի՝ ընդ որոյ իշխանու-
թեամբ էին՝ յարձակեցան 'ի վերայ Հերակ-
ղեայ : Այլ նորա զարթուցեալ , ծրարեաց
զամենեսին զնոսա յառիւծենուոջն , և ած
զնոսա առ Եւրիսթէոս արքայ Միկենաց :

Հ . Զինչ անցք ընդ Ադմեա և ընդ Ալ-
կեստէ անցին .

Պ . Ալկեստէ էր տիկին Ադմեաի ար-
քային թեսաղացոց . և այնպէս սիրէր
զայր իւր , զի 'ի հիւանդանալ նորա մերձ
'ի մեռանել՝ յանձն էառ զոհել զանձն իտ-
խանակ նորա եթէ այսպէս հաճոյ թուէր
զից կեցուցանել զնա . 'ի նմին իսկ աւուր ,
յորում մատուցաւ նա 'ի զոհ , եհաս անդր
Հերակղէս . և 'ի գութ շարժեալ վասն առա-
քինութեան կնոջն՝ մարտեաւ ընդ մահու ,
և թափեալ զԱլկեստէ 'ի ձեռանէ նորա՝
զարձոյց առ այր նորա :

Հ . Ո՞ էր Ատլաս .

Պ . Թագաւոր մարիտանացոց , հա-
մարեալ որդի Առնոսի , քաջ աստեղա-
բաշխ , որ հանապաղ 'ի ժայսից բարձանց
զննէր զընթացս աստեղաց . ուստի սրատ-

ճառս առին առասպելք՝ թէ նա 'ի լեառն փոխեալ իցէ, և զերկինս յուս իւր բարձեալ կրիցէ, և թէ Հերակղեայ կարեկից լեալ ընդ նմա վասն ծանու բեռինն՝ օգնեալ իցէ նմա բառնալով զայն առ ժամանակ մի:

Հ. Ո՞ էր Եսպերոս.

Պ. Եսպերոս 'ի յոյն բարբառ նշանակէ Երեկոյ. և էր նա արքայ ամիրիկեցւոց, եղբայր Ատլասայ, քաջ աստեղագէտ. և առասպելք ունին զնմանէ այսպէս, թէ նա յաստղ երեկորին փոխեալ իցէ, անուանեալ Գիշերավար՝ զհետ արեգական մտանելով, և Լուսաբեր կամ Արուսեակ՝ կարապետելով նմին:

Հ. Զինչ էին եսպերեան կամ երեկորնական պարտէզք.

Պ. Եսպերիդեայք էին քորք երեք՝ զըստերք Եսպերոսի, Եզդէ՝ Արեթուսա և Իպերթուսա: Եւ էր նոցա դրախտ զուարճալի յԱմիրիկէ, ուր կային ծառատունկք ոսկեպտուղք և 'ի պահ պտղոցն կայր վիշապ ահագին բազմագլխի, որում հարիւր գլուխք էին, և նոյնչափ ազգի ազգի բարբառք ահեղագոչք և հսկէր նա անդ զտիւ և զգիշեր. բայց Հերակղէս հրամանաւ Երիսթեայ արքային Միկենաց սպանեալ զվիշապն, եբեր 'ի պտղոց անտի առ թագաւորն:

Հ. Ո՞ էր Ոմիադէ.

Պ. Դուստր արքային լիւգացւոց՝ յորոյ

ի սէր Հերակղէս յետ այնչօփ քաջայաղթ նաՀատակութեանցն՝ փոխեաց զլախտ իւր յաղեկատ, և զառիւծենին ՚ի զգեստ կանացի.

Հ. Ո՞ էր Նեսոս.

Պ. Մի ՚ի կենտարոսաց, որոյ տեսեալ զՌէանիրա կին Հերակղեայ առ ափն գետոյ՝ զի չկարէր անցանել յայն կոյս. երարձ զնա հրամանաւ Հերակղեայ յուս իւր, քանզի էր լուղորդ քաջ, և անցոյց զնա յայն կողմն: Իսկ Հերակղեայ արձակեալ զնետս իւր զկնի նորա, կարեվէր եհար զնա. և նորա դառնացեալ, խորհեցաւ ՚ի մեռանելն իւրում խնդրել վրէժ. և թաթաւեալ յարենէ իւրմէ զհանդերձն ետ Ռէանիրայ իբրու հմայս ինչ: Եւ ՚ի զգենուլ զայն Հերակղեայ՝ մուկեցնեցաւ, և անձամբ զանձն այրեաց ՚ի խարուկի: Եւ ընկալան զնա զիք յերկինս, անմահացուցեալ զնա:

Հ. Որպիսի ինչ էին նետք Հերակղեայ.

Պ. Մխեալք յարիւն Լերնեան վիշապին, որով մահացու էին ամենայն հարուածք նոցա. նոքօք նա և զՆեսոս ձիացուլ եհար ՚ի յափշտակել նորա զՌէանիրա զամուսին իւր: Փիլոկտետայ բարեկամի իւրում եթող ապա զնետսն, պատուիրեալ նմա մի ումեք յայտնել զտեղի թաղմանն: Բայց քանզի հրամանք զիցն էին չմարթել առնուլ զՏրովադա՝ առանց յայտնելոյ տեղւոյն, Փիլոկտետ առ ՚ի չղրթելոյ

երդմանն՝ ոտամբ և եթ նշանակեաց զայն :
Սահայն 'ի զնալն 'ի Տրովադա , անկաւ
մի 'ի նետիցն 'ի վերայ ոտինն՝ որ մատն
եղև տեղւոյն , և վերքն նեխեցան . մինչև
հարկ լինել թողուլ զնա 'ի Լեմնոս կղզի :
Այլ ապա վասն կարեորութեան նետիցն
զորս շմարթէր այլ որ ձգել , ածաւ 'ի պա-
շարումն Տրովադայ . և անդ Մաքսուոն որ-
զի Սսկղեպեայ օղջացոյց զնա 'ի վիրացն :

Հ . Ընդէր կաղամախ համարի նուիրա-
կան Հերակղեայ .

Պ . Զի յիջանելն 'ի դժոխս պսակեալ
էր սաղարթիւք կաղամախեօք . նմին իրի
խակ երկզոյն են տերեք նորա , ներքին կող-
մանցն մնալով սպիտակ , իսկ արտաքնոյն
սևացեալ 'ի մեղծոյ :

ԳԼՈՒԽ ԺԲ .

Թեաևոս , Միևոտաշրոս , Պերիբոս , Կևևտաշ-
րոսք , Սմագոնք , Դեղադոս .

Հ . Ո՞ էր Թեաևոս .

Պ . Որզի Եզէոսի արքային աթևնա-
ցոց յազգէ Երեքթեայ , բայց համարէր
որզի Պիսիգոնի : Իսկ ըստ մայրենի ազգին
սերեալ էր 'ի Պեզոսայ հզօրագունէն 'ի
Թագաւորս Պեղոսոնեայ : Քանզի Պի-
թէոս մի յորդոց Պեղոսայ շինեայ զՏրե-

զեն քաղաք. ուր Եգէոսի երթեալ, ծնաւ
'ի գստերէ նորա յԵարայ զԹեսէոս, որոյ
'ի հասանելն յարբունս թողեալ զՏրեզնն,
չոգաւ առ հայր իւր: Այլ 'ի գնալն բնա-
ջինջ արար զաւազակս և զգազանս, որ
զարանէին ուղևորաց. զառաջնոյն յաւա-
զակաց զոր սպան' կապտեալ զլախտն
սղնձի' կրէր 'ի նշանակ առաջնոյ յաղթու-
թեանն իւրոյ: Հասեալ առ հայր իւր եգիտ
խռովութիւն մեծ յարբունիան, ուր ապաս-
տանեալ Մեգէա արսորեալն 'ի Կորըն-
թոսէ վասն յանցանաց' որսացեալ էր ըզ-
սիրա Եգէոսի 'ի սէր իւր: Սա իրրև լուաւ
զգալուստ Թեսէոսի, զիտաց զի ոչ ևս
յաջողէր նմա լինել կնութեան թագաւո-
րին վասն որոյ կասկածանս արկ 'ի միտս
նորա զԹեսեայ, և հաւանեցոյց զեղամահ
առնել զնա 'ի կոչունս: Բայց Թեսեայ
սլատճառանօք մերկացեալ զսուսեր իւր
նախ քան զբազմելն 'ի սեղան, ծանուցաւ
որդի Եգէոսի, զբաժակ գեղոյն կործա-
նեալ' ընկալաւ զնա յորդի իւր և 'ի ժա-
ռանգ:

Հ. Պատմեա' ինձ զառասպելս Մինո-
տարոսի.

Պ. Աթենացիք և Մեգարացիք նախան-
ձեալ ընդ Անգրոգէսսի որդւոյ Մինովայ
արքային կրետացւոց, զի նա յաղթեաց
նոցա 'ի մենամարտի, սպանին զնա աւա-
զակաբար. ել Մինովս 'ի վերայ նոցա
մեծաւ սպտերազմաւ, և նկուն արարեալ

զնոսա, ետ հարկս նոցա՝ առաքել ամի ամի
'ի Կրետէ եօթն պատանեակս և նոյնչափ
օրիորդս մինչև ցինն ամ, զորս տայր ար-
կանել 'ի բաւիղն Կրետեայ ճարակ Մինո-
տաւրոսի: Եւ էր Մինոտաւրոս մարդ
ցլախառն, ծնեալ 'ի Պասիփայեայ կնոջէ
Մինովայ, և արգելեալ 'ի Մինովայ 'ի
բաւիղ անդր դաստակերտ Գեդաղեայ:
Քանզի էր 'ի Կրետէ երիտասարդ ոմն
Տաւրոս անուն՝ որ թարգմանի Յուլ, և 'ի
սմանէ ծնեալ Պասիփայեայ զմանուկն՝ որ
վասն բերելոյ զնմանութիւն Մինովայ՝ և
զՏաւրոսի կոչեցաւ Մինոտաւրոս՝ պատ-
ճառս ետ առասպելին՝ իբր թէ 'ի ցլոյ
զմարդացուն ծնեալ: Արդ յետ զերեամ'
մի առաքելոյ աթենացւոց զհարկն 'ի Կրե-
տէ, թեսէոս մատոյց զանձն 'ի թիւ զո-
հիցն՝ 'ի մտի եգեալ կորնչել կամ ազատել
զհայրենիս իւր յանողորմ հարկէն: Արիադ-
նէ դուստր Մինովայ հարեալ 'ի սէր պա-
տանւոյն, մատոյց նմա կծիկ ասղանւոյ 'ի
մտանելն 'ի բաւիղ անդր. որով ել նա ան-
տի հանդերձ ընկերօքն յետ սպանանե-
լոյ զմարդացուն: Բայց Եգէոսի պատուէր
տուեալ էր նաւապետին և թեսեայ՝ 'ի
գառնալ այսրէն ողջամբ սպիտակ և կամ
կարմիր պարզել առաքաստ, քանզի նա-
ւուն՝ որ զզոհան ածէր՝ սեաւ էին առա-
գաստ: Այլ ուրախութեան ոչ ներելով
նոցա յիշել զպատուէր թագաւորին, իբրև
ետես նա 'ի հեռաստանէ զնշանակ սզոյն՝

առ յուսահատ տրտմութեանն ընդ մահ
որդեկին ընկէց զինքն 'ի ծով. որ անտի իսկ
կալեալ զանունն, կոչի Եգեան ծով:

Հ. Ո՞ էր Պերիթոս.

Պ. Արքայ Լապիթայց. որոյ լուեալ
զհամբաւ Թեսէոսի, կամէր զփորձ առ-
նուլ քաջութեան նորա: Այլ 'ի գալ նոցա
առ միմեանս, փոխանակ մենամարտելոյ՝
երդուան ընդ միմեանս բարեկամութիւն:
Յետ սուղ ժամանակի Պերիթեայ 'ի կնու-
թիւն ածելով զԴէիդամէա կամ զԻպպո-
դամէ դուստր Ատրակայ, անդ ի հարսա-
նիս պատերազմեցան Կենտաւրոսք ընդ
Լապիթայս՝ յափշտակել զօրիորդն. և վա-
նեաց զնոսա Թեսէոս:

Հ. Ո՞ էր Իպպոդիդոս.

Պ. Հերակղէս աջակցութեամբ Թեսէո-
սի նուաճեալ զԱմազոնս, ետ նմա կնու-
թեան զգլխոյ նոցա զԱնտիսսէ կամ զԻպ-
պոդիդա, յորմէ ծնաւ Իպպոդիդոս: Բայց
Թեսէոսի ածեալ իւր կնութեան և զՓեգրա
դուստր Մինոսի և Պասիփայեայ զքոյր
Արիադնեայ, և կասկածեալ զի Իպպո-
դիդոս ընդ ախամբ հայեսցի ընդ եղբայր
իւր ոչ համամայր, որ հանդերձեալն էր
ծնանել 'ի Փեգրայ, յղեաց զՓեգրա 'ի
Տրեզնն առ հաւ իւր Պիթէոս: Բայց տիկ-
նոջն տեսանելով զնա յուղեկցել նորա
երբեմն ընդ Թեսէոսի, հարաւ 'ի սէր նո-
րա. այլ 'ի յայտնել զտուփանս իւր նմա՝
փոխանակ սիրոյ զարհուրանս աղղեալ 'ի

նա, զայրացաւ առ նախանձուն, և զբարտեաց զնա առ Թեաէոս, իբր դարանակալ պարկեշտութեան իւրոյ: Հաւատաց նմա Թեաէոս, և առ զայրոյթ սրաին խնդրեաց ՚ի վերայ որդւոյն զվրէժխնդրութիւն Պիսիգոնի: Եւ մինչդեռ Իպպողիգոս դնայր կառօք ընդ ծովեզրն, նհանգ ՚ի ծովէ ահարկու սարտոյց զերիվարս նորա, և հարեալ ընդ ժայռս խորտակեցին զկառսն, և զնա սպանին: Զնա Ասիզեպիոս յարոյց, բայց Փեզրա տանջեալ ՚ի խղճէ՝ յայտնեաց Թեաէոսի զմեղանսն, և չողաւ զիւրովին:

Հ. Ո՞րք էին Կենտաւրոսք.

Պ. Սզգ Թեսաղիոյ՝ որ առաջինք եղեն ՚ի նուաճել զերիվար, և հեծեալք պատերազմել, զի յառաջագոյն հետեակ և եթ կամ կառամարտիկ գոյր պատերազմ: Կենտաւրոս ՚ի յոյն բարբառ նշանակէ Յլավար, և համարէր հրէշ ինչ յառաջոյ կողմանէ մարդակերպ և յետոյ ցլակերպ, վասըն որոյ ՚ի մեզ կոչի Մարգացուլ կամ Յուշկապարիկ, կոչի դարձեալ և Չիացուլ, համառօտեալ ՚ի յունականէն Իպպոկենտաւրոս՝ որ նշանակէ Չիացլավար: Իսկ առասպելին պատճառք օյս եղեն. ՚ի փախչել երբեմն ցլուց, սնդեցան զհետնոցա ձիաւորք թեսաղացիք, և հասեալ առ նոսա խթանօք վարեցին և դարձուցին զնոսա. իսկ շինականք՝ որոյ չև էր տեսեալ զայր հեծեալ, տեսանելով զնոսա ՚ի հեռաստանէ խառն ընդ ձիանն և ընդ

ցուրտ՝ կարծեցին նորանչան ինչ կենդանիս
զնոսա գոլ մարդացուլ ձխախառն: Եւ ա-
ռասպելեցին դարձեալ զնոցանէ ծնեալս
յամարոյ, զի առաւելագոյնք 'ի նոցանէ էին
'ի Նեփեւ քաղաքէ Թեասաղիոյ՝ որ Թարգ-
մանի Ամս:

Հ. Ո՛րպէս միտեն առասպելք զԹեասայ
էջան 'ի դժոխս.

Պ. Թեասոս աջակցեալ Պերիթեայ յար-
ձակեցան 'ի Տարտարոսն՝ յափշտակել ըզ-
Պերսեփոնէ կին Պղուտոնի. այլ ընդ հա-
սանելն մօտ առ դուրս՝ կերբերոս շուն և
առգլխի սրահապան դրանց դժոխոց յար-
ձակեալ 'ի վերայ Պերիթոսի, սատակեաց
զնա. իսկ Թեասոս վտանգեալ ըմբռնեցաւ
'ի ներքս անդ, մինչև եկեալ Հերակղեայ
ազատեաց զնա:

Հ. Ո՛րք էին Ամազոնք.

Պ. Հասարակապետութիւն կանանց՝
ընդ որս ոչ բնակէին ամենեկին արք, այլ
միանգամ 'ի տարւոջ գնային նորա առ
արս. և զամենայն արու մանուկ ստանա-
նէին, և զիգաց անդստին 'ի տղայ տիոց
խարէին զմի 'ի ստեանց զաջակողմեանն՝
վասն աջողագոյն նետաձգութեան: Վասն
որոյ և Ամազոնք կոչէին, այսինքն է Ան-
ստինք. որ առ մեզ Միաստինք կոչին:
Արդ 'ի զիմել Անտիոպեայ կամ՝ Իպպոզի-
դայ զչխոյի նոցա պատերազմու յԵւա-
դա, Թեասոս աջակցեալ Հերակղեայ՝ պար-
տեաց զղօրս նորա զԱմազոնս, և զզչխոյն
էառ իւր կնութեան:

Հ. Ո՞ էր Գեղաղոս.

Պ. Էր նա անդրիազործ ճարտար յԱթէնա, զորմէ դրօշեալ ասեն անդրիս շարժունս. քանզի սա նախ զոտս պատկերաց 'ի միմեանց զատոյց: Սորա կասկածեալ զթռուանէ իւրմէ՝ թէ յաղթեսցէ իւր 'ի ճարտարութեան, սպան զնա դաւով, և ինքն իկարեաւ որդւով իւրով փախստեաց անկաւ 'ի Կրետէ առ Մինովս արքայ: Անդ շինեաց զբաւիղն ականաւոր՝ բանդ անել: Եւ իբրև կամէր նա մեկնել 'ի կղզւոյն, արգել զնա Մինովս 'ի բաւղին, և Գեղաղեաց հնարս խորհեցեալ, շինեաց թևս իւր և որդւոյն մածուցիկս մամով, և թռուցեալ նորօք գիմէր յԽտալիա: Բայց իկարեաց ոչ 'ի միջատահամնին կալով բարձրութեան, այլ թևակոխեալ 'ի կամարն հրեղէն, այրեցան թևք նորա, և անկաւ 'ի ծովն՝ որ յանուն նորա կոչի իկարեան: Իսկ Գեղաղոս եհաս ողջամբ 'ի Կաղարրիա, և յետ ժամանակաց դարձ արարեալ 'ի կողմանս Եգիպտոսի, սպանաւ անդ: Ի նմին բաւղի սպան թեսէոս ըղմարդացուն Մինոտաւրոս:

ԳԼՈՒԽ ԺԳ.

Կաստոր և Պողիտեկիս, Յասուլն, Ոսկի
Գեղմն, Մեղիս, Որսիեռս, Կադմոս, Եշ-
րոպս, Սմիխն.

Հ. Ո՛րք էին Կաստոր և Պողիտեկիս.

Պ. Դիասի փոխեալ զՍտաղիկ 'ի կերպա-
րանս արծուոյ, և ինքն զկերպարանս կա-
րապոյ առեալ իբրու հալածական յար-
ծուոյն փոխեաւ առ Ղեսով զուստր Տին-
գարոսի արքային սպարտացւոց : Սորա
յղացեալ ձուս կրկին, 'ի միջէն ծնաւ
զՊողիտեկիս և զՀեղինէ, և 'ի միւսմէն
զԿաստոր և զԱլիտեմնեստրա : Եւ թէ-
պէտ ամենեքին իսկ Տենդարեանք կոչին,
բայց զստերքն և եթ համարին ծնեալք 'ի
Տինգարոսէ, իսկ ուստերքն 'ի Դիոսէ, նը-
մին իրի և Դիոսկուրք կամ Դիոսկուրա-
ցիք կոչին : Սորա յարչաւանս ոսկի գեղ-
մանն հանգիսացան քաջութեամբ, և ապա
զիմեցին սրատերազմաւ 'ի վերայ աթենա-
ցւոց՝ թափել զքոյր իւրեանց զՀեղինէ 'ի
ձեռաց Թեսէոսի. և գտեալ զնա յԱփիւղ-
նա քաղաք, առեալ տարան զնա 'ի միա-
սին ընդ Ետրայ մօր Թեսէոսի : Մենամար-
տեցան սորա ընդ Ղինկէոսի և Իդասայ
որդւոց Սիատեսայ առ ոտամբ Տայգետայ

լերին, և սպանաւ Ասատոր 'ի Ղինկէոսէ :
Պողիտակիս՝ որ ոգւով չափ սիրէր զԱսա-
տոր զեղբայր իւր, տեսանելով զնա մե-
ռեալ և զինքն միայն անմահ, աղաչեաց
զ'Աիոս՝ բաժանել զանմահութիւն իւր ընդ
նմա. վասն որոյ ընդ մեռանել միոյն՝ միւսն
վերակենցաղէր, մինչև երկոքին ևս փո-
խեցան յաստեղս, և կացին Արկուորեակք
անուանեալ ընդ կենդանակերպս 'ի զու-
ղիակին : Յերկոցունց աստեղացն՝ որ են
'ի համաստեղութեան երկուորեկին՝ փո-
խանակաւ զհետ միմեանց երևելոյ և ծած-
կելոյ, պատճառս առին առասպելք փո-
խառութեան կենաց երկոցունց եղբարցն
զհետ միմեանց :

Հ. Զինչ պարծանք քաջութեան եղեն
Գիտակուրացւոցն .

Պ. Պողիտակիս աջողակ գտաւ յոյժ 'ի
բռնամարտի, և նախատիպ եկաց ըմբշաց,
իսկ Ասատոր գերահռչակ 'ի նուաճել զե-
րիվարս, և երկաքանչիւր միանգամայն ա-
նուանի եղեն՝ բնաջինջ առնելով զհէնս
ծովամարտիս, վասն որոյ և 'ի նաւաս-
տեաց սաշտէին որպէս զիք խնամակալք
նաւարկութեան, որպէս և նաւն աղեքսան,
գրացի յիշեալ 'ի Գործս առաքելոց¹ կրէր
զգրօջ նոցին :

Հ. Ո՞ էր Յասովն .

Պ. Որդի Եւովնի արքային թեսաղա-

¹ Գործ. առաք. իԸ, 11 :

ցւոց , առաջնորդ երթելոցն 'ի Կողքիս
յառուին Ոսկի գեղմանն : Սորա գումա-
րեալ ընդ իւր զարս երևելիս 'ի Յունաց ,
եւ 'ի նաւ մի , զոր յայն սակս իսկ կառու-
ցեալ էր ըստ օրինակին՝ զոր եցոյց նմա Ա-
թենաս , 'ի փայտից Գողոնեան անտառին՝
որ էր պատգամատեղի . և ապա նաւն այն
ընդ համաստեղս դասեցաւ , և էր անուն
նորա Արգոյ՝ զոր պէսպէս ստուգաբանեն
քննիչք , նմին իրի և որք 'ի նմայն էին՝
Արգոնաւորդք կոչեցան : Տիւփէ էր զեկա-
վարին անուն , Ղինկէոս՝ որ կորովաբիբն
էր՝ գէտ կայր ժայռից և խթից , և Որ-
փէոս երգովքն և քնարաւ ամոփէր ըզ-
վիշտս նաւարկութեանն :

2. Եւ զինչ զՈսկի գեղմանէն վիպեն
առասպելք .

Պ . Փրիքսոս և քոյր նորա Ելէ որդիք
Ատամասայ արքային թեբացւոց փախեան
'ի ձեռաց մօրտին իւրեանց ինովայ հե-
ծեալք 'ի խոյ ոսկեգեղմն . և իբրև անցա-
նէին ընդ կիրճ սեաւ ծովուն , Ելէ ծովա-
հեղձ եղև , 'ի նմանէ ծովն այն կոչեցաւ
Ելեսպոնտոս : Իսկ Փրիքսեայ հասեալ
ողջամբ 'ի Կողքիս , նուիրեաց անդ Արի-
սի զգեղմն խոյոյն , և պահէր անդ զգու-
շութեամբ . քանզի ազգ եղև 'ի պատգա-
մաց , զի որ գայրն յափշտակել զայն՝
սպանանելոց էր զթագաւորն : Չգոյր ինչ
բաղմովտանգ քան զյափշտակութիւն
գեղմանն այնորիկ , զի հարկ էր անցա-

նել նախ ընդ ցցապաանէչ, որում պահ
ունէին ցուր չորք հրաշունչք. ապա հարկ
էր սերմանել զատամունս օձին զոր կազ-
մեայ սպանեալ էր, և պատերազմել ընդ
սպառազէնս՝ որ յատամանց անտի բու-
սանելոց էին. և ապա հարկ էր մարտըն-
չել ընդ վիշապին մեծի՝ որ գանձուն էր
պահապան: Բայց Մեղէա դուստր Այե-
տայ արքային կողքիտացոց հարեալ ՚ի
սէր Յասովնի, օգնեաց նմա ՚ի ստացուած
գեղմանն ուսուցանելով նմա սանձել ըզ-
ցուլն, և թմրեցուցանել զվիշապն ահա-
գին. և ընդ նմա փախեաւ ՚ի Թեսաղիա:
Եւ յօչեալ զկրտսեր եղբայր իւր Աբսիրտ՝
ցանեաց զանդամս նորա զճանասպար-
հայն, որպէս զի հայրն ՚ի հետամուտն լի-
նել նոցա յամեսցէ յուզւոջ, ժողովելով
զցրուեալ անդամս որգեկին. և պարսպ
լիցի իւր փախչելոյ: ՉՄեղեայ առասպե-
լնն ևս վհուկ լեալ, և զՅասովն զհայրն Յա-
սովնի ՚ի մանկութիւն փոխեալ և զյա-
ւերժհարսունս դայեակս Վիոնիսեայ ըստ
աղաչանաց նորա մանկացուցեալ, և զգըս-
տերս Պեղեայ հօրեղբօր Յասովնի նովին
յուսով պատրեալ և հայրասպանս զնոսա
արարեալ, տալով նոցա յօչատել զՊեղիաս,
և եռացուցանել զանդամս նորա ՚ի հուր,
առ ՚ի վրէժխնդրութիւն կոտորածի ընտա-
նեացն Յասովնի, զորս Պեղիասայ կոտո-
րեալ էր ՚ի բացակացութեան նորա: Բայց
Մեղէա թողեալ ապա ՚ի Յասովնէ, առ

զայրացութեան սպան զԳլաւկա զերկրորդ
կին նորա և զորդիս իւր. և Յասուլն առ
ցաւոցն՝ անձին արար:

Հ. Ո՞ էր Որփէոս.

Պ. Ճարտարագոյն 'ի նախնի երաժիշտս,
որդի Սպողոնի և Կալլիովպեայ. որ եր-
գովքն իւրովք և քնարաւ զգետս սրըն-
թացս ոտնակառէր, զգազանս վայրենիս
զգօնացուցանէր, և զմայրիս և զժայռս
գնացուցանէր: Որ և զՊղուտոն և զՊեր-
սեփոնէ 'ի դժոխս զմայլեցուցեալ, հրա-
ման 'ի նոցանէ ընկալաւ գարձուցանելոյ
'ի կեանս զկին իւր զԵւրիդիկէ: Բայց ար-
գելեալ էր նմա՝ մի հայել 'ի կին իւր մինչչև
հասեալ յերկիր. և զի չկարաց ժոյժ ունել,
կորոյս անգրէն զկին իւր 'ի դժոխս: Եղեն
և այլ Որփէոսք, այլ ամենեցուն նոցա իրք
ընծային երևելոյս այսմիկ՝ որ և ընդ Սը-
գոնաւորդս էր ուղեկից, և քնար նորա
ընդ համաստեղս դասեցաւ:

Հ. Ո՞ էր Կադմոս.

Պ. Որդի Սգենորայ արքային փիւնի-
կեցւոց և Մելեայ յաւերժհարսին: Էր
նորա քոյր մի Եւրոպա անուն՝ գեղեցիկ
յոյժ, մինչև Դիոսի 'ի կերպարանս սպի-
տակ ցլու իջանել 'ի ծովեզրն՝ ուր Եւրոպա
զբօսնոյր ընդ ընկերս իւր. այսինքն է, զի
նաւուն Դիոսի նշանակ ցուլ էր: Իսկ Եւ-
րոպայ հարեալ 'ի գեղ ցլու, մատեաւ առ
նա, և զգուեաց զնա, և հեծաւ 'ի վերայ
նորա: Իսկ ցլուն տակաւ 'ի ծով անդր մեր-

ձեալ, յարձակեցաւ ընդ ալիս, և ամ զնա
 'ի Արեւէ, և անդ փոխեցաւ Ռիտս 'ի կեր-
 պարանս իւր: Իսկ Ագենոր հայր օրիորդին
 յուսահատեալ յղեաց զԱադմոս սրդի իւր
 'ի խնդիր քեռն, զնալ ընդ ամենայն կող-
 մանս աշխարհի, և մի դառնալ մինչչև
 դատեալ զնա: Աադմոս յետ շրջելոյ 'ի խըն-
 դիր նորա ընդունայն, եհարց զգլիս և ըն-
 կալաւ պատգամ՝ շինել քաղաք յոր վայր
 մի յարջառաց առաջնորդեսցէ նմա, զոր և
 շինեաց՝ և կոչեաց զայն Թերէ, յանուն
 Թերայ քաղաքին եգիպտացւոց. և զվայ-
 րն շուրջանակի Բէովտիս, 'ի յունական
 անուանէ արջառոյն ունելով զստուգաբա-
 նութիւն: Յաւելուն առասպելք, զի Աադ-
 մեայ յղելով զընկերս իւր յազբիւրն Ռի-
 կեայ զջրոյ՝ եկուլ զնոսա վիշապ օձն գա-
 րանեալ մօտ ազրերն: Իսկ նորա 'ի վերայ
 հասեալ՝ սպան զվիշապն, և ըստ խրա-
 տուն Աթենասայ ցանեալ յերկիր զատա-
 մունս նորա՝ վերաբուսեալ եղեն արք սպա-
 առդէնք. որոց մարտուցեալ ընդ միմեանս
 սպանին զիրեարս, և մնացին 'ի նոցանէ
 հինգ արք սրք օգնական եղեն նմա 'ի շի-
 նուած քաղաքին Թերայ:

Հ . Ո՞րք էին Ամփիոն և Չեթէս .

Պ . Որդիք Ռիտսի ծնեալք յԱնախ-
 պեայ՝ գուսանական գործեաց ճարտարա-
 պետք: Ամփիոն ամ իւր կնութեան զՆի-
 ովբէ գուսար Տանտաղոսի. և զի էր ճար-
 տար յոյժ 'ի հարկանել զքնար, առասպել:

լինն 'ի ճայն քնարի նորա կանգնեալ պար-
ըսպայն թերայ՝ ինքնին զետեղելով քա-
րանցըն 'ի վերայ միմեանց : Իմա զի նա
ինքն ճարտարիսօսութեամբն իւրով յորդո-
րեաց զբիրա և զչինական մարդիկն գալ 'ի
քաղաքականութիւն , և պարսպել զվայր
բնակութեան իւրեանց : Եւ հարտացեալ
նորա 'ի ճարտարութիւն իւր , և ընդ Ապո-
ղոնի պայքարեալ 'ի կռիւ՝ պատուհասեցաւ
յազգատոհմ՝ իւր , և չոգաւ զիւրովին . և
տանջի 'ի դժոխս զրկեալ յաշացն և 'ի քնա-
րէն :

ԳԼՈՒԽ ԺԴ .

Իդիպոս , Սիիւնքս , Տրուպա և պատերազմ
նորա , Ողիսևս , Իսիդիկէ , Աքիլլէս :

Հ . Ո՛ր էր Իդիպոս .

Պ . Որդի Ղայոսի արքային թերացւոց :
Ղայոս զիտացեալ 'ի պատգամաց , զի որ-
դին՝ որ ծնանելոցն էր նմա՝ հանգերձեալ
էր սպանանել զնա , հրամայեաց Յոկաս-
տայ տիկնոջ իւրում սպանանել զմանուկն
ընդ ծնանելն : Այլ գութ մօրն չկարա-
ցեալ առնել զայն , բայց առ 'ի կեցուցանել
զայրն՝ և ա միում 'ի զինուորաց զմանուկն՝
տանել արկանել զնա 'ի բացի : Իսկ զի-
նուորին գթացեալ 'ի մանուկն , որպէս զի
մի լիցի ճարակ զազանաց՝ կախեաց զնա

յանտառի զօտիցն, զի ինքնին մեռցի: Եւ մինչդեռ մանուկն կախեալ կայր. և լայր, եկն 'ի տեղի անդր Փորրաս հովիւ Պողիւբեայ արքային կորնթացոց. և զթացեալ 'ի տղայն՝ իջոյց զնա, և առեալ տարաւ զնա առ զչխոյն Մերովլաէ: Ար քանդի անորդի էր, կապեցաւ ոգի նորա ընդ մանկանն, և ետ դարմանել զնա՝ մինչև ողջացան ուսոյցք օտիցն՝ զօրոց էր կախեալ վասն որոյ և կոչեաց զնա Իդիպոս, որ նշանակէ յունարէն Ռանուսոյց: Եւ զարգացեալ մանկանն՝ զիտաց զի ոչ էր որդի Պողիւբեայ, և 'ի խնդիր հօրն հարցեալ զԱպողոն, սլատգամ ընկալաւ՝ զի 'ի Փովկիս էր հայր նորա: Եւ դիմեալ անդր, հանդիպեցաւ Ղայոսի յանձուկ ուղւոջ. և 'ի սլահանջել սորա զանցս գոռողութեամբ, ձգեաց Իդիպոս զսուսեր, և ելից յանգէտս զգուշակութիւն սլատգամախօսին: Այլք 'ի քաղաքական ազմկի ուրեք ասեն սպանեալ նորա զհայրն:

Հ. Ո՞ էր Սփինքս.

Պ. Հրէշ իմն չորքոտանի առիւծակերպ թեւոր և վիշապատտուն՝ ծնեալ յԵգիպտոս և 'ի Տիտնէ, զոր Հերա յարոյց ընդդէմ թերացոց. քանդի դարանեալ նորա 'ի Փիկէսն լերին՝ յարձակէր 'ի վերայ անցաւորաց, և առակեալ նոցա առեղծուածքս դժուարինս՝ զորս Մուսայք թելազրէին նմա, 'ի չկարել նոցա առեղծանել զայնս՝ կլանէր զնոսա: Արդ 'ի մեռանել Ղայոսի,

Կրէսն աներ նորա տեսուչ կացեալ աշխարհին՝ յայտ արար, զի որ գիմագրաւէր ոք առեղծանել զառեղծուած Սփինգայ և ազատէր զաշխարհն յարհաւրաց, նա ժառանգէր զթագաւորութիւն : Եւ առեղծուածն այս ինչ էր. « Ո՞ր այն կենդանի « իցէ, ընդ առաւօտս չորքոտանի, 'ի հա- « սարակ աւուր երկոտանի, և ընդ երեկս « եռոտանի » : Իդիպոսի յանձն առեալ զվտանդն, ևտ այսպէս զլուծումն. զի կենդանին այն մարդ էր՝ որ 'ի տխտալայութեան առ չկարելոյ յոտին կալ, յախտ 'ի թերս գնայ իբր քառոտանի, և 'ի վարգանալն քայլէ երկոտանի. իսկ 'ի ձերութեան առեալ իւր նեցուկ զգաւազան, գնայ եռոտանի : Ընդ որ զամօթի հարեալ Սփինգայ, գահավիժեալ ընդ ժայռս սատակեցաւ : Իսկ թերացւոյ ազատեալ յարհաւրացն 'ի ձեռն Իդիպեայ՝ զոր համարէին որդի Պոլիւրեայ, թագաւորեցուցին զնա, առեալ նմա կնութեան զՅոկաստա կին Ղայոսի, որ էր նորին ինքեան Իդիպեայ մայր : Եւ յետ ծնանելոյ նորա 'ի նմանէ ուստերս երկու և դստերս, ախտ ւրածութեան ճարակեցաւ յաշխարհին, և սլատգամ 'ի դիցն յայտ արար՝ զի ոչ գադարէր ախտն մինչ չև աքսորեալ սպանողին Ղայոսի : Եւ յետ բազում հետադատութեանց ծանեաւ Իդիպոս՝ զի ինքն լեալ էր սպանող թագաւորին, հայրասպան և մծղնեայ, և թողեալ զթագաւորութիւնն երկուց որդ-

ւոց իւրոց՝ թագաւորել փոխանակաւ ամբստ ամէ, մեկնեցաւ ինքն յԱթէնս :

Հ. Պատմեա՛ ինձ զսկիպրն արովացւոց .

Պ. Առաջին թագաւորնոցա եկաց Վարդանոս որդի Ռիոսի և Ելեկարայ : Սա յետ թագաւորելոյ յիտալիա, սպանեալ յանգէտս զՅասիոս զեղբայր իւր մեկնեցաւ գնաց ՚ի Փոլիւզիա, և ամեալ իւր կնութեան զգուտար Տեւերեայ իշխանի աշխարհին, կառոյց անդ քաղաք հանդէպ թրակեանն Վասիորի, իբր 700 ամաւ նախ քան զչինուած քաղաքին հասմայեցւոց : Զհետ Վարդանեայ յաջորդեայ Երիբթոնիոս որդի նորա, և զհետ Երիբթոնեայ որդի նորա Տրովս՝ յորմէ քաղաքն այն կոչեցաւ Տրովա, և դաւառն շուրջանակի Տրովադա : Սորա եղեն որդիք երեք, Վանիմեզէս՝ զոր յամբուսակեաց Ռիոս, և արար իւր զնա մատուակ, Սասրակոս հաւ Անքիսեայ, և Իղոս՝ որ կառոյց զգղեակն Իզիոն յամբուսիւն Տրովայ, ուստի և քաղաքն կոչեցաւ Իզիոն :

Հ. Ուստի՛ պատճառս էառ Տրովական պատերազմն .

Պ. Յորժամ՝ Ապողոն հալածեալ յերկնից՝ զհովուական յանձն էառ կենցաղ, և ապա եղև որմնագիր՝ օգնել Վաւոմեդոնի որդւոյ Իղոսի ՚ի շինուած պարսպաց հայրենի դաստակերտին, և Վաւոմեդոն շետ նմա զվարձսն, արձակեաց նա հրէշ ՚ի վերայ աշխարհին, որ զձով ՚ի բերանոյ

բղխեալ՝ ողողէ զաշխարհն. և առ ՚ի դա-
 գարումն պատուհասին հրաման եղև ՚ի դից՝
 արկանել ամի ամի օրիորդ մի ՚ի ճարակ
 հրէշին: Մի յօրիորդաց անտի մատուցե-
 լոց ՚ի սպանդ եղև Եսիոնէ զուստր Լառո-
 մեդոնի. բայց Հերակղէս յարչաւանս յա-
 փրչտակութեան ոսկի գեղմանն սպանեալ
 զհրէշն, ազատեաց զԵսիոնէ՝ զոր Լառո-
 մեդոնի խոստացեալ էր նմա ընդ այլ բա-
 զում պարգևս, բայց ապա ՚ի դրժել խոստ-
 մանն, Հերակղէս հաւր աւար զքաղաքն,
 սպան զնա ինքն, և զորդի նորա զՊրիա-
 մոս կալաւ գերի, զոր ապա զբաւաթամի
 արարին արովացիք, և յաջորդեաց փո-
 խանակ հօր իւրոյ: Նա ամբացոյց զքա-
 ղաքն պատնիչօք, և եղեն նմա որդիք բա-
 զումք զորոց ետես զվախճան ընդ կոր-
 ծածման բարգաւաճ տէրութեան իւրոյ:
 Իսկ Եսիոնէ տուաւ ՚ի Հերակղէսայ ՚ի կնու-
 թիւն Տեղամոնի արքային Սաղամինայ՝ որ
 մի էր յԱրգոնաւորդաց: Պարիս որդի
 Պրիամու առ ՚ի թափել զհօրաքոյր իւր՝
 սպառազինեալ հրամանաւ հօր իւրոյ տոր-
 միզ բազմախումբ նաւաց, եհաւ ՚ի Լակե-
 դեմոն յարքունիս Մենեղաւեայ որդւոյ
 Ատրէոսի եզբօր Ագամեմեոսայ. և յափրչ-
 տակեալ զկին նորա զՀեղինէ, զուստր
 Արամաղդայ և Ղեատովայ և քոյր Բիոս-
 կուրացւոցն՝ երդուաւ չդարձուցանել զնա
 առ այր իւր՝ եթէ ոչ Եսիոնէ հօրաքոյր իւր
 հատուցի նմա: Սակայն իշխանք Ալա-

դայ յամառեալ խնդրէին զՀեղինէ և ոչ կամէին տալ 'ի բաց զՆստիոնէ. վասն որոյ ամենեքին նիզակակիցք եղին, տալ պատերազմ ընդդէմ տրուվացւոց:

Հ. Եւ ընդէր Հերա հակառակ էր տրուվացւոց.

Պ. Քանզի 'ի հարսանիս Թեաեայ ընդ Պեղէոսի հրաւիրեցան զիք առ հասարակ, բաց յԱրխէ և 'ի Բելլոնայ, իսկ սոցա զժողմնեալ, առ վրէժ քինու արկին 'ի խընջոյս անդր խնձոր ոսկի, մակագրեալ 'ի վերայ նորա՝ Գեղեցկազունին: Եւ 'ի վիճել Հերայ, Ստաղկան և Աթենասայ վասն մըրցանակին, գատաւոր կացոյց նոցա Արամազդ զՊարիս որդի Պրիամու, և նա Ստաղկան զխնձորն ոսկի ետ: Ընդ որ այնպէս ծանրացանսումն լեալ Հերայ, զի զամենայն սղգն տրուվական ատեայր ուխութեամբ. մանաւանդ զի և Գանիմեդէս տրուվացի զինեպաշտ լեալ Գիտի փոխանակ Երէի գտտեր իւրոյ՝ պաշտել զից զատուածըմսելին, զրգուէր և ևս զնախանձ նորա:

Հ. Ո՞ էր Ողիսևս.

Պ. Որդի Լայերտայ արքային Իթակայ և Գուղքիայ կղզեաց յոնիական ծովուն ճարտարամիտ և խորագէտ, որ առ սէր կնոջ իւրոյ Պենելոպայ կամելով հրաժարել 'ի նիզակակցութենէ Յունայ 'ի տրուվական մարտին պատճառէր զյիմարութիւն, փոխանակ արջառոյ լծելով կեն.

դանիս անուրաականաւորս յարօր, և զաւաղ առ եզր ծովու արօրագիր ասնելով, և զաղ անդ փոխանակ ցորենոյ սերմանելով: Բայց Պաղամեղէս որդի Նաւալեայ արքային Եւրիոյ կասկածեալ զհնարիցն, զՏելեմաք զորդի նորա մանուկ ստնդեայ առեալ եգ յակօսն առաջի խոփին: Իսկ Ողիսէս առ ՚ի չմեղանչելոյ մանկանն՝ չրջան արարեալ զնովաւ, մատնեաց զկեղծիսն, և հարկ եղև նմա գումարել ընդ յունական բանակին:

Հ. Պատմեա ինձ զԻփիգինեայ իրսն.

Պ. Ի գումարել նաւացն Յունաց յԱւդիս գաւառ Բէսովտիոյ, ուր էր զօրածողովոյ նոցա տեղի, Արտեմիս դագարեցոյց զհողմն կարեւոր նոցա ՚ի նաւարկութիւն, և ճարակեցոյց սրածութիւն ՚ի զօրսն. քանզի զայրացեալ էր ընդ Ագամեմնեայ արքային արգիացւոց զօրավարի նոցա, որդւոյ Ատրէստի վասն հարկանելոյ նորա յորսս զեղն սիրելի զիցուհւոյն: Հարցան պատգամախօսք, և եղև պատգամ՝ զենուլ զԻփիգինէ գուստր Ագամեմնեայ ՚ի քաւութիւն: Հարկ եղև Ագամեմնեայ տալ զգուստր իւր առ ՚ի չգրգռելոյ զամենայն բանակն ընդդէմ իւր. այլ իբրև մատուցին զաղջիկն ՚ի բազին, զթացաւ ՚ի նա Արտեմիս. և փոխանակեալ ընդ նորա զեղն, յափշտակեալ տարաւ զօրիորդն ՚ի Տաւրիա՝ լինել անդ քրմուհի ՚ի մեհենին իւրում:

Հ. Ո՛ւր Ա.քիլէս.

Պ. Որդի զիցուհւոյն Թեաեայ և Պեզէոսի որդւոյ Էակեայ, որ ընդ ծնանելն յանձնեցաւ Քիրոնի՝ որ էր հայր հանոյ նորա Ենդէիսեայ. և սնոյց զնա Քիրոն ուղղովք առիւծուց, վասն որոյ Ա.քիլէս առնուանեցաւ՝ այսինքն է Անկերակուր, իբր ոչ սովորական կերակրովք սնեալ: Թեաիս մայր նորա մխրճեաց զնա ՚ի սախւղեան լիճն՝ անխոցելի առնել զնա, այլ քանզի զկրնկանէն ունէր զնա ՚ի մխրճելն, զօրութիւն ջրոյն ոչ ներգոծեաց ՚ի մասն յայն մարմնոյն. ընդ որ և ընկալաւ իսկ ապա զմահ: Սքզ. եղև Թեաեայ զօրաժողովն Յունաց ընդդէմ՝ Տրովագայ. և զի յայտնեալ ՚ի պատգամաց՝ ոչ էր մարթ նոցա առնուլ զքաղաքն զայն առանց մեռանելոյ որդւոյն ՚ի պատերազմի, հնարս պէսպէս հնարեցաւ խափանելոյ զնա յարչաւանաց անտի, և թաքոյց իսկ զնա ՚ի Սկիրա յարքունիս Լիկոմեգեայ ՚ի մէջ դատերաց նորա ՚ի ձև կանացի: Բայց խորագիտութեամբն Ոգիսեայ ՚ի յայտ եկեալ հնարիցն, իբրև սախւեցաւ յղել զնա ՚ի պատերազմն՝ ետ կազմել Հեփեստեայ սալառաղինութիւնս նմա ամրածածուկս անթափանցս զինուց: Բայց Ա.քիլէայ ՚ի պատերազմի անդ զժգմնեալ ընդ Սգամեմնոնի վասն յախշտակելոյ նորա զգուտոր քրմին, ՚ի բաց եկաց, այլ իբրև լուաւ զմահ բարեկամին իւրոյ Պատրոկղի ՚ի Հեկտորէ, եզբօ-

րէ Պարիսի, զայրացեալ դարձաւ անգրէն
և սպան զՀեկտոր:

Հ. Եւ որպէս և յուսմէ՞ սպանաւ Ա.
քիլլէս.

Պ. Ի պաշարման քաղաքին տեսեալ
Աքիլլեայ զգուսար Պրիամու զՊողիքսենա
'ի վերայ պարսպացն՝ հարաւ 'ի սէր նո-
րա, և խնդրեաց զնա իւր 'ի կնութիւն.
խոստանալով հօր նորա ձեռն տալ յօգ-
նականութիւն: Յանձն էառ զայն Պրիա-
մոս. այլ 'ի հաստատել զգաշնն 'ի մեհենի
տիմբրեանն Ապողոնի, Պարիս որդի Պրիա-
մու մթերեալ 'ի մտի ունելով զոյս ընդ
Աքիլլեայ՝ վասն սպանանելոյ նորա զՀեկ-
տոր զեղբայր իւր չարաչար մահուամբ ընդ
քարչ ածելով զհետ կառացն, եհար զնա
նետիւ՝ զոր Ապողոն ուղղեաց 'ի դարչա-
պար նորա, և սպան զնա: Եւ ետուն
Յոյնք զդիակամբ նորա պատերազմ սաս-
տիկ զօրն ողջոյն. և Թետեայ լուեալ ըզ-
մահ որդւոյն՝ դիմեաց 'ի տեղի անդ հան-
դերձ Յաւերժհարսամբքն յօղբս, և Նե-
րեայք շուրջ զնովաւ պար առեալ կակա-
նաւորք ընդ ինն Մուսայս լայլին զնա զա-
ւուրս եօթնևտասն, և Յոյնք առ հաստ-
րակ ընդ նոսա: Եւ ապա այրեալ զդիակն
նորա եղին զաճիւն նորա յօսկեղէն սափո-
րի ընդ աճիւն դիականն Պատրոկղի մտե-
րիմ՝ նորին բարեկամի՝ զոր Հեկտորի սպա-
նեալ էր. և համարեցաւ Աքիլլէս ընդ կիս-
աստուածս:

ԳԼՈՒԽ ԺԵ.

Էաս, Սառսն Տրուխայ, Մեմնոն, Խորսնե,
նե, Ագառնեմնոն, Ուրեառես, Արկածք
Ողիսեայ :

Հ. Ո՞ր էր Էաս.

Պ. Որդի Տեղամոնի արքայ Սաղամիւնայ, նշանաւոր քաջութեամբ յետ Աքիլլեայ. վասն որոյ և վիճեալ ընդ Ողիսեայ՝ իւր անկ համարէր ժառանգել զգէնս քաջին դարբնեալս 'ի Հեփեստեայ: Այլ իբրև դատաւորք ետուն զիրաւունս Ողիսեայ. խելայեղեալ գիմեաց 'ի դաշտ, և կոտորեաց դանդեայս՝ 'ի նոցանէ զվրէժ կարծելով առնուլ. և յուշաբերելն՝ առ ամօթոյ չոքաւ զիւրովին. և զարենէ նորա առասպելին փոխեալ 'ի յակինթ ծաղիկ, զի յակինթ 'ի յոյն բարբառ ստուգաբանի Էասայ ծաղիկ: Եւ առասպելեն դարձեալ, թէ վահանն Աքիլլեայ անկեալ 'ի ձեռաց Ողիսեայ 'ի ծով, և վարեալ իցէ յալեաց 'ի տեղի անդր՝ ուր թաղեալն էր Էաս, յայտ իմն այսպէս արարեալ՝ զի նմա էր անկ:

Հ. Եւ որպէս առին Յոյնք զքաղաքն տրովացոց.

Պ. Պատճառանօք իւր թէ տաղտկա-

ցեալք 'ի բազմաժամանակեաց պաշարմանէն՝ կեղծաւորեցան դառնալ յետս . և կազմեալ երիվար մի մեծ փայտակերտ, և լցեալ զնա սպառազէն զօրօք, թողին զնա անդ, և ինքեանք մեկնեցան 'ի Տենեզոն կղզի: Տեսեալ տրովացւոց զհսկայածև զերիվարն, երկեան առնուլ զայն 'ի ներքս . և Վայոկոն ամենայն զօրութեամբ իւրով ջանացաւ խափանել զնոսա: Բայց Սինոն խրատուք Ողիսեայ անձնամատն լեալ տրովացւոց, փարատեցոյց զերկիւզ նոցա ասելով թէ ոչ առ այլ ինչ թողեալ էր Յունաց զայն՝ բայց փոխարէն թշնամանացն զոր արարին Աթենասայ՝ յափշտակելով զՊալլադիոն զսլատկեր նորա երկնքնկեցիկ: Խաբեցան տրովացիք, և խրամատ մեծ գործեալ 'ի սլարիսալսն՝ մուծին ընդ այն զերիվարն 'ի քաղաք անդր: Եւ մինչ զեռ ընկղմեալ կային յարբեցութեան որպէս թէ զերծեալ 'ի ձեռաց թշնամեաց, երաց Սինոն զկողս ձիոյն, և խուժեցին զօրքն սպառազէնք 'ի դուրս . և 'ի հուր և 'ի սուր սպառեցին զքաղաքն: Եւ Պիւռոս որդի Աքիլլեայ, որոյ նախ քան զամենեսին մտեալ էր 'ի ձին փայտակերտ, կտտորաւս մեծամեծս արար, և զնոյն ինքն զՊրիամոս սպան՝ խողխողելով անխնայ զծերունի զօրքայն տրովացւոց: Եւ Պարիս հարեալ 'ի Փիլոկատեանայ միով 'ի նետից Հերակղեայ, ետ տանել զինքն յԱդաս լեառն առ կին իւր Անոնէ յաւերժահարսն՝ զոր

Թողեալն էր, և ինքն յայնժամ 'ի նմանէ
Թողեալ՝ մեռանէր :

Հ. Ո՞ էր Մեմնան .

Պ. Որդի Արշալուսոյ և Տիթանի Եղբօր
Պրիամու, որ բիւրուք Եթովպացւոյք շո-
քաւ յօգնութիւն Տրովադայ, և արար անդ
արութիւնս բազումս, և սպան զԱնտիլո-
քոս որդի ձերունւոյն Նեստորի, և սպա-
նաւ ինքն յԱքիլեայ :

Հ. Ո՞ էր Իգոմենէ .

Պ. Որդի Դեկալիոնի, առ որով զԼեկա-
լիոնեան ջրհեղեղն. և էր նա մի 'ի զօրա-
դիսաց յունական բանակին 'ի պատերազ-
մին Տրովադայ : Սա 'ի դառնալն իւրում 'ի
պատերազմէ անտի հանդիպեալ սաստիկ
մրրկի, ուխտեաց զոհել զիցն որ նախ ընդ
առաջ ելցէ նմա 'ի հասանել յերկիր իւր :
Եւ ել նմա ընդ առաջ որդի նորա, բայց
ժողովուրդն չեթող նմա կատարել զուխտն.
և Թողեալ նորա զԱրեոէ՝ ուր Թագաւո-
րէրն, մեկնեցաւ դնաց ինքնահալած 'ի
Կաղարբիա, և անդ հիմնեցոյց Թագաւո-
րութիւն նոր :

Հ. Որպիսի՞ անցք անցին ընդ Ագամեմ-
նոն յետ տրովական մարտին .

Պ. Մինչդեռ Ագամեմնոն 'ի պատերազ-
մին էր, Ալիսոն մնեատրա կին նորա հարաւ
'ի սէր Եգիստեոյ որդւոյ Ատրէսսի Թո-
ոին Պեղոպեայ. և 'ի դառնալ նորա, խոր-
հեցան դաւով սպանանել զնա : Ի միում
աւուրց Ալիսոն մնեատրա ազաշեաց զԱգա-

մեմնոն մերկանալ զհանդերձն փռիւգացի՝
 զոր յետ առմանն Տրովադայ կրէր, և զգե-
 նուլ զգործեցեալն յիւրմէ ՚ի տարակայու-
 թեան նորա, և հաւանեցաւ թագաւորն.
 այլ ՚ի զգենուլն զայն՝ արդելանն ՚ի նմա բա-
 ղուկը նորա, և դաւաճանացն յարուցեալ
 սպանին զնա: Աամէին և զճեա նորա կո-
 րուսանել. բայց Ովրեսաէս որդեակ նորա
 ապրեցաւ առ Ստրոփիոս արքայ ՚ի Աոզքիս՝
 որ զքոյր Սգամեմնեայ ածեալ էր կնու-
 թեան: Եւ ապա դարձ արարեալ յԱրգոս
 ՚ի վրէժխնդրութիւն մահու հօր իւրոյ, ե-
 զիս անդ զքոյր իւր զԵլեկտրա տուեալ
 կնութեան սոսկականի ումիք ՚ի սինլքոր
 խուժանէն, որպէս զի մի ժառանգս ծնցի
 թագաւորութեան: Բայց Ելեկտրա համ-
 բաւ սուտ հռչակեցոյց զմահուանէ Ովրես-
 տեայ, և իբրև Եզիստոս և Ալիտեմնեստրա
 չողան ՚ի մեհեան գոհանալ զգից, Ովրես-
 տէս եմուտ անդր զօրօք, և սպան իւրովի
 զմայրն հանդերձ հոմանեաւն: Եւ յետ սուղ
 ժամանակի սպան և զՊիւսոս զորդի Աքիլ-
 լեայ ՚ի մեհենին Ապոլոնի, և թափեաց ՚ի
 նմանէ զՆրմիոնէ զդուստր Մենեղաւեայ
 հօրեղբօր իւրոյ, որ նմա էր սահմանեալ
 կնութեան:

Հ. Զինչ անցք անցին ընդ Ովրեսաէս
 յետ մայրասպանութեանն.

Պ. Լլկեալ ՚ի ճիւղաց դժոխոց՝ որ
 հանապաղ առաջի աչաց նորա նկարէին
 զարհաւիրս մայրասպանութեանն, եհարց

զլիս: Նորա ետուն պատգամ գնալ 'ի Տա-
 րիս 'ի Սկիւթիս, և բարձեալ բերել անտի
 գաղտ 'ի Յունաստան զպատկերն Արտե-
 մեայ յերկնից իջեալ, որպէս զի ազատու-
 թիւն լիցի նմա 'ի տանջանացն: Եւ էառ-
 ընդ իւր Ուրեստ զՊիղադէս քեռորդի Ա-
 գամեմնեայ Հօր իւրոյ. ընդ որում սերտ սի-
 բելութեամբ կցորդեալ յարքունիս Սարո-
 փեայ Հօր նորա՝ գործակից իւր ունէր զնա
 յամենայնի, և հասին 'ի Տաւրիս: Օրէնք
 էին աշխարհին՝ յեկաց իջելոց 'ի ծովեզր
 անդր զոհել զմին Արտեմեայ. անդ երկո-
 քին բարեկամք միճեալ ընդ մեմեանս՝ փո-
 խանակ իրերաց կամելով տալ զանձինս 'ի
 մահ՝ միճակաւ սահմանեցաւ մահ Ուրես-
 տեայ: Եւ իբրև մատուցանէր զնա քրմու-
 հին Իփիգինէ 'ի բագին անդր, ծանեաւ
 զնա զի եզրայր իւր էր. և սպանին ըզ-
 թովաս թագաւոր երկրին՝ որ և քրմա-
 պետն էր Արտեմեայ, և փախեան երե-
 քեան 'ի միասին՝ բարձեալ զպատկերն ընդ
 իւրեանս: Եւ ապա Ուրեստէս ազատեալ
 'ի լկանացն, և ածեալ իւր կնութեան զԵր-
 միոնէ, և հարսնացուցեալ Պիղադայ ըզ-
 քոյր իւր, թագաւորեաց ոչ միայն յԱրգոս
 և 'ի Միկէնս՝ այլ և զՍպարտա յաւել 'ի
 սահմանս իւր:

Հ. Ո՞ էր Եգիսթոս.

Պ. Որդի թիեստեայ և զստեր նորա Պե-
 զոպեայ: Մայր նորա առ 'ի ծածկել ըզ-
 չարիան՝ ընկէց զտղայն յանտառս, և ու-

բումն 'ի հովուաց զտեալ զնա՝ սնոյց կաթամբ այծից. վասն որոյ և կոչեցաւ մանուկն Եգիսթոս, որ թարգմանի Այծաբոյծ: Եւ 'ի յարբունս հասանել նորա, եղև այր զօրաւոր. և սպան նա զհօրեղբայր իւր զԱտրէոս, և զորդի նորա զԱգամեմնոն: Այլ ապա սպանաւ և ինքն յԱվրեստեայ որդւոյ Ագամեմնոնի:

Հ. Պատմեա՛ ինձ զանցս Ոգիսեայ.

Պ. Ոգիսեոս ահամայ ստիպեալ երթալ 'ի սլատերազմն Տրովադայ, զօրավիզն եղև յառումն քաղաքին խորագիտութեամբ իւրով՝ որչափ Էաս և Գիոմեդէս քաջութեամբ: Զամս տասն կրեալ նորա զվիշտս պաշարմանն, ապա նոյնչափ ևս ամս ընդդէմ՝ արկածից բախտին մարտեաւ. և անցք նորա Ոգիսեական գրոցն Հոմերի ետուն պատճառս: Վարեալ նորա 'ի մրրկէ յերկիրն Լուտասակերաց յԱփրիկէ, բազումք յընկերաց նորա կերեալ զլուտաս՝ ոչ ևս կամեցան դառնալ 'ի հայրենիան. քանզի առասպելեն զբուսոյս, զի որ ուտէ որ յայնմանէ՝ մոռանայ զհայրենիան: Եւ 'ի Սիկիլիա Պոզիտեմոս 'ի Աիկղոպացյ հրաշակաւոր եկուլ զվեց յընկերաց նորա. իսկ Ոգիսեայ, զոր յետ ամենեցուն կլանելոցն էր, արբեցուցեալ զնա, և խլեալ զակն նորա՝ որ միակ էր 'ի ճակատուն, զերծաւ 'ի ձեռաց նորա մազապուր: Գարձեալ և արեգակն յարոյց ընդդէմ նորա մրրիկ, փոխանակ զի ընկերք նորա առ քաղցի

յաւիշտակեցին զհօտ Փայետուսայ դասեր
 իւրոյ, և կորեան ամենեքեան 'ի մրրկէ
 անտի բաց յՈգիանայ, որ բուն հարեալ
 'ի տախտակ մ' զերծաւ յՈգիգիա կղզի,
 ուր Ապլիստով յաւերժհարսն ընկալաւ
 զնա, և զեօթն ամ կալաւ զնա առ իւր:
 Բայց նա ընտրեւագոյն համարեցաւ զՊե-
 նելոպէ զկին իւր հաւատարիմ և զհայրե-
 նիան՝ քան զգիցուհին և քան զխոստացեալ
 'ի նմանէ զանմահութիւնն: Եւ հասեալ
 յետ բազում այլ ևս արկածից 'ի հայրե-
 նիս իւր, և սպանեալ զամենայն հրապու-
 րիչս կնոջ իւրոյ, թագաւորէր խաղաղու-
 թեամբ 'ի կղզւոջ իւրում: Այլ ապա սպա-
 նաւ 'ի միոջէ յորդուց իւրոց յանձանօթս:

ԳԼՈՒԽ ԺԶ

Ենեաս և յաչորդք ետրա, Դիոէ, Սիրիլոսըր:

Հ. Ո՞ էր Ենէաս.

Պ. Տրովայ արքայի եզեն որդիք երեք,
 Իզոս, Գանիմեդէս և Ասարակոս: Ասա-
 րակեայ որդի Աապիս, և սորա Անքիսէս,
 որ ծնաւ յԱստղկանէ զԵնէաս, որպէս վի-
 պեն առասպելք: Յառնուլ Տրովագայ փա-
 խուցեալ սորա ընդ հօր իւրում Անքիսեայ
 և ընդ Ասկանեայ որդւոյ իւրում 'ի նաւա-
 հանգիստ ուրեք Փոխղիոյ ոչ ինչ կարի

հետի յԻգաս լեռնէ՛ եմուտ ՚ի նաւ դէմ՝ ե-
 գեալ ՚ի Թրակիա, անտի յԵպիրոս, ան-
 աի ՚ի Սիկիլիա՝ ուր մեռաւ հայր նորա Սն-
 քիսէս, և անաի յերկիրն Վատինոսի :
 Ուր իբրև այն ինչ մերձեալն էր, յարոյց
 ընդդէմ՝ նորա Եւտղոս ըստ Թախանձա-
 նացն Հերայ մրրիկ սասաիկ, որ ցան և
 ցիր զնաւատորմ՝ նորա արար : Բայց նաւն
 Անէասայ վարեցաւ ՚ի Աարքեդոն. և անդ
 հանգուցեալ առ ժամանակ մի, անց ան-
 դրէն ՚ի Սիկիլիա կատարել զտարեգարձ
 մահու հօր իւրոյ. և ՚ի Աումա հարցեալ
 զՍիրիլայն, և հաս ՚ի բերան Տիբերի, և
 միջամուխ եղև մինչև յաշխարհն Վաւրեն-
 աայ : Խորհէր նա հատուած ՚ի Թրակիա
 բնակել, և շինել անդ քաղաք. բայց զիք
 կոչեցին զնա յԻտալիա. սակայն բազում
 ինչ խափան եղեն նմա ՚ի զնալն, մինչև
 և հաս անդր :

Հ. Ո՞ էր Գիդէ և զի՞նչ անցք նորա.

Պ. Գիդէ էր գուստր Բեղոսի արքային
 տիրացւոց, կին Սկերրայ կամ՝ Սիքէոսի
 ընչաւէտ քրմի : Սա ՚ի բռնանալ Պիգմա-
 լիոնի եղբօր իւրոյ՝ սպանանելով զայր իւր
 զՍիքէոս՝ առ ՚ի ժառանգել զգանձս նո-
 րա, երկուցեալ ՚ի մուկզնութենէ եզբօրն՝
 ժողովեաց որչափ ինչ կարէր յընչից առնն
 իւրոյ, և մեկնեցաւ ՚ի Աիպրոս. և անտի ան-
 ցեալ յԱլիբիկէ՝ շինեաց անդ զԱարքեդոն
 քաղաք, և հզօրացեալ եկաց տիրուհի
 աշխարհին : Ի հնչել համբաւոյ նորա ընդ

ամենայն տեղիս, յղեաց առ նա Յարքաս
Թագաւոր գեառուղացոց, և կամէր զնա
կնութեան՝ սպառնալեօք պատերազմի: Իսկ
նա, որ ՚ի սէր առն իւրոյ Սիբէոսի ան-
ցուցանէր զաւուրս իւր ՚ի սուգ, և ուխ-
տեալ էր չլինել առն այլում, ժամադիր
եղև՝ տալ յետ երից ամսոց պատասխանի:
Եւ ետ կանգնել փայտակոյտ մեծ, և նուխ-
րեալ ՚ի խարոյկ անդր նուէրս բազումս
՚ի պատիւ առն իւրոյ, եւ անդր սուսեր ՚ի
ձեռին, և չողաւ զիւրովին: Աւանդեն ՚ի
գործոց քաջութեան առեալ սորա զանունն
Գիգէ, որ Թարգմանի կին քաջ. զի ա-
ռաջին անունն սորա էր Եղիսա:

Հ. Եւ ո՞րպէս յաջողեաց Ենէասայ բնա-
կեցուցանել զգաղթական իւր յերկրին
Լատինոսի.

Պ. Լատինոս ընկալաւ զնա սիրով, և
զգուստր իւր զԼատինիա խոստացաւ նմա
կնութեան: Բայց Տուրնոս արքայ Հու-
տուղաց՝ ազգական և սիրելի Սմատայ տիկ-
նոջ Լատինոսի՝ յուսալով առնուլ իւր ՚ի
կնութիւն զԼատինիա, եղև ոխերիմ թշնամի
Ենէասայ: Այլ զիւցազինն արովացւոց զը-
տեալ ուստեք ուստեք օգնականութիւն մա-
նաւանդ ՚ի մօրէ իւրմէ յԱստղեանէ՝ որ ե-
ղև զօրաւիգն նմա ընդգէմ Հերայ սոսխի
արովացւոց, եւ ընդգէմնորա. և յաղթեալ
նմա պատերազմաւ՝ էառ իւր կնութեան
զԼատինիա, և ժառանգեաց զԹագաւորու-
թիւն Լատինայ, և շինեաց զԼատինիոն քա-

դաք յանուն կնոջ իւրոյ : Եւ ստանաւ Ենէաս
'ի պատերազմի ուրեք 'ի Տոսկաց . բայց
այլք կորուսեալ զնա ասնն 'ի Նումիկիոն
գետ , վասն որոյ համարեցաւ դասակար-
գեալ 'ի Դիոսէ ընդ զիս ըստ աղաչանաց
Աստղկան :

Հ . Եւ ոյք եղեն յաջորդք Ենէասայ .

Պ . Յետ մահուն նորա թագաւորեաց
Յուլոս , որ և Ասկանիոս , որդի նորա՝
ծնեալ 'ի Կրեսայ : Սա խնքն կառոյց դքա-
դաքն Ալբա , որ թարգմանի սպիտակ ,
ըստ յառաջագոյն ազգեցութեան պատգա-
մաց . զի 'ի զոհել երբեմն Ենէասայ զից
զխող մատակ սպիտակաստե , զերծեալ
զոհին 'ի բազնէն՝ զիմեաց 'ի բլուր մի , և
ծնաւ անդ խոճքորս երեսուն . և յայանե-
ցաւ Ենէասայ պատգամաւ , զի յետ ե-
րեսուն ամի 'ի տեղւոջ անդ շինելոց էր
քաղաք :

Յուլոս 'ի խնդիր եղև մօրուին իւրոյ
Լաւինիայ , որ փախուցեալ էր յերեսաց
նորա յանտառս , և դարձոյց զնա ման-
կամբն՝ զոր անդ ծնեալ էր , որ և կոչեցաւ
Սիլուիոս՝ այսինքն է անտառային , և Պոս-
տուլոս՝ որ թարգմանի յետին , զի յետ մա-
հուան հօր իւրոյ և յետին յորդիս նորա
ծնաւ : Եւ թէպէտ Յուլոսի գոյր որդի , բայց
ժողովուրդն թագաւորեցոյց զՍիլուիոս ,
քանդի Ենէաս 'ի մօրէ նորա ժառանգեաց
զթագաւորութիւն . իսկ որդւոյ Յուլոսի
տուաւ քրմապետութիւն յազգէ յազգ . և

յազգէ նորա են Յուլիոս Կեսար: Եւ ամենայն յաջորդք Ենէասայ մինչև ցՆու միտոր հաւ Հռոմուլեայ եղեն չորեքասան, որք թագաւորեցին յերկրին Լատինոսի:

Հ. Ոյք էին Սիրիլայք.

Պ. Կուսանք ոմանք մարգարէութիք կարծեցեալք, որք էին ըստ Վարրոնի և ըստ Լակտանտեայ տասն. պարսկայինն, լիւրիականն, զեղլիեանն, Կուճայն իտալացի, երեսորեանն, սամկցին, Կուճայն եւողացի, ելլեսպոնտականն՝ որ առ Սողոմիւ և Կրեսեաւ, փռիւղացին՝ որ յԱնկիւրիա բնակէր, և տիրութեանն: Գերահռչակեալն ՚ի սոցունց էր կուճականն, որ ՚ի Կուճա քաղաք իտալիոյ բնակեալ. և ոմանք յարգեաց աստի գիտնոց համարին՝ զի չիցէ լեալ այլ որ Սիրիլա բաց ՚ի սմանէ, և զի իրք սորա և է վայրաց ՚ի վայրս ուղեորութիւնք համարեալ իցեն և այլոց: Արդ սա ՚ի նկուղ մի մեհենին Սպողոնի տայր զպատգամս. և էին ՚ի տեղւոջ անդ հարիւր դրունք, ընդ որս ձայնք ահագինք հնչեցեալ՝ ազգէին զգուշակութիւնս մարգարէութեոյն: Սա ինքն էր և քրմութի Եկատեայ, տեսուչ ՚ի նմանէ կացեալ անտառացն դժոխոց. նմին իրի Վիրգիլիոս առ նա ամէ զԵնէաս ՚ի ստորէջանն ՚ի սանգարամետս: Որում և մեհեան կանգնեցին հռոմայեցիք ՚ի տեղւոջ՝ ուր զպատգամսն տայր, և պաշտէին զնա որպէս զմի ՚ի դիցութեաց.

և զպատգամս նորա գրեալս հեղին տաղիւ,
որպէս և այլ ամենայն պատգամք Սիրիւ-
լացի էին գրեալ, բազում զգուշութեամբ
պահէին 'ի ծածուկ, հաւաքեալ 'ի մի գիրս,
և պահապանք հնգետասան սահմանեալ
էին 'ի պահն: Եւ այնպէս հաւատարիմ
էին նոցա պատգամքն, զի յամենայն դէպս
կարևորս զիմէին առ այնոսիկ և առ այ-
լոց Սիրիւլայիցն պատգամս, որ բազմա-
զիմիք էին և առ ամենայն ժամանակս և
դէպս պատկանաւորք, և աւագանին տայր
նոցա իմաստս ըստ կամի, և յեռոյր 'ի նո-
սա ըստ պիտոյից իրաց ժամանակին՝ որ
ինչ հաճոյ թուէր նմա: Արպէս կուսակիցք
կեսարու յաւելին՝ թէ նուաճումն Պար-
թեաց պահեալ էր հռովմայեցոյ ումք
թագաւորի, որպէս զի թագաւոր զնա ժո-
ղովուրդն անուանեացէ:

Արդ զիրք պատգամացս այսոցիկ, յորոց
և սուրբ հարք ածէին վկայութիւնս ինչ
լնդդէմ հեթանոսաց իրր ընդունելիս նո-
ցա, ոչ ևս են 'ի միջի. այլ որ այժմս կան,
'ի գնոստիկեանցն աղանգաւորաց ճախո-
ղակի կրօնասիրութենէ յերկրորդումն գա-
րու քրիստոնէութեան յերկրեալ էր ըստ
նմանութեան կորուսելոցն, և յաւելեալ 'ի
նոսա կանխասացութիւնք զՔրիստոսէ,
որ ամենայն հանգամանօք զխարէութիւն
յօրինողացն նշաւակեն:

ԳԼՈՒԽ ԺԵ .

Գեկալիոն , Արճագանգ , Նարկիս , Ատաշան-
տա , Մեղեագրոս , Միդաս , Արիստեոս ,
Կիրիէ , Եպիմեմեիդէս , Գորդեան հանգրոյցն ,
Մաշտոյեան , Կղեովպիս և Բիստան , Հիպեոս ,
Պանդորա , Ոսիրիս :

Հ . Ո՞ էր Գեկալիոն .

Պ . Որչի Պրոմէթայ և Պանդորայ , և
կին նորա Պիւռա դուստր Եպիմեթեայ :
Չսա Դիոս վասն կրօնասիրութեանն սղա-
հեաց հանդերձ կնուան իւրով 'ի կորուսա-
նելն ջրհեղեղաւ զազգ մարդկան , և ա-
պրեցան նոքա մակուկաւ 'ի վերայ Պար-
նասեայ լերին : Իսկ 'ի դադարել ջրհեղե-
ղին , հարցին զքուրմն Թեմեայ մօր Աստրէայ
վասն բազմանալոյ անդրէն ազգի մարդ-
կան . և նա ետ պատգամ , ընկենուլ 'ի թի-
կունս իւրեանց զոսկերս մայրենիս : Խելա-
մուտ եղև Գեկալիոն իմաստից բանին , զի
ոսկերք մայրենիք էին քարինք երկրի , որ
է մայր հասարակաց , և 'ի կատարել նոցա
զպատուէր քրմին՝ քարինք 'ի նմանէ ըն-
կեցեալք փոխեցան յարս , իսկ որ 'ի կնո-
ջէն ընկեցեալք՝ փոխեցան 'ի կանայս :

Հ . Ո՞ էր Արճագանգ , և արտաքնացն
զինչ կարծիք էին զնմանէ .

Պ. Էր նա յաւերժաճարան հանճարեղ յոյժ, որ հաճոյ եղև Հերայ. և դրաղեցուցանէր զնա 'ի վէսս' տալով ստորապ Պիոսի զուարճանալոյ ընդ սիրուհիս իւր : Բայց Հերայ զգացեալ զխաբէութիւնն, երարձ 'ի նմանէ դբարբառ. և դատաւարտեաց զնա շկարել երբէք բարբառել՝ բայց զհետ այլոյ ուրուք կրկնելով և եթ զյանգ խօսիցն : Հարաւ նա 'ի սէր Նարկիսեայ, և շրջեալ ընդունայն զհետ նորա յանտառս՝ մեռաւ առ վշտին, և ոսկերք նորա փոխեցան 'ի վէմս :

Հ. Ո՞ էր Նարկիս .

Պ. Որդի Կեփիսեայ գետոյ և յաւերժաճարսին Լիրիոպեայ . եղև 'ի ծննդեան նորա պատգամ՝ երկայնակեաց գոլոյ նմա մինչև ցալեօրեալ ծերութիւն՝ եթէ միայն անտես լիցի յաչաց մարդկան : Տարփացան նմա յաւերժաճարսունք առ հասարակ, և մանաւանդ Արձագանգ . այլ նա արհամարհեաց զնոսա, նմին իրի և պատուհասեալ զնա ասեն : Չի 'ի դառնալ երբեմն յորսոյ խոնջ և պասքեալ, մատեաւ յաղբիւր, և տեսեալ 'ի նմա զպատկեր իւր՝ այնպէս հարաւ 'ի գեղ նորա, մինչև մեռանել 'ի կրիցն : Պթացեալ 'ի նա զից, փոխեցին զնա 'ի ծաղիկն անուանակիր նորա, որ և նուիրեցաւ Եւմենեայց :

Հ. Ո՞ էր Մեղէագրոս .

Պ. Որդի Ենէոսի արքային Ատոզիոյ : Մինչ մայր նորա Աթէա յերկունս էր,

Պարկայք եղին խանձող մի 'ի հուր , և զուգատե ընդ խանձողին այնմիկ վճռեցին զկեանս մանկանն՝ որ հանդերձեալ էր ծնանել : Բայց Ալթէա 'ի բայ էառ զխանձողն 'ի հրոյն , և շիջուցեալ պահէր զնա զգուշութեամբ : Մեղէագրեայ 'ի ժամանակին յայնմիկ զոհս գոհացողականս մատուցանելով զից վասն առատութեան տարւոյն , ոչ ինչ զոհեաց Արտեմեայ . և զից ուհւոյն զայրացեալ , արձակեաց կինձ մի վայրենի՝ ապականել զերկիրն շուրջ զկազիդոնեալ : Թեսէոս , Յասոյլն , Կաստոր և Պողիկէտիս և ամենայն քաջք Ելլադայ գումարեցան 'ի վերայ գազանին , և Մեղէագրոս առաջնորդ նոցա , որ և սպան զգազանն : Բայց քանզի Ատալանտայ տարւփածուի նորա տուեալ էր գազանին զառաջին հարուածսն , սովին պատճառանօք Մեղէագրոս նմա պարգևեաց զկառափն գազանին . և եզրարցն Ալթէայ 'ի նախանձ մտեալ խորհեցան յափշտակել զայն յԱտալանտայ , և աստի գրգռեցաւ մարտ . և Մեղէագրեայ սպանեալ զնոսա , էած իւր կնութեան զԱտալանտա : Յայնժամ Ալթէա վասն սիրոյ եզրարցն մառացեալ զգութ մայրենի , արկ զօրհասական խանձողն 'ի հուր . և զոյգ ընդ նմին մաշեալ իւրե 'ի հրոյ ազիք Մեղէագրեայ սպառեցան : Բայց Ալթէա տանջեալ 'ի խղճէ , չոգաւ զիւրովին :

Հ. Պատմեալ ինձ զանցս Միդասայ .

Պ. Միգաս էր արքայ փոխգացուց .
և յանցանել Ռիոնիսի ընդ սահմանս նո-
րա յորժամ արչաւէրն 'ի Հնդիկս , զիտե-
լով Միգասայ՝ զի Սիզենոս դատարարակ
նորա գինեմու էր , բղխեցոյց գինի 'ի միո-
ջէ յաղբերաց . ուստի Սիզենեայ արբեալ
գինեհարեցաւ և հարկ եղև նմա կալ մնալ
յարքունիս անդ : Եւ 'ի դառնալ Ռիոնիսի
յարչաւանացն անդրէն , այնքան գովեաց
զհիւրնկալութիւն Միգասայ , զի Ռիո-
նիսոս խոստացաւ տալ նմա որ ինչ և
խնդրեսցէ : Իսկ Միգաս խնդրեաց զի
յոր ինչ և մերձեսցի՝ ոսկի լինիցի . և կա-
տարեցան իղճք նորա , այլ կերակուր իսկ
'ի հպել 'ի բերան նորա ոսկիացեալ լինէր ,
վասն որոյ տանջէր նա սովալլուկ : Ռիմեաց
անդրէն առ Ռիոնիս , և նա սլատուէր
ետ նմա առ 'ի դարման չարեացն՝ լուանալ
'ի Պակտոզոս գետ , որում հազորդեալ
դորութեան նորա , մինչև ցայժմ ալիք դե-
տոյն խառն ընդ աւազոյ բերեն ոսկի :

Պան ընդ Ապոզոնի եկն երբեմն 'ի սպայ-
քար նուագաց , և դատաւորք կացին Մի-
գաս և Տմոզոս արքայ լիւգացուց . Պան
հնչեցոյց զսրինգ իւր , և Ապոզոն զմայ-
լեցոյց քնարաւն զամենայն լսելիս : Տմո-
զոս յաղթող դատեցաւ զԱպոզոն , իսկ
Միգասայ հաճոյ ևս թուեցան հովուական
նուագքն : Ընդ որ զայրացեալ Ապոզոնի
բուռոյց Միգասայ ականջս իշոյ :

Հ . Ո՞ էր Արիատէոս .

Պ. Որդի Աստուծոյն և Արարչոյն յաւերժաւորսին արքայ արկազացւոց . որ եղև առաջին մեղուաբոյժ , և ուսոյց ՚ի կիրառնուլ զմեզր , մակարդել զկաթն , տընկել զձիթենիս , և այլ ինչ ինչ կարևոր առ ՚ի կեանս մարդկան : Աորեան երբեմն յախտէ պարք մեղուաց նորա . իսկ նա զիմնաց առ մայր իւր Արարչոյն , և Արարչոյն յղեաց զնա առ Պրոտէոս՝ հարցանել զնա վասն գիւտի վերածնութեան մեղուաց : Բայց խրատ ետ նմա հասանել ՚ի վերայ ծերունւոյն մինչ դեռ ՚ի քուն կայր , և կապել զնա զի մի խուսափեսցէ կամ՝ կերպաւորսեալ ծածկեսցի յաչաց : Եւ Արարչոյն արարեալ ըստ բանի մօրն , ուսաւ ՚ի Պրոտեոս զհրնարս կենդանածնելոյ զմեղուս . որպէս քաջ նկարագրէ զայս Ալիքզիլ ՚ի մշակահանին :

Հ. Ո՞ր էր Արարչէ .

Պ. Գուսար արեգական և Պերսիտայ յաւերժաւորսին . քոյր Այետայ արքային Աղղրիսացւոց , վհուկ հռչակաւոր՝ որ արբուցմամբ գեղոց փոխէր զմարդիկ ՚ի կերպարանս անասնոց : Սա ամուսնացեալ ընդ արքային սարմատացւոց , գեղամահ արար զնա . և ՚ի բռնակալիլ իւրում՝ հաւածեցաւ ՚ի բնակչոց երկրին . և փախըստեայ անկեալ յԽտալիա , բնակեցաւ ՚ի Լատեան ընտն յերկրին Աղղիսաց . ուր ընթանային առ նա բազումք ՚ի հեռաւոր վայրաց վասն համբաւոյ կախարդութեան

նորա : Սա և զընկերս Ողիսեայ գարձոյց
'ի կերպարանս անասնոց , բայց Ողիսես
զերծաւ 'ի հնարից նորա 'ի ձեռն բանջարոյ
իրիք զոր ետ նմա Գիոս , և կոչէր այն
Մովի . և սուսեր 'ի ձեռին ստիպեաց սպառ-
նալեօք զԱիրկէ գարձուցանել անգրէն զըն-
կերս իւր յառաջին կերպարանսն : Եւ ապա
ածեալ իւր զնա 'ի կնութիւն , ծնաւ 'ի նմա-
նէ զՏեղեգոնոս :

Հ . Ո՛ր էր Եպիմենիդէս .

Պ . Իմաստասէր կրետացի , որ վասն
մենակեաց առանձնութեանն և բազմա-
պատիկ գրուածոցն ստացաւ անուն մեծ
իրր սլատգամախօս զից , մինչև Պղատոնի
կոչել զնա այր զիցանման , և Առաքեալն
'ի նմանէ իսկ ածէ զբանն . « Կրետացիք
« հանապազասուտք , չարաճճիք , դատար-
« կապորտք » : Արդ զսմանէ առասպելէն
ննջեցեալ զամս յիսուն , և 'ի զարթնուլ
նորա ամենայն ինչ կերպարանաւիոխ լեալ
էր . և 'ի տանէ իսկ իւրմէ արտաքսէր ,
բայց եզրայր մի նորա կրտսեր՝ որ զառա-
մեալ իսկ էր՝ ծանեաւ զնա : Եւ 'ի հնչել
համբաւոյն , զիմէին առ նա ամենեքին՝
որպէս առ բարեկամ զից և սլատգամա-
խօս :

Հ . Զինչ էր Քորդեան հանգոյցն .

Պ . Քորդիոս էր հայր Միդասայ ար-
քային փռիգացւոց . սորա առեղն կառացն
այնպիսի գծուարակնճիւն հանգուցիւ էր
գօղեալ բնդ ծոց կառացն . զի ոչ զսկիզբն

նորա և ոչ զծայր հնար էր ումեք գտանել, և նուիրեաց զայն թագաւորն 'ի մեհեան Սպողոնի: Եւ եղև պատգամ, զի որ զհանգոյցն զայն լուծանէր՝ նա հանգերձեալ էր նուաճել զՍսիա: Ասան որոյ Սղեքսանգր մահեդոնացի եհատ զայն սուսերաւ փոխանակ լուծանելոյ:

Հ. Ընդէր շիրիմք մեծակառոյցք Մասսուէոնք կոչին.

Պ. Քանդի Մաւսոլ էր արքայ Կարխոյ և Սրտեմիսիա գշխոյ նորին ևա կառուցանել նմա շիրիմ՝ այնպիսի՝ որ ընդ եօթն հրաշակերաս աշխարհի 'ի համարի եղև: Չորեքհարիւր և մետասան ռանաչափ էր շրջապատ նորա, և բարձրութիւն նորա հարիւր և քառասուն ռանաչափ: Չորեքին գերահաչակ ճարտարապետք Ելլադայ կանգնեցին զայն. բայց Սրտեմիսիա և ոչ զայն չատ համարեալ, հրաւիրեաց զամենայն երևելի քերթողս և զճարտարախօսս առ 'ի պանծացուցանել զյիշատակ առն իւրոյ, մրցանակս մեծամեծս առաջի եղեալ նոցա. և զաճիւն առն իւրոյ խառնեալ 'ի բաժակի էարբ:

Հ. Ոչք էին Կղէովպիս և Յիտոն.

Պ. Որդիք քրմուհւոյ ուրումն արգիացւոյ, որք 'ի կառս մօր իւրեանց լծեցան առ 'ի չգոյէ ձիոց, և տարան զնա 'ի մեհեան: Խակ մայր նոցա խնդրեաց 'ի գից շնորհել նոցա փոխարէն մայրասէր մեծարանացն, որ ինչ 'ի վեր է քան զամենայն բարիս. և

դիք ետուն նոցա երազահաս մահ, իբր այն թէ երանութիւն մարդոյ հաստատեալ իցէ յազատութեան և եթ ՚ի վշտաց կենցաղոյս :

Հ. Ո՞ էր Հիօնոս .

Պ. Համարեալ աստուած քնոյ, որդի Երեբոսի և գիշերոյ, եղբայր մահուան և յուսոյ, բնակեալ ՚ի Արմմերեան լեռինս . և նկարագրի սլասկեալ կակաչիւք ՚ի խաւարչտին այրի, ընկողմանեալ ՚ի մահիճս յոսնիազ փայտից, և շուրջ զնովաւ երազթուոցեալք : Մորփէոս էր նորա որդի, անուանեալ թագաւոր դից և մարդկան . և նկարի սլատանեակ ՚ի քուն, և փունջ մեկոնից ՚ի ձեռին նորա :

Հ. Պատմեա՛ ինձ զՊանդորայ առասպելսն .

Պ. Պանդորա առաջին կին եկաց յաշխարհի, ստեղծեալ ՚ի Հեփեստեայ հրամանաւ Գիոսի : Եւ ՚ի կալ նորա առաջի դից քոզ արկեալ զերեսօքն, իւրաքանչիւր օք ՚ի նոցանէ մեծարեաց զնա պարգևօք, նմին իրի և Պանդորա անուանեցաւ, այսինքն է Ամենապարգև : Աթենաս ետ նմա զիմաստութիւն, Ապոլոնն զերաժշտութիւն, Հերմէս զճարտարխօսութիւն, և այլք այլ պարգևս : Եւ ՚ի գողանալ Պրոմէթեայ ըզհուրն յերկնից առ ՚ի կենդանագործել զիւրաստեղծ մարդիկն, բարկացեալ Գիոսի՝ յղեաց առ նա յերկնից զՊանդորա . ունելալ ՚ի ձեռին անօթ ամրափակ՝ յորում

էին ամենայն թշուառութիւնք : Պրումե-
թեայ զգացեալ զվտանգն , չէառ յանձն
բանալ զանօթն , այլ Նախմեթէոս եզրայր
նորա բարեւից զանօթն զայն կարծեցեալ ,
երաց զայն , և անդէն զեղան յաշխարհ
աղէաք և թշուառութիւնք : Եւ թէպէտ
փութացաւ խնուլ զայն անդրէն , այլ յոյս
միայն 'ի յատակ անօթոյն էր մնացեալ : Ի
նախամայրն Եւայ ամենայն հանգամանօրն
ակնարկեն առասպելքս սյս :

ԶՈՐԲՈՐԴ ԿԱՐԳ

ՅԱՂԱԳՍ ԼԱԻՈՒԹԵԱՆՅ ԵՒ ՅՈՌՈՒԼ
ԹԵԱՆՅ ԴԱՍԱԿԱՐԳԵԼՈՅ ԸՆԴ ԴԻՍ

ԳԼՈՒԽ ԺԶ

Բախտ, Համբաւ, Աստրեա, Արարկրատ,
Վակոնա, Նիկիա, Դիք ոչրուակակք, Բեղ-
րոնա, Երոնիա, Աշերուշկեանս դիք.

Հ. Ո՞ էր Բախտն.

Պ. Գուստր Ովկիանու, մի 'ի յաւերժ-
հարսանց՝ որք ընդ Պերսեփոնեայ քաղէին
ձաղկունս՝ յորժամ՝ յափշտակեցաւ նա.
և համարէր իշխեցող զիցն ամենեցուն :
Մերթ նկարագրէր նա 'ի կերպարանս կը-
նոջ՝ ամաղթեղջիւր 'ի ձեռին, և երկինք
զգլխով. և մերթ 'ի կերպարանս պառաւոյ,
հուր յաջում՝ ձեռին, և 'ի ձախումն ջուր.
է զի կոյր ոմն մանուկ՝ ունելով թեւ յոտս,
և միով յոտիցն կացեալ ուղղորդ 'ի գըն-
տի, և է զի դարձեալ՝ օրիորդ յեցեալ
յանուջ : Հռոմայեցիք 'ի Յունաց առեալ
զալաչտօն սորա, յայլեայլ դէմս պաշտէին

զնա . զի այլ էր առ նոսա Բախտ աջողակ
և այլ ձախողակ , այլ արանց և այլ կա-
նանց , այլովքն հանդերձ . և ամենեցուն
սոցա այլևայլ մեհեանք էին : Յորոց առ-
նական բախտին մեհեան այժմ փոխեալ
յեկեղեցի սրբոյն Մարիամու եգիպտա-
ցոյ 'ի Հռոմ , է 'ի ձեռս մերոյ ազգիս ,
սլահելով զձե հնոյ ճարտարապետու-
թեանն :

Իսկ Հարկն համարէր մայր Բախտի ,
և նկարագրէր 'ի կերպարանս կնոջ , ունե-
լով ձեռս սղնձիս , և բևեռս 'ի ձեռին եր-
կայնս :

Հ . Ո՞ համարէր Համբաւ .

Պ . Դուստր Տիտանայ և երկրի , սաշ-
տեցեալ իբրև զմի 'ի դիցուհեաց . և նկա-
րագրէր բազմաշեայ , և թեք նորա և փե-
տուրքն առ հասարակ լի ակնջօք և լե-
զուօք :

Հ . Ո՞ էր Ստորէա .

Պ . Ստուածուհի արգարութեան , որ
յոսկեզինիկ դարուն բնակէր 'ի վերայ եր-
կրի . այլ ապա յանիրաւութեանց մարդ-
կան հալածեալ՝ ել յերկինս , և եկաց 'ի Չո-
ղիակին 'ի կերպարանս Կուսի ընդ համաս-
տեղս , թողեալ զվերջին հետս իւր 'ի շէնս
բսա Վիրգիլեայ : Նկարագրէր նա կոյս
ահաւորահայեաց՝ կշիռ 'ի միում ձեռին ,
և 'ի միւսումն սուսեր :

Հ . Ո՞ էր Նեմեսիս .

Պ . Նեմեսիս սաշտօնեայ էր Ստորէայ

աստուածուհւոյն արգարութեան 'ի պատուհասել զանիրաւս . և նկարագրէր նա թեւաւոր 'ի նշանակ երազ հասանելոյ իւրոյ 'ի վերայ անիրաւութեանց :

Հ . Ո՞ էր Արստիւրատ .

Պ . Արստիւրատ եգիպտացւոց , զոր Յոյնք Սիզալիոն կոչէին , էր աստուած Լուսութեան՝ որդի Ռսիրեայ . և նկարագրէր այր՝ զմտան 'ի վերայ շրթանց ունելով : Անորի նորա առ դրունս մեհենաց կանգնէր , իբր պատուիրելով մտանոզաց սլահել անգլուութիւն , և կամ ըստ Պլուտարքեայ՝ մի ճառել զանհաս բնութենէ զից :

Հ . Ո՞ էր Վակոնա .

Պ . Աստուածուհի պղերգութեան , որում կրայս և խղնջունս մատուցանէին հեթանոսք 'ի զոհ : Եւ հակառակ նորին Ադենորիա կամ Ստրենուա պաշտէր որպէս աստուածուհի ժրութեան :

Հ . Ո՞ էր Նիկիա .

Պ . Նիկիա ըստ Յունաց , և ըստ լատինացւոց Վիկտորիա , էր աստուածուհի յաղթութեան . և նկարագրէր 'ի կերպարանս կնոջ՝ ունելով արմաւենի 'ի միում ձեռին . և 'ի միւսումն պսակ : Իսկ 'ի խելս նաւաց նկարագրեալ ցուցանէր զյաղթութիւն 'ի նաւամարտի :

Հ . Ո՞ք էին զիք Ուրուականք .

Պ . Ուրուականք , զորս Լատինք կոչէին Մանէս , էին ոգիք սլահապանք մեռելոց , և ստուերաց նոցա՝ որ շուրջ զգերնզմա-

նօքն յածէին ըստ հաւատոց հեթանոսաց :
Վասն որոյ 'ի վերայ գերեզմանաց քանդա-
կէին միշտ սկզբնատառք բառիցս Դից Ու-
րուակաւաց . և հեղուին նոցա յաճախ նը-
ւէրք զգերեզմանօք :

Հ . Ո՞ էր Բելլոնա .

Պ . Աստուածուհի սլատերազմի . քոյր
Արիսի , որ սլատրաստէր զհառս եղբօրն
'ի հեծանել նորա 'ի սլատերազմ : Նկա-
րագրէր նա հերարձակ , և ջահ 'ի ձեռին :
Քուրմք նորա Բելլոնականք անուանեալ
ցտէին զմարմինս իւրեանց՝ նուիրելով
նմա զարիւնն հոսեալ 'ի վիրաց անտի :

Հ . Ո՞ էր Փերոնիա .

Պ . Աստուածուհի ազատութեան , զոր
սլաշտէին մանաւանդ ստրուկք : Հռոմայե-
ցիք կառուցին նմա մեհեանս բազումս , և
կանգնէին նմա անդրիս ամենայն ուրեք .
և էր նշանակ նորա զլիսարկ 'ի ձեռին :

Հ . Ո՞ք էին Աւերունկեանքն անուա-
նեալ դիք .

Պ : Զսոսա հռոմայեցիք սլաշտէին առ
'ի զերծանել 'ի չարեաց , զի զօրութիւն էր
նոցա զչարիս և եթ զործելոյ : Ընդ սոսա
'ի համարի էին Երկիւղ , Դալուկն , Տենդ ,
Մրրիկ , Զրպարտութիւն , Աղքատութիւն
Նախանձ , այլովքն հանգերձ . որոց ամե-
նեցուն էին մեհեանք ուրոյն կամ բազինք ,
առ հռոմայեցիս . հանգոյն սոցին և այ-
լոց ցոփութեանց և առարինութեանց էին
գիք խնամակալք ուրոյն , և կամ կէսք յա-

ուաջնոց գից յայլ և այլ գէմն ըստ այլ և
այլ ստորոգելեաց պաշտեցեալք . որպէս
Գիտս իբր խնամակալ դաշանց և հաւա-
տարմութեան՝ Փիղիոս անուանեալ, և
Աստղիկ որպէս խնամակալ յուղարկաւո-
րութեան մեռելոց Աիբիտինէ յորջորջեալ,
և այլք ևս ըստ սոցին օրինակի:

Նոյնպէս և դեք առ հասարակ պաշ-
տէին ՚ի հեթանոսաց որպէս մարք յաւերժ-
հարսանց . և վիհն իսկ համապարփակ,
դոր Յոյնք և Լատինք Քաւոս անուանեն,
պաշտէր ՚ի նոցանէ որպէս ծնող երկրի . և
՚ի նմանէ համարէին ծնեալ գճակատա-
գիր, որ նկարէր սափոր բախտից ՚ի ձեռին,
և զերեքոս շահապետ դժօխոց և այլ
Գիշերոյ:

ՅԱՆԿ

Աբսիւրա	90	Աղկէստէ	77
Ագամեմիսն	404	Աղկէոս	72
Ագեղայոս, տէս		Աղկիդէս	72
Պղոտան		Աղկիոնէ	49
Ագեհոր	91	Աղկիոնք	49
Ագեհորիա	123	Աղկմենէ	72
Ագլաւրա	60	Աղքատու թիւն	126
Ագռաւ նուիրական		Ամաղոնք	85
Ապողոնի	29	Ամաղթեղջիւր	20
Ագմեա	24-77	Ամաղթէս	20
Ագոնիս	40	Ամատա	110
Աթենաս	57	Ամիիոն	28-92
Ալբա	111	Ամիիտրիոն	75
Ալեքսով	51	Ամիիտրիտէ	44
Ալթէա	115	Այիդէս, տէս	
Ալփէոս	75	Պղոտան	
Ախերոն	52	Այետոս	90
Ախերուսիոն	53	Անահիա, տէս	
Ահերբաս, տէս		Արաեմիս	
Ալքէոս		Անդրոգէոս	81
Ահրիսիոս	69	Անդրոմեդէ	70
Աղեղնաւոր	75	Անդրոմեդոս	69
Աղեքսանդր մակե		Անաէոս	76
դոնացի	120	Անախլոքոս	104
Ալլայիս	40	Անախուէ	85

Անքիսէս	408	Ափրատէոս	87
Ապիս	50	Ափրոզիս, տես	
Ապողոն	24	Ասաղիկ	
Ասարակոս	108	Աքելով	46
Ասկանիոս	108	Աքիլէս	100
Ասկղէպիոս	42	Բախս	123
Վ Ասաղիկ	58	Բահաղ, տես	
Աստրէա	124	Դիոս	
Ատալանտա	116	Բաքոս, տես	
Ասամաս	47	Դիոնիս	
Ատլաս	77	Բեւոնա	126
Ատլաս շեառն	69	Բեւոնականք	126
Աարէոս	97	Բելփեգովը, տես	
Աարոպէ	51	Ապողոն	
Վ Արաքնէ	58	Բեղոս	109
Վ Արամազդ, տես		Բերենիկէ	59
Դիոս		Բէլ, տես Արէս	
Վ Արգոյ	89	Բէլ, տես Դիոս	
Վ Արգոնաւորդք	89	Բէլ, Թոուն	
Արգոս	22	Դիոսի	54
Արեթուսա	78	Բէովտիա	92
Արէս	56	Բիտոն	120
Արիագնէ	55-82	Բոյլք	52
Արիսպագոս	56	Բորէաս	17
Արիստէոս	118	Բուսիրիս	75
Արձադանդ	114	Գալիփոր	49
Արշալոյս	26	Գանիմեդէս	22-96
Արուսեակ	78	Գիրիոն	75
Արպոկրաս	123	Գիշեր	127
Արտեմիս	50-99	Գիշերալար	78
Արտեմիսիա	120	Գլաւկա	91
Աւգիս	75	Գլաւկոս	48
Աւերուհեան դիք	126	Գնոստիկեանք	115
Աւսոնեայ արձա-		Գորդոնիայք	70
նագիրն 'ի Դիդէ	109	Գորդեան հան-	

գոյցն	419	Եզիսթոս	106
Գորգիոս	419	Եգղա	53-78
Դաւուհին	426	Եզիպոս	95
Դանայեանք	54	Ելէկտրա	96
Դանայէ	69	Ելլէսպոնտոս	47-89
Դանայոս	54	Ելլէ	47-89
Դարդանոս	58-96	Ելլասինեան տօնք	18
Դափնէ	24	Եկատէ	50-112
Դեգաղոս	86	Եզիսա, աէս Դիդէ	
Դեզոս	24	Եզիսեան դաշտք	88
Դեզփիս	28	Եղջերուաքաղ, աէս	
Դեմետրէ	18	Քիմերա	
Դեւկալիօն	114	Ենդէիսէ	100
Դէք	64	Ենէաս	108
Դէանիրա	79	Ենէոս	115
Դէիզամէա	85	Ենօնէ	105
Դիդէ	109	Եպափոս	54
Դիկասինէ	50	Եպիմեթէոս	114
Դիոմեդէս	75	Եպիմենիդէս	119
Դիօնիսոս	52	Եռամեծն	57
Դիոս	49	Եսիօնէ	97
Դիոսկուրք կամ		Եսոյն	90
Դիոսկուրացիք	87	Եսպերեան պար-	
Դիս, աէս Պղու-		աէզք, աէս Երե-	
տոս		կօրնական	
Դիրկէ	92	Եսպերիդէայք	78
Դոզօնեան ան-		Եսպերոս	78
տառն	89	Եստա երէցն	17
Դորիս	45	Եստա կրտսերն	17
Դրիադք	45	Եստայ կուսանք	17
Եբէ	22	Եանա	55-59
Եգեան ծով	83	Ետով	25
Եգէոս	81	Ետրա	81
Եգիպտոս	54	Երանէլէաց կղզիք	21
Եգիս	20-57	Երատով, աէս	

Մուսայք		Զրուան, աէս Կառ	
Երեբոս	51	նոս	
Երեզ	52	Զրպարառութիւն	126
Երեկորնական		Էակոս	51
պարաէզք	75	Էաս, որդի Տեղա	
Երիմանթեան		մոնի	102
կինճն	74	Էով	25
Երիքթէոս կամ		Թալիա, տես	
Երիքթոնիոս	60	Մուսայք	
Երկին, տես Ու		Թամիրա	28
րանոս		Թաւմաս	25
Երկիր: տես		Թամուզ, տես	
Եստա		Ադոնիս	
Երկիւղ	126	Թերէ	92
Երկու որեակք	88	Թեմիս	114
Երկմայր	53	Թեսէոս	80-85
Երմիոնէ	103	Թեալիս, կին Ով	
Երոս	52-42	կիանու	45
Եւմենեայք	51	Թեալիս, կին Պե	
Եւոմի	88	դէոսի	25-45
Եւոլոս	66	Թերափք	65
Եւաերպէ, տես		Թիեսա	106
Մուսայք		Թզուկք	76
Եւրիալէ	70	Թոբէլ	59
Եւրիգիկէ	91	Թովաս	106
Եւրիսթէոս	77	Ժամք	58
Եւրոպա	91	Իդաս	87
Եւրոս	67	Իգիպոս	95
Եւփրոսինէ	40	Իզմոն	58
Զեթէս, Էղբայր		Իզոմենէ	104
Ամիիոնի	28	Իկարոս	86
Զեթէս, որդի		Իզիոն	57-96
Երիքթոնեայ	67	Իլոս	57-96
Զևս, տես Դիոս		Ինաքոս	22
Զեփիւս	67	Ինով	47

Իսկերթուսա	78	Լուսաբեր	78
Իսկերմնեստորա	54	Լուսին, տես Փէբէ	
Իսկսողամէ	85	Լուտաս	107
Իսկսողենտաւրոս	84	Խարիթայք	40
Իսկսողրենեան աղ- բիւր	71	Միածան տէս	
Իսկսողիտա	75	Իրիս	
Իսկսողիտոս	83	Միր կաթին	72
Իսին	53	կազմոս	52-91
Իսիս	25	կալայիս	67
Իսմենէս	22	կալիփսով	108
Իրիս	23	կալլիոպէ, տէս	
Իփիգենէ	99	Մուսայք	
Իփիկղէս	75	կալպեայ կիրճն	75
Լայերատոս	98	կակոս	76
Լակոյոն	103	կալիգոնէ	116
Լասլիթայք	85	կասլիս	108
Լատինոս	109	կաստովր	87
Լատոնա	24	կատաղիք, տէս	
Լաւինիա	110	Եւմենեայք	
Լաւինիոն	110	կեկրոփս	58
Լաւոմեգոն	25	կեղենէ	43
Լաքեսիս	51	կենտաւրոսք	84
Լեթէ	52	կերբերոս	52-85
Լերնեան վիշապն	73	կեփէոս	70
Լեւկադ	41	կեփս	113
Լեկոգոյէ, տէս		կիկղոպայք	24-59
Ինով		կինիրա	40
Լէոկոսիա	46	կիպարիս	29
Լիբիաինէ	127	կիրկէ	118
Լիկայոն	21	կիւբեղէ	17
Լիկոմեգէս	100	կիւրենէ	118
Լինոս	27	կլիտեմնեստորա	87
Լիւրիոպէ	115	կղէովպիս	120
Լիւսիա	46	կղիով, տէս Մու- սայք	

Կզոտով	51	Հիւանոս	121
Կոկիտոն	52	Հռոգոս	25
Կողքիս	89	Հռոմուլոս	112
Կորոնէ	42	Հռադամանտոս	51
Կուիրեան, տէս Սրէս		Չիացուլ, տէս Կենաաւրոսք	
Կուլմա	109-112	Ղայոս	85
Կուլիդոն, տէս Նրոս		Ղեատլ	87
Կունոս	45	Ղինկէոս	54-87-89
Կրեաեայ Բաւիդն	86	Ճակատագիր	127
Կրեւսա	111	Ճիպիլթէրրա	75
Կրէոն	95	Մաղթեղջիւր, տէս Ամաղթեղ- ջիւր	
Համագրիագք	45	Մայա	56
Համբարուք, տէս Սիրեհայք		Մանէս, տէս Ուրուակահք	
Համբաւ	124	Մարգացուլ, տէս Մինոտաւրոս	
Հարկ	124	Մարգածկունք, տէս Տրիտոնք	
Հարպեայք	68-74	Մարս, տէս Սրէս	
Հեկտոր	101	Մարսոլ	120
Հեղինէ	87	Մաւսոլէոն	120
Հերա	22	Մաքաւոն	43-80
Հերակղէս	72	Մեգարա	25
Հերակղեայ Սր- ձանքն	75	Մեգերա	51
Հերակղեայ Նա- հատակութիւնքն	74	Մեգէա	81-90
Հերակղեայ նեաք	79	Մեգուսա	70
Հերմաթեհաս	57	Մելիա	91
Հերմերակղէս	37	Մելիկերտոս	47
Հերմէս	56	Մելպոմէնէ, տէս Մուսայք	
Հեփեսոս	59	Մեղէագրոս	115
Հիգրա, տէս Լերնեան վիշապն		Մենաղեան եղն	74
Հիմէն	40		

Մեմնոն	104	Յով	22
Մենեայ դստերքն	54	Յովիս, տէս Դիոս	
Մենեղաւոս	97	Յուլիոս Կեսար	112
Մերկուրիոս, տէս Հերմէս		Յուլոս, տէս Աս- կանիոս	
Մերովպէ	94	Յունոն, տէս Հերաս	
Միգաս	117	Յուշկասպարիկ, տէս Կենաաւ-	
Միկէնք	70	րոսք	
Միհր, տէս Ապողոն		Նախանձ	126
Միներուա, տէս Աթենաս		Նայադք	45
Մինովս	48-81	Նարկիս	115
Մինոաաւրոս	81	Ներրովթ, տէս Դիոս	
Միւռա	40	Նեմեսիս	124
Մնասիղոս	55	Նեպտոն, տէս Պիսիգոն	
Մնեմոսինէ	27	Նեսոս	79
Մողոք, տէս Ապո- ղոն		Նեստոր	104
Մոմոս	66	Ներեայք	45
Մորփէոս	121	Ներէոս	45
Մուսայք իննէ- քին	27	Նեփեղ	85
Մրրիկ	126	Նեփեղէ	47
Յակինթոս	25	Նիկիա	125
Յաւերժահար- սունք	65	Նիմփայք, տէս Յաւերժահար- սունք	
Յանոս	16	Նիովբէ	50-92
Յասիոս	96	Նիոսոս	48
Յասովս	88	Նոճ, տէս Կի- պարիս	
Յարդդող, տէս Ծիր կաթին		Նոսոս	67
Յարբաս	110	Նումիկիոն	111
Յոլաս	74	Նումիտոր	112
Յոկաստա	95		

Շնորհք, տէս Խա		Պան	61
րիթայք		Պանական երկիւղ	61
Ոգիսէս	98-107	Պանդորա	121
Ոմփաղէ	78	Պասիփայէ	82
Ոսլիա	44	Պատրոկղ	100
Ոսիրիա, տէս Ա		Պարթէնոսէ	46
պողոն		Պարիս	97
Ոսկեղինիկ դար	16	Պարկայք	51
Ոսկիամայր, Ոսկիա		Պարնաս	27
ծին, տէս Ս, ր		Պեգասոս	71
տեմիս		Պելլէրոփոն	71
Ոսկի գեղմն	89	Պեղէոս	45
Ովկիան	44	Պեղիաս	90
Ովրէստէս	105	Պեղոփս	54-80
Որէադք	45	Պենէլոսէ	98
Որիդիա	67	Պենէոս	24
Որիոս, տէս Պղու		Պերիթոս	85-85
տոն		Պերսիտերիա	59
Որմիզդ, տէս		Պերսեփոնէ	50-51
Դիոս		Պերսէոս	69
Որփէոս	89-91	Պերսիտա	118
Ուրանիա, տէս		Պիերեանք, տէս	
Մուսայք		Մուսայք	
Ուրանոս	45	Պիգմալիոն	109
Ուրուականք	125	Պիթէոս	80
Պալէա	65	Պիկոս	62
Պալլադիոն	57	Պիսիգոն	44
Պալլաս, տէս Ա		Պիլագղէս	106
թէնաս		Պիրով	25
Պակասղոս	117	Պիւթոն	24
Պաղամեղէս	99	Պիւռա	114
Պաղէմոն, տէս		Պիւռոս, որդի	
Մեղիկերոսոս		Աքիւլէայ	105
Պայք նոխազոտունք,		Պղուտոն	50
տէս Սասիրայք		Պղուտոս	50

Պողաշիր	45	Սխտիփոս	55
Պողիաեկիս	87	Սիրենայք	45
Պողիմնիս, տէս		Սիքէոս	109
Մուսայք		Սկիլա	48
Պողիւբիոս	94	Սկիւղէ	48
Պողիփեմոս	107	Սպանդարամեա,	
Պողիքսենա	101	տէս Դիոնիս	
Պոմոնա	65	Սպանդարմետա	
Պոստոլմոս, տէս		կան տօնք	34
Սիլուիոս		Ստենով	70
Պրիամոս	105	Ստիմիաղեան հաւք,	
Պրիապոս	65	տէս Հարպեայք	
Պրիսկա, տէս		Ստիւքս	52
Եստա երէցն		Ստրենուա, տէս	
Պրոմեթէոս	21	Ագենորիա	.
Պրոտէոս	46	Սարոփիոս	105
Ռէա, տէս Կիւ-		Սփինդա կամ	
բեղէ		Սփինքս	94
Սաղմոնէոս	55	Վակոնա	125
Սատիրայք	55-62	Վահագն	72
Սասուրնոս, տէս		Վենուս, տէս Աս-	
Կռոնոս		տղիկ	
Սափիով	41	Վերտումնոս.	
Սեմէլէ	52	տէս Պրոտէոս	
Սերապիս, տէս		Վիկտորիա, տէս	
Ապիս		Նիկիա	
Սթենեղոս	54	Վիհն համապար-	
Սիբիլլայք	112	փակ, տէս	
Սիգալիոն, տէս		Քաւոս	
Արպսիւրատ		Վասիորոս	25-96
Սիլուիոս	111	Վուլկանոս, տէս	
Սիլեմնոս	41	Հեփեսոսոս	
Սիլենայք	62	Վրէն	61
Սիլենոս	55	Տանտաղոս	55
Սինոն	105	Տարտարոս	55-55

Տաւրոս	82	Փեքէ կամ Լուսին	50
Տէլեմաք	99	Փերոս, տէս Ապո-	
Տեղամոն	97	ղոն	
Տեղեգոնոս	119	Փեգրա	85
Տէնդ.	126	Փերոնիա	126
Տերփսիքոր, տէս		Փիզիոս	127
Մուսայք		Փիլլերա	72
Տերմինոս	94	Փիլոկատոս	79-105
Տէւկրոս	96	Փինէոս	67
Տիանա, տէս Ար-		Փլորա	65
տեմիս		Փղեգեթոն	52
Տիթոն	26	Փղեգիա	55
Տինդարեանք	87	Փղեգոն	25
Տինդարոս	87	Փոկաս	41
Տիսիփոն	51	Փորբաս	94
Տիտան	15	Փորկոս	48-70
Տիտանանք	21-55	Փորոնէոս	50
Տիտիոս	55	Փսիքի	41
Տիւփէ	89	Փրիքսոս	47-89
Տիփոն	94	Քարիբդիա	49
Տմոզոս	117	Քարոն	52
Տուրնոս	110	Քաւոս	127
Տրիտոնք	44-45	Քանարեան կղզիք,	
Տրովա	96	տէս Երանէ-	
Տրովադա	25-96	լէայ կղզիք	
Տրովակն պարազմն	96	Քիմերա	71
Տրովա	96	Քիրոն	72
Փայետոն	26	Քլորիս, տէս	
Փայետուս	108	Փլորա	
Փաւոն	62	Քրոմիս	55
Փաւոնայք	62		

5846

